

Πρὸς τὸν Ἐξοχ^{ον} Κόμιστον Μανσὺν Ι. Τσεδών.
τῆν ἱστορίαν τοῦ νηλεποῦ τῆν.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΤΗΣΙΩΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ. ΑΙΤΑΝΕΙΩΝ

ΤΟΥ Θ. ΛΕΙΨΑΝΟΥ

ΤΟΥ

ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ΕΞ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΑ

Υπὸ

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

πορταλίη προαναβούρα.

πρὸς τὸν Ἐξοχ^{ον} Κόμιστον

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ.

Λαυρεντιου

Τυπογραφεῖον « ΕΡΜΗΣ »

1888

ΑΓΓΕΛΙΑ.

—ο—

Περὶ τῶν ἐτησίως τελουμένων ἐν Κερκύρα λιτανειῶν
τοῦ Θ. Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος
καὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας

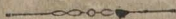
τῆς Κερκύρας

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ἐξ ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων
ἐραρισθεῖσα

ὑπὸ

ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ.

1111

Παρακινηθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐπαρειαλημμένως καὶ ἰδίως ὑπὸ λογίου καὶ σεβαστοῦ φίλου, διαπρεπῆ κατέχοντος θέσει μεταξὺ τῶν κληρικῶν, ἵνα τὰ περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς καθιερώσεως τῶν τελουμένων λιτανειῶν τοῦ Θ. Ἁγίου Σπυριδῶνος συνοψίζων, καταστήσω γνωστὰ διὰ τῆς δημοσιότητος, ἀγνώστῳ ὄντων τούτων εἰς τοὺς πλείστον, προθύμως ἐπέδωκα εἰς τὴν εὐάρμοστον ταύτην προτροπὴν. Διὸ συντάξα πονημάτιον πάροχον πολλῶν ἀξίων λόγου καὶ περιέργων εἰδήσεων, ἱκανοποιουσῶν ἀρκούντως καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς μὴ ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντας τῶν λεπτομερειῶν τῶν λιτανειῶν τούτων, ὅπερ προτίθεμαι ἤδη γὰρ προαγάγω εἰς φῶς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον.

Πρὸς κάλυψιν δὲ τῆς ἀναγκαίας τυπογραφικῆς δαπάνης ἐξαιτουμαι τὴν ἀρωγὴν τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πονημάτιον, διαλαμβάνον πλὴν τῶν ἀλλα-

χοῦ ἐκτιθεμένων περὶ τῶν ἀνωτέρω λιταρειῶν γνωστῶν εἰδήσεων, καὶ ἄλλας σχετικὰς τῷ θέματι νέας καὶ περιέργους εἰδήσεις, φερ' εἰπεῖν περὶ τοῦ καθιδρύματος καὶ τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς, πλουτίζεται καὶ διὰ συνοπτικῆς ἀφηγήσεως τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1716 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας, μετ' ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἀγωνισθέντων καὶ διακριθέντων Κερκυραίων, παρέχοντος γυνῶν πολλῶν ἐπίσης ἀγνώστων σπουδαιότητων καὶ περιεργοτάτων εἰδήσεων, ἀποθησαυρισθεισῶν ἔκ τε δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἀξιοπιστῶν πηγῶν.

Τιμὴ δὲ συνδρομῆς δι' ἕκαστον ἀρτίτυπον, ἀποτελούμενον ἐκ 4 περιπτου τυπογραφικῶν φύλλων, ὀρίζεται Δραχμὴ Μία.

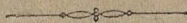
Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 25 Ἰουλίου 1888.

Α. Σ. ΒΡΟΚΙΝΗΣ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΕΠΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΕΥΚΛΕΩΝ
ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΓΟΝΩΝ
ΒΑΔΙΖΟΝΤΑ
ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΝ
ΤΟ ΑΣΘΕΝΕΣ ΤΟΥΤΟ ΔΕΙΓΜΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑΣ ΤΟΥ
ΑΦΙΕΡΟΝΕΙ
Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

ΒΑΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑ.

¶ **Ε**στράχης τοῦ ἔτους, κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν τῆς ἐν Κερκύρᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, λιτανεύεται ἐνταῦθα τὸ Λεῖψανον τοῦ θαυματουργοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ συναρωγῆς τοῦ Ἀγίου τούτου διασώσεως τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐκ πολλῶν δεινῶν. Καὶ ἡ πρώτη, κατὰ χρονολογικὴν ἐντὸς ἐκάστου ἔτους ταξίν, λιτανεῖα τελεῖται τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἡ δευτέρα, ἣτις εἶνε ἡ πασῶν τῶν λιτανειῶν ἀρχαιοτέρα, τῷ Ἀγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἡ τρίτη τὴν 11|23 Αὐγούστου, ἡ δὲ τετάρτη καὶ τελευταία ἀνά πᾶσαν πρώτην. Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου. Κατὰ τὰ τέλη ὅμως τῆς παρελθούσης καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστῶσης ἑκατονταετηρίδος, ἐτελέσθησαν δύο ἑκτακτοὶ λιτανεῖαι ἐξ ὧν ἡ πρώτη καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκ τῆς νήσου ἀναχωρήσεως τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων, ἡ δὲ δευτέρα εἰς πανηγυρισμὸν τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίχθησαν οἱ Ῥῶσσοι καὶ χάριν τοῦ Ἀντιναυάρχου Οὐζακῶφ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν Ῥωσσικῆς στρατιᾶς (1). Μεγαλοπρεπεστάτη λιτανεῖα τοῦ Ἀγίου λει-

(1) Περὶ τῶν λιτανειῶν τούτων, ὁ Νικόλ. Ἀρλιώτης σημειῶρει τὰ ἑξῆς εἰς τὰς χρονολογικὰς του σημειώσεις αἰτίαι ἐξεδόθησαν ἐνταῦ-

ψάνου ἐκτάκτως ἐγένετο τῇ 9 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1743, ἡμέρᾳ τῆς ἐορτῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπου, κατ' αἵτησιν τῶν Συνδίκων τῆς πόλεως, διὰ τὴν συναρωγῆν τοῦ Ἁγίου Λειψάνου διάσωσιν τῆς νήσου ἐκ παντελοῦς καταστροφῆς τῆς ὁποίας ἠπέιλησεν ὁ κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν ἰσχυρώτατος σεισμός, ὅστις κατεκρήμισε τὸ πλάγιον τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Προβλεπτοῦ, τὸ τοῦ Λατίνου Ἐπισκόπου καὶ τινῶν ἄλλων τὰς οἰκίας (1).

Ἡ Βασιφόρος Λιτανεῖα τοῦ Ἁγίου, τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θαύματος αὐτοῦ ἀπολυτρώσεως τῆς νήσου ἐκ τῆς πικνύλους (θανατι-

θα τῷ 1873, ατῇ 27 (Μαρτίου) τοῦ αὐτοῦ μηνός (1779 ἔτους), ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐτελέσθη λιτανεῖα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, καθιερωθεῖσα διὰ τὴν ἐκ τῆς κυριαρχίας τῶν Γάλλων ἀπελευθέρωσιν παρευρέθη καὶ ὁ Ναύαρχος Οὐζακώφ, ὅστις εἶχε προηγουμένως λειτουργηθῆ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου». Καὶ ταῦτα διαλαμβάνει ὁ Ἀρμῶτης ἐν τῇ 73 σελ. τῶν χρονικῶν του. Ἐν δὲ τῇ 101 σελ. διαλαμβάνει τὰ ἐπόμενα «Τῇ δὲ 12 Δεκεμβρίου (δηλ. τοῦ 1804) ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῆς λιτανεῖα τοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, διαρκούσης τῆς ὁποίας ἦσαν παρατεταγμένα κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πλατείας καὶ ἐν πλήρει στολῇ ἅπαντα τὰ ῥωσικὰ στρατεύματα. Καὶ ἐν τῇ 83 σελ. δι' ἀναγράφει τὰ ἐξῆς «Τὴν ἐπιούσῃ (δηλ. 4 Μαρτίου 1800) δευτέραν Κυριακὴν τῆς τεσσαρακοστῆς ἐτελέσθη, ὡς τὸ προηγουμένον ἔτος, ἡ διὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Γάλλων λιτανεῖα ἐν ἣ παρευρέθη καὶ ὁ Οὐζακώφ».

(1) Vol. I. Atti Diversi di Mons.r Nani dal 1742—58 pag. 9. Ἐκ τοῦ τόμου τούτου σχετικῶν σημειῶσιν ἔδωκεν ἡμῶν Μιὰς προθύμως ὁ λόγιος καὶ σεβαστὸς φίλος Αἰδ. Καροικὸς Ἐπρέστοι Αἰατγούδ.—Vol. 48. Argom. Diversi dal 1743-44 Δεσμ. 5 κα Μορδο. Nozioni Miscellanea intorno a Corcyra σελ. 54-55.

κοῦ), ἐξ ἧς σπουδαίως ἐκινδύνευσαν πάντες αἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1629, (δηλονότι πρὸ 259 ἐτῶν) ὅτε ἡ φθοροποιὰ αὕτη νόσος, κατεμάστιζεν ἀπάσας τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἰταλίαν ἐξ ἧς εἶχε μεταδοθῆ καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν νῆσον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1629, διηγεῖται ὁ ἐκ Κερκύρας Ἱστορικός καὶ τῶν τότε γενομένων αὐτόπτης μάρτυς Ἀνδρέας Μαρμαρᾶς, προσεβλήθη αἴφνης ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐκ 4 κρουσμάτων τῆς ἀσθενείας ταύτης. Ἡ τότε Ὑγειονομικὴ Ἀρχὴ καταβαλοῦσα πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τοῦ κακοῦ, ἐξιχνίασεν, ὅτι εἰς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Εὐγενοῦς Ὁδηγητριανοῦ Σαραντάρη ἐξόχου δικηγόρου καὶ μέλους τῆς τότε Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, (1) εἶχε παραλάβει ἕκτινος ἐλευθεροκοινωνήσαντος ξένου πλοίου, δύο Τουρκικὰ μάλλινα μανδύλια τὰ ὁποῖα ἐδώρησεν εἰς τὴν οἰκοδόσποιαν. Αὕτη δὲ παρέδωκεν αὐτὰ διὰ νὰ φυλαχθῶσιν εἰς τινα τῶν ἑαυτῆς θυγατέρων, ἧτις, ἐγκλείσασα ταῦτα ἐντὸς κιβωτίου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Οἱ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σαραντάρη προσδραμόντες φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ὅπως συλλυπηθῶσιν αὐτὸν καὶ κηδεύσωσι τὴν ἀποθανοῦσαν ἐμολύνθησαν, ἰδίως δὲ αἱ Κυρίαὶ αἵτινες μεμολυσμένοι ἐκείθεν ἐξεληθῶσαι, μετέδωκαν ἀμέσως τὸ μόλυσμα εἰς τὸ μέρος ἐνθα κατῴκουν, ὁπόθεν μετεδόθη τοῦτο καὶ ἀλλαγῶν τῆς πόλεως.

Μεθ' ὅλων τῶν αὐστηροτάτων προφυλακτικῶν μέτρων ἃτινα ἡ ἐγχώριος Διοίκησις μετεχειρίσθη τότε πρὸς καταστολὴν τῆς νόσου, δα-

(1) Τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχὴν συνίστων τέσσαρες ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν ἐκλεγόμενοι πολῖται, ἐξ ὧν οἱ δύο ἦσαν Ἴατροι. Ἐλέγοντο δὲ «Προβ.λεπταὶ ἐπὶ τῆς Ὑγείας.» Εἰς ἐκ τούτων ἦτο τότε καὶ ὁ Σαραντάρης.

πανήσασα χίλια Δουκάτα διὰ τὰς ἐπελθούσας ἀνάγκας, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαρκῶς ἀπέθνησκον ἄνθρωποι. Ἄπας ὁ λαὸς προσέδραμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, μετὰ θαυμάτων δὲ δεηθεῖς εἰς τὸν Ἅγιον τὴν, διὰ τῆς θείας αὐτοῦ παρὰ τῷ Ὑψίστῳ μεσιτείας, διαφύλαξιν τῆς νήσου ἐκ τῆς θανατηφόρου ἐκείνης ἀσθενείας, αὕτη περιωρίσθη τότε εἰς μόνον 60 ἄτομα ἅτινα ἀρχικῶς προσβληθέντα εἶχον ἀποβιώσει. Διηγεῖται δὲ ὁ τότε ζῶν ἱστορικός Μαρμαρᾶς, ὅτι πλείστοι μερολυσμένοι ἀσθενεῖς, ἰδόντες κατ' ὄναρ τὸν Ἅγιον ὑποσχόμενον εἰς αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, ἐσώθησαν, καὶ ὅτι καθ' ἅς νύκτας κτεμασπίζετο ἡ πόλις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἐφαίνετο ἐπάνω τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου φῶς, ἐν εἶδει λυχναρίου, ὅπερ διαρκῶς ἔβλεπον οἱ εἰς τὰ φρούρια νυκτερινοὶ σκοποὶ. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ κρούσματα ἠλαττώθησαν ἕκτοτε μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν Βαΐων, ὁπότε κατέπαυσεν ὀλοσχερῶς ἡ νόσος, οὐθένος ἀποβιώσαντος οὐδὲ προσβληθέντος. Διὸ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἐλιτανεύθη ἕκτος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου τὸ λειψανοναυτοῦ κατ' αἴτησιν τῆς Ἐγγωρίου ἀρχῆς, ἠδηλαδὴ τῶν Συνδίκων, οἵτινες, συνέλεξαν, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Ἱστορικοῦ Μαρμαρᾶ, πεντακισχίλια Δουκάτα πρὸς ὠραϊσμόν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου καὶ δι' ἀναφορᾶς τῶν πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς Διοικητὰς τῆς νήσου, προεκάλεσαν τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 21 Ἰουνίου 1630 θέσπισμα περὶ τῆς ἀνά ἕκαστον ἔτος λιτανεύσεως τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

Τὴν τε ἀναφορὰν τῶν Συνδίκων καὶ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν, παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐξελληνισμένας ἐκ τῶν πρωτοτύπων Ἰταλικῶν. Τὰ Ἰταλικά πρωτότυπα ἐξεδόθησαν κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ ἐπὶ Ἐνετῶν τυπωθέντι βιβλίῳ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς τε ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου καὶ τῆς οἰκογενείας Βουλγάρων καὶ εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν ἐν Ἐπτανήσῳ Ἐνετικῶν Νόμων ὑπὸ Δ.ρος Ποιάγου. Ἀνετυπώθησαν ταῦτα κατόπιν ἐλληνιστῆ εἰς τε τὴν «Ἀληθῆ Ἐλθεσιν περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου. κτλ» καὶ τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ἐπτανή-

σου ἐπὶ Ἐνετῶν ὑπὸ Χιώτου». (Ἐν Τόμ. Γ'.) Εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς.

1630 Ἰούνιος.

Περιφανεστάτη Κυβέρνησις Κερκύρας.

Ἄφου κατὰ διαταγὴν ὑμῶν, περιφανεστάτοι κύριοι ἐτελέσθη πάν-
 δημος λιτανεία μετὰ τοῦ λειψάνου τοῦ ἐνδόξου Ἁγίου Σπυριδωνος,
 τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἕνεκα τῆς πανώλους ἐνσηψά-
 σης εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ θαυμασίως παυσάσης διὰ τῆς χάριτος
 Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς μεσιτεύσεως τοῦ πολυτιμωτάτου καὶ
 ἱερωτάτου τούτου λειψάνου τοῦ ρηθέντος Ἁγίου, ὥστε ἐν ὀλίγῳ καιρῷ
 ἠλευθερώθημεν. Ἐπειδὴ εἶνε νῦν πρέπον νὰ ἐξακολουθῆ ἡ τέλεισις τῆς
 ῥηθείσης λιτανείας κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς
 τῶν Βαΐων, ἵνα ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον, οἰασδήποτ' ἡ-
 λικίας ὄντα καὶ ἐσόμενον, τηρηθῆ ἐν τῇ μνήμῃ, τὸ μέγα θαῦμα τοῦ
 ἠύλογημένου τούτου Ἁγίου, καὶ ἡ ῥηθεῖσα Λιτανεία νὰ τελῆται μετὰ
 τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ τὸ ρηθὲν ἁγιώτατον λειψάνον νὰ διέρ-
 χηται τὰ μέρη τῆς πόλεως, ὡς ἐγένετο τότε ἀρχομένης τῆς ῥηθείσης
 λιτανείας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὅπου, μέλλει νὰ τελειώσῃ, ζητοῦμεν
 ἡμεῖς οἱ Σύγδοικοι ἐν ὀνόματι τῆς ἐντιμωτάτης ταύτης Κοινότητος, ἀ-
 φωσιωμένης δούλης ὑμῶν, περιφανεστάτοι Κύριοι, νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ
 διατάξητε, νὰ τελῆται ἡ λιτανεία αὕτη καθ' ὃν τρόπον ἐτελέσθη τό-
 τε, εἰς δόξαν Κυρίου τοῦ Θεοῦ, εἰς τιμὴν τοῦ ρηθέντος Ἁγίου Σπυρι-
 δωνος, καὶ πρὸς διάσωσιν τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας.

Ἴνα δὲ, κατ' οὐδένα καιρὸν, οὐδεμίαν τῶν ἀδελφοτήτων ἐκείνων, αἵ-
 τινες συνεκρότησαν ἤδη τὴν λιτανείαν, δυνηθῆ νὰ ἀποσυρθῆ καὶ προ-
 φασισθῆ, ν' ἀποφανθῆτε ὑποχρεοῦντες αὐτάς εἰς τὴν ῥηθεῖσαν λιτανείαν
 κατὰ τὴν ἁγιωτάτην ἐκείνην ἡμέραν, ἐπὶ ποινῇ εἰς οἰανδήποτε τῶν
 αὐτῶν ἀδελφοτήτων ἤθελε παρακούσῃ, δουκᾶτων εἴκοσιν, ἅτινα θέλουσι

ληφθῆ ἀπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τεθῆ εἰς τὸ ταμεῖον τῶν οἰκοδομῶν τοῦ ῥηθέντος Ἀγίου.

Τὸ ἀγιόγραφον (κοινῶς σκόλα) τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ σωματείου τῶν ῥαπτῶν—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ σωματείου τῶν ὑποδηματοποιῶν—Οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Υ. Θ. Ἀντιβου-
νωτίσσης. Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ Ἀγίου Νικολάου—Ὁ Λιδεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς μετὰ τοῦ Κλήρου αὐτοῦ.

Ἀπόφαισις.

Τῆ 21 Ἰουνίου 1630.

«Ἡ περιφανεστάτη Κυβέρνησις ἐδρεύουσα κτλ.—Θεωρήσαντες τὴν ἀνωτέρω αἴτησιν, γενομένην παρὰ τῶν ἐντιμωτάτων κυρίων Συνδικῶν τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος, οἱ περιφανέστατοι κύριοι παρεδέχθησαν καὶ ἐπεδοκίμασαν αὐτὴν ὡς ἔχει καὶ ὑπάρχει, ἀποφαινόμενοι, ἵνα κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ παντὸς τελῆται ἡ λιτανεία πανδήμως καὶ μετὰ τῶν ἀδελφοτήτων, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ αἰτήσει δηλοῦται.

Ἰωάννης Πριούλης Βάχιλος	Ἰάκωβος Μανιάτης Γραμματεὺς
Νικόλαος Τζάνης Σύμβουλος	τῆς Διοικήσεως
Ἰάκωβος Δά-Ρίθας Σύμβουλος	Ἀρσένιος Πολίτης Γραμμ. τῆς
	Κοινότητος

Ἡ δὲ περιοδεία τῆς λιτανείας ὠρίσθη τότε, ἵνα, ἀρχομένη ἐκ τῆς πρὸς τὸ κωδονοστάσιον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου θύρας, καὶ προαγομένη ἕως τῆς πρὸς τὸ Μανδράκιον πλατείας, φθάνη ἕως τῆς οἰκίας τοῦ Φρουράρχου, παροδεύουσα δὲ μέχρι τῶν δρυφάκτων θυρῶν τοῦ Φρουρίου ἐκπορευῆται μέχρι τῆς οἰκίας Φέστα, ὅποθεν νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Πανιερώτατος Λατῖνος Ἀρχιεπίσκοπος

ἔτι δὲ καὶ ὁ κληρὸς τοῦ ἐξαιρεῖται, τῆς προπομπῆς, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν ν' ἀκολουθήσωσι τὴν Λιτανείαν ὡς ἰδιῶται».

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς Λιτανείας τῶν Βαΐων καθιερωθέντα. Ὁ δὲ Σαραντάρης; συλληφθεὶς τότε ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, ἐς ἅλη μετ' ἀπάσης τῆς οικογενείας τοῦ εἰς τὸ νησίδιον τοῦ Λοιμοκαθαρητοῦ (Λαζαρέτο) ἔνθα, διαταγῇ τῆς Διοικήσεως, ὑπέστη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1629, ἄνευ γὰρ προηγηθῆ οὐδεμίᾳ διαδικασίᾳ, τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον. Τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ἐκάη ἕως οὐ κατέστη τέφρα (fu moschetato ed il suo cadavere arso e reso in cenere), ὡς προκύπτει ἐξ ἐπισήμου ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω χρονολογίαν ἐπιστολῆς τοῦ τότε Διοικητοῦ τοῦ Λοιμοκαθαρητοῦ Νικολάου Κιγάλα πρὸς τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχήν. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν εἶδομεν ὑπάρχουσαν εἰς τὸν σωζόμενον εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον 8.ον Τόμον τῶν διαφορῶν τῆς πόλεως (Δεσμ. XI) πράξεων. Τινὲς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αὐτὸς ὁ Ἱστορικὸς Μαρμαρᾶς, ἐφρόνου, ὅτι ὁ Σαραντάρης ἀδίκως ἐθανατώθη, θῦμα τοῦ φθόνου γενόμενος, καὶ θεωρηθεὶς ὡς δὲν ἔπρεπε μεταδοτὴρ τοῦ μολύσματος, ἐνῶ καὶ εἰς τὸ κομῖσαν τὰ μανδύλια πλοῖον ὅπερ ἐλευθεροκοινώησεν, οὐδὲν ἴχνος ἀσθενείας ἐφάνη, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ ὁ παραλαβὼν τὰ μανδύλια δὲν προσεβλήθη ἐκ τῆς νόσου. Λέγων δὲ ὁ Μαρμαρᾶς περὶ τοῦ Σαραντάρη, ὅτι ἦτο ὁ πρῶτιστος τῶν ἐν Κερκύρα δικηγόρων, ἐπιπροσθέτει ὅτι, ἀόκαπνὸς τὸν ὁποῖον ἔρριπτε μὲ τὴν ἀρητορικὴν του δεινότητα κατὰ πρόσωπον τῶν ἄλλων, ὑπῆρξεν «ἡ κυρία ἀφορμὴ ἣτις τὸν ἀπετέφρωσε» (1).

Εἰς συμπλήρωσιν δὲ τῶν ὅσα ἐξιστορήσαμεν ἤδη περὶ τῆς τῶν Βαΐων Λιτανείας, προσθῶμεν καὶ τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ θαύματος

(1) Ὁ Σαραντάρης ἦτο 45 ἐτῶν ὅτε κατεδικάσθη· κατέλιπε δὲ σύζυγον ἐν νεαρῇ ἡλικίᾳ καὶ τέκνα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον ἦτο δεκατετραετής.

ἄτινα διαλαμβάνει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

«Καὶ ὁ θαυματουργὸς ζῶν Σπυρίδων, θαύμασι πάντας ἐκπλήττει καὶ μετὰ θάνατον καὶ λοιμοῦ τὴν τῶν Κερκυραίων λυμαινόντος πόλιν, πάντων τε τῷ τοῦ Ἁγίου προστρεχόντων τεμένει ἐν οἷς καὶ αβουβῶσι πολλοὶ συνείχοντο, ἐξ οὗ τὴν πόλιν διὰ μιάσματος διαφθαρεῖναι φύσεως ἔδει νόμοις, οὐδὲν σχεδὸν πέπονθεν ὁ εὐλαβῆς ἐκεῖνος λαὸς, ἀλλ' ἐν τάχει τῆς προτέρας ὑγιεινῆς ἡξίωτο καταστάσεως τῇ τοῦ Ἁγίου μεσιτεία. Ταῦτα δὲ εἰς ἀπλουστέραν φράσιν οὕτως πως μεταφέρει καὶ ὁ κατὰ τὸ 1872 δημοσιευθεὶς Βίος τοῦ Ἁγίου. «Ἐνῷ λοιμὸς διέφθειρε τὴν πόλιν τῶν Κερκυραίων, προσέτρεχον δὲ πάντες ἀδιακρίτως, εἰς τὸ ἱερόν αὐτοῦ τέμενος μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ μεμολυσμένοι ὑπῆρχον, διὰ τὸ ὑποῖον ἔπρεπεν, ἔνεκα τοῦ μιάσματος, κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ διαφθαρῆ ἡ πόλις, οὐδὲν σχεδὸν ὑπέφερον ὁ εὐλαβῆς ἐκεῖνος λαὸς ἀλλὰ ταχέως πάλιν τῇ τοῦ Ἁγίου, μεσιτεία ἡξιώθη τῆς προτέρας ὑγιεινῆς καταστάσεως.» Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγος γίνεται περὶ Λιτανείας τῶν Βαΐων, προσθέτομεν ἐν ἐπιμέτρῳ ὅσα ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης αὐτολεξεί ἀναφέρει εἰς τὰς χρονικὰς σημειώσεις του, περὶ τεσσάρων Λιτανειῶν κατὰ διάφορα ἔτη ἐπὶ Ἐνετοκρατίας τελεσθεισῶν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων. Περὶ τῆς πρώτης σημειοῖ τὰ ἐπόμενα.

«Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1775 ἐπεκράτουν πολλαὶ ἀσθένειαι ἐν τῇ πόλει, τούτου ἔνεκεν καὶ ἐν τῇ λιτανείᾳ τῶν Βαΐων τῆς 5 Ἀπριλίου, ἠέλλειπεν ἡ συνήθης συρροή τῶν εὐσεβῶν καὶ δὲν πεκρευέθησαν οὐτε ὁ Γενικὸς τῆς νήσου προβλεπτῆς, οὐδ' ἄλλος τις ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αὐτοὶ οἱ παρακολουθοῦντες ἑνοικλοὶ στρατιῶται ἦσαν εὐάριθμοι διότι οἱ πλεῖστοι διετέλουν ἀσθενεῖς». Περὶ τῆς δευτέρας (τῆς τὴν 11 Ἀπριλίου 1778 ἀκριβῶς πρὸ 100 ἐτῶν τελεσθείσης) διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς. «Κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον, διχδοθείσης τῆς εἰδήσεως ὅτι ἡ πωνώλης ἐλυμκίνετο τὴν

Κωνσταντινούπολιν, ἅπαντες ἐν Κερκύρα διατέλουν ἐν μεγίστη ἀνησυχίᾳ καὶ προφυλάξει, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ λιτανεία τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος τῆς 11 Ἀπριλίου (1778) ἐτελέσθη λίαν πρῶτ' καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ παρευρισκόμενοι». Περὶ τῆς τρίτης, ἧτις ἐγένετο τὴν 25 Μαρτίου 1795 ἀναγράφει τὰ ἐφεξῆς. «Κατὰ τὴν 25 Μαρτίου, Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ὅτε ἡ λιτανεία τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος ἐπλησίασε πρὸς τὴν πύλην τοῦ παλαιοῦ Φρουρίου, ἐξῆλθεν ὁ γενικός προβλεπτής Οὐίδμαν καὶ ἠκολούθησεν αὐτὴν ἄχρι τῆς ἐκκλησίας» καὶ περὶ τῆς τετάρτης, ἧτις ἐτελέσθη τῆ 10 Ἀπριλίου 1799—δηλαδή δύο περίπου μῆνας ἀφ' ὅτου πολιορκουμένης τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Τούρκων συμμαχούντων κατὰ τῶν Γάλλων εἶχον παραδοθῆ, ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων, ἡ πόλις καὶ τὰ φρούρια—σημειώνει τὰδε «Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων 10 τοῦ αὐτοῦ μηνός (δηλ. Ἀπριλίου 1799) διαρκούσης τῆς λιτανείας ἅπαντα τὰ Ῥωσικὰ στρατεύματα ἦσαν παρατεταγμένα ἐν τῇ πλατείᾳ».

ΛΙΤΑΝΕΙΑ Β΄.

Ἡ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Δευτέρα τῶν ἐνιαυσίως τελουμένων ἐνταῦθα λιτανειῶν, ἔρχεται, μετ' ἐκείνην τῶν Βαΐων, ἡ ἀνά πᾶν Μέγα Σάββατον πρὸ πολλῶν χρόνων τελουμένη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θαύματος τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ βιαίας σιτοδείας, ἧτις κατεπίεζεν αὐτὴν καὶ ἐφοβέριζε τὴν ἐκ πείνης ἀπώλειαν ἀπάντων τῶν κατοίκων αὐτῆς. «Ἐστερούση γὰρ ποτε τῇ Κερκυραίων νήσῳ τῶν πρὸς τὸ ζῆν» λέγει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου, «λιμῶ τε συνεχομένη βικίῳ, σίτους »διὰ πλοίων ὁ Ἅγιος ἐχαρίσατο ἐπιφανεῖς τοῖς ναυκλήροις καὶ τὴν »τῆς νήσου, τούτοις, ἐν Ἁγίῳ Σαββάτῳ προμνηυσάμενος χρεῖαν, διὲ »καὶ λαμπρὸν καὶ τερπνὸν τὸ τότε συνέβη Πάσχα τῇ τοῦ Ἁγίου

»προμηθείχ». Τουτέστιν, ἔλλείποντος εἰς τὴν νῆσον τοῦ σίτου, κατὰ τινα τοῦ Ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ἡμέραν, ἐφάνησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, σιτοφόρα πλοῖα τὰ ὁποῖα ἀλλαχοῦ κατευθυνόμενα, ὠδηγήθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος φανέντος κατ' ὄναρ εἰς τοὺς πλοιαρχοὺς καὶ τούτους παρακινήσαντος νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἐμελλον νὰ ἐκποικθῶσιν ὀλόκληρα τὰ φορτία των, ἕνεκα τῆς μαστιζεύσης τὴν νῆσον ἐκείνην ἀσιτίας. Τοιοῦτω δὲ τῷ τρόπῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου ὄχι μόνον ἀπηλλάγη ἡ νῆσος τῆς πείνης, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς ἐώρτασεν αὕτη τὸ Πάσχα, τοῦ Ἀγίου προμηθεύσαντος σίτον.

Τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐθεσπίσθη νὰ γίνηται ἡ λιτανεία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὸν, διότι ἄγνωστος τυγχάνει μέχρι τοῦδε καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς εἰς τὴν νῆσον ἐπελθούσης μεγάλης σιτοδείας, δι' ἣν ἐγένετο τὸ θαῦμα καὶ συνεπῶς τούτου ἐτελέσθη πρώτην φοράν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία. Πλὴν ἡ παράδοσις μας διδάσκει ὅτι εἶνε αὕτη ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτέρα πασῶν τῶν λοιπῶν λιτανειῶν. Τὸ μόνον γνωστὸν ἐξ ἐγγράφων περὶ τῆς λιτανείας ταύτης εἶνε, ὅτι ὁ Γενικὸς ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ἀνατολῆς Προβλεπτῆς Ἀντώνιος Λορεδάνος, ἐπεκύρωσε κατὰ τὸ ἔτος 1753 δι' ἐπιταγῆς του τῆς 27 Ἀπριλίου ἰδίου ἔτους, τὴν ἀρχαίαν ταύτην λιτανείαν, καὶ ὅτι τὴν ἐπικύρωσιν ἐπεδοκίμασεν ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία διὰ θεσπίσματός της ὑπὸ χρονολογίαν 1.ης Ἰουνίου 1753. Τόλμημα ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀπλῆ ὑπόθεσις, ὅτι ἡ λιτανεία αὕτη ἐτελέσθη ἴσως, τὸ πρῶτον, ἐν τινι Μεγάλῳ Σαββάτῳ πρὸ τοῦ 1553, ἢ καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος καθ' ὃ ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις—προτάσει τῶν Συνδίκων λαβόντων ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπερχομένας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συχνὰς ἐλλείψεις σίτου ἐν τῇ νήσῳ καὶ βουλομένων νὰ προβλέψωσι περὶ τούτου,—ἀπεφάσισε κατὰ τὸ 1553 μετὰ τὴν δεινὴν σιτοδείαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, νὰ συστήσῃ δημοσίας Σιταποθήκας. Αἱ

ἀποθῆκαι αὐται ἐλέγοντο κοινῶς «φόντεγα». Τοιαύτη δὲ μεγάλη ἀποθήκη, ἣτοι ὁ Σιτοβολῶν, φκοδομήθη τὸ πρῶτον περὶ τὸ 1560, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 23 Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους συμβολαίου τοῦ Δημοσίου συμβολαιογράφου Κερκύρας Ζαχαρίου Μεταξᾶ, συνδίκων τότε ὄντων τῶν Ἀντωνίου Δαμφδοῦ, Ἀνδρέου Χαλικισπούλου καὶ Ὀκταβιανοῦ Καρτάνου.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεῖα ἐξερχομένη (τῇ 9 πρῶτῃ ὥρᾳ) ἐκ τῆς παρὰ τῷ κωδωνοστασίῳ θύρας τοῦ ναοῦ, διέρχεται τὴν ὁδὸν Φιλαρμονικῆς καὶ ἐρχομένη διὰ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἀγορᾶς κατ' εὐθεῖαν δρόμου, στρέφεται τὴν ὁδὸν Θεάτρου καὶ κατευθύνεται διὰ τοῦ ἀνά μέσον τῶν δύο πλαταιῶν κεντρικοῦ δρόμου, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην τοῦ Φρουρίου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐνταῦθα δὲ σταματᾷ ἐφ' ὀλίγον ἢ προπομπή, ὅπως διὰ δεήσεως ἀπονεμηθῇ εὐχαριστίᾳ τῷ Ὑψίστῳ. μετὰ τὴν ὁποίαν προχωρεῖ εἰς τὸν ἐξῶθεν τοῦ Ἀνθῶνος (Μποσκίετο) δρόμον, ἀνέρχεται ὑπὸ τὰ Ἀνάκτορα καὶ διὰ μικρᾶς στροφῆς κατέρχεται τὸν παρὰ τῇ Πύλῃ Ἀγίου Γεωργίου δρόμον, καὶ ἐπανέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ Νικηφόρου εἰς τὸν φερώνυμον τοῦ Ἀγίου Νεόν (1). Καὶ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶνε, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς λιτανείας ταύτης, τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος δὲν ἱναποτίθεται ἐν τῇ Λάρνακι, κλειόμενον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἀπογεύματος τῆς τρίτης ἡμέρας τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, ἐκτίθεται ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς γενικὸν προσκύνημα τῶν πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν μακρὰν τῆς πόλεως χωρικῶν, ὅσοι, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως, ἢ ἄλλων αἰτίων, δὲν ἠδυνήθησαν ν'

(1) Εἰς τὴν λιτανεῖαν ταύτην, ἐπισχιασθεῖσαν πως ὑπὸ τοῦ Ἐπιταφίου, μεθ' οὗ συγχωνεύεται, ἀφ' οὗτου δὲν ἐξέρχεται γενικὴ λιτανεῖα Ἐπιταφίου, προηγεῖται τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου ἄσχεπὲς χωρὶς οὐρανίας (Μπαλδακίρου), κατόπιν δ' ἔρχεται ὁ Ἐπιτάφιος ὑπὸ τὴν οὐρανίαν.

ἀσπασθῶσι τὸ ἱερόν σκῆνος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς μνήμης αὐτοῦ, (12 Δεκεμβρίου ἔ. π.) καθ' ἣν καὶ τότε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκτίθεται τοῦτο εἰς προσκλήνυμα. Σημειώσεως ἄξιον εἶνε, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συνήθεια ἦτο νὰ καταδιώκονται οἱ χωρικοὶ ὀφειλέται οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν πόλιν χάριν τοῦ Ἁγίου, καὶ νὰ φυλακίζονται ὑπὸ τῶν πικρωτῶν των. Ἀλλ' ἦν Κερκὺρξ διοικήσας θεωρήσασα ἄτοπον τὸ τοιοῦτον, δι' ἀποφάσεως αὐτῆς 12]24 Δεκεμβρίου 1694 ὤρισεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ καθ' ἅς ἡμέρας ὑπάρχει ἐκτεθειμένον τὸ ἱερόν σκῆνος τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος διὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἑορτίου αὐτοῦ μνήμης, νὰ μὴ συλλαμβάνονται καὶ φυλακίζονται οἱ διὰ πολιτικὰ χρέη, ἢ καὶ ποινικῶς καταδιωκόμενοι πολῖται. Ταύτην δὲ τὴν ἀπόφασιν ἐπεκύρωσε, τῇ 12]24 Δεκεμβρίου 1695 καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενικὸς προβλεπτῆς καὶ ἐξελεγκτῆς ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς νήσοις Ἀντώνιος Μολίνος (1).

Τὸ ἔθιμον τῆς εἰς προσκλήνυμα ἐκθέσεως τοῦ Ἁγίου, ὡς γίνεται ἐνταῦθα δις τοῦ ἔτους, δηλονότι κατὰ τὴν ἑορτίον αὐτοῦ μνήμην καὶ κατὰ τὸ Πάσχα, φαίνεται ἐπικρατῆσαν ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς προγενεστέρως καὶ αὐτῆς τῆς ἐν ἔτει 1456 μετακομιδῆς αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν. Ἡ Ἀσιμίνη Καλοχαιρέτη Βούλγαρη (2) ἐν τῇ ὑπὸ χρονολογίαν 25 Νοεμβρίου 1571 διαθήκη αὐτῆς, δι' ἧς μετεβίβασε τὰ ἐπὶ τοῦ

(1) Ἰδὲ τὴν ὑπὸ Ποιάγου ἐκδοθ. Συλλογὴν Ἐγκυρίων Ἐρετικῶν νόμων ἐν ταῖς Ἰονικαῖς Νήσοις Τόμ. Α'. σελ. 365.

(2) Αὕτη ἦν ἀνεψιὰ τοῦ Λουκᾶ Ἱερέως Καλοχαιρέτου τοῦ τῷ 1453 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετενεγκόντος εἰς Παραμυθίαν τὸ λείψανον, ὁπόθεν τῷ 1456 ἐκομισθῆ τοῦτο εἰς Κέρκυραν. Νυμφευθεῖσα δὲ κατὰ τὸ 1521 ἔτος τὸν Σταμάτιον Βούλγαριν ἔδωκε εἰς τοῦτον προῖκα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ Ἁγίου.

Λειψάνου καὶ τῆς ἐκκλησίας δικαιώματά της εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ κληρονόμους αὐτῆς, ἀναφέρει αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον ἐπικρατοῦν τότε ἐνταῦθα. Διὸ ἀναντίρρητον, ὅτι εἶνε τοῦτο ἔθιμον ὅπερ καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἀμετάβλητον ἐτηρήθη, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ ἱερόν λείψανον ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα, κατὰ τὰ ἱστορούμενα ἐν τῷ πονηματίῳ α' Ἀληθῆς Ἐκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ λείψανου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος κτλ.» (1), «ἐξετίθετο κατ' ἔτος πρὸς τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Βασιλειούσῃ τῶν πόλεων, καὶ συρρέοντος τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μετέβαινεν ἐκεῖσε αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς, καὶ τῇ συμμεθέξει τοῦ Πατριάρχου, κτελουμένης μεγαλοπρεπῶς τῆς θείας μυσταγωγίης, ἐώρταζεν ἡ ἁγία κείνη καὶ χριστιανικωτάτη Αὐτοκρατορική χαρμοσυνοτάτη πανήγυριν». Μαρτυροῦνται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ὀκταήχου ἐκείνου Ὑμνου τοῦ ποιηθέντος παρὰ Ἐμμανουὴλ Χρυσολωρᾶ Δουκὸς τοῦ Χρυσάφῃ, ὁστις ἐζῆ καὶ ἠκμαζε κατὰ τοὺς χρόνους Ἰωάννου Β'. τοῦ Παλαιολόγου Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος (1419—1448). Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕμνος, ψαλλόμενος ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ λείψανου, οὐτινος ἡ σύναξις ἐτελεῖτο ἐν τῷ σεπτῷ Ἀποστολείῳ τοῦ Ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου τῷ συχαιμένῳ τῇ Ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εἶνε ὁ ἐξῆς.

«Θεαρχίῳ νεύματι, πάντοθεν τὰ τῶν ἀνθρώπων συστήματα ἀπὸ νοικείων δωμάτων φερόμενα, καταλαβόντα τὴν πανέντιμον τοῦ λείψανου σου θήκην ἀξίως ἀσπάζονται· αἱ δὲ ὑπέρταται τῶν ἐπιγῆς ἀξίαι, σὺν Βασιλεῖ ἡγεμόνι παρρηγερόμεναι τὸ θεοφόρον καὶ ἀξιέπαινον σκῆνος ἐξῆδουσαι, τῷ δέει κρατούμεναι, ὑπὲρ ἐπκίνου δὲ ποιούμεναι· καὶ ὁρατῶς ἐκβοῶσι τὴν τῶν ἁσμάτων σοι μελω-

(1) Τὸ πονημάτιον τοῦτο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς Νικολάου Βουλγάρεως ἰταλιστὶ συγγραφὲν καὶ τυπωθὲν τῷ 1669, ἐξελληνίσθη καὶ ἐτυπώθη τῷ 1857, μεθ' ὃ ἔτος πολλὰκις ἀνετυπώθη.

«διαν, ἰδοὺ ὁ θαυμάσιος Σπυρίδων νῦν προτίθεται. "Αρωμεν τοί-
»νον τὸν ὕμνον, καὶ κατὰ δύναμιν ὑμνήσωμεν τῶν ἀρχιερέων
»τὸ μέγα κλέος. Διὰ τοῦτου γὰρ ἡ παγγενῆς Κωνσταντιανῶν
»σωτηρία γίνεται κτλ.» (Ἰδὲ τοῦτο ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Καθ. Πα-
παγεωργίου ἐκδοθείσῃ Συλλογῇ τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Συναξαρίων
τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Ἀθῆν. 1883).

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΡΙΤΗ. Ἡ ΤΗΣ ΙΑ΄ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Τρίτη κατὰ χρονολογικὴν τάξιν λιτανεία τοῦ Θαυματουργοῦ λει-
ψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, εἶνε ἢ κατὰ τὴν 11 Αὐγούστου ἐκάστου
ἔτους τελουμένη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ τῆς ἀ-
πειλησάσης αὐτὴν Τουρκικῆς ἀλώσεως, διὰ θαύματος τοῦ Ἁγίου τού-
του, ὅπερ ἐγένετο κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν τοῦ ἔτους 1716. Καθιε-
ρώθη δὲ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία, δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ τότε Ἐνε-
τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Κερκύρας Ἀνδρέου Πιζάνη ἀπὸ 19[30 Μαρ-
τίου 1717 (1). Ἡ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς φωνῆς μετάφρασις τῆς ἐν λόγῳ
ἀποφάσεως εἶνε ἢ ἐπομένη.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝΟΥ ΠΙΖΑΝΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑΣ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου τούτου τῶν Κορυφῶν, ὄρατὴ ὑ-
πῆρξεν ἡ προστασία τοῦ ἐνδόξου Ἁγίου Σπυρίδωνος ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν
μεσιτεύσεων τοῦ ὁποίου, κινήθεισα ἡ θεία εὐσπλαγγνία, ἠθέλησε νὰ

(1) Ἰδὲ τὴν ὑπὸ Γ. Ποῦάγου ἐκδοθ. Συλλογὴν τῶν ἐγχωρίων Ἐ-
ρετικῶν νόμων (Σύγγραμμα ἰταλικόν) σελ. 426. - 27 τόμ. Α΄.

ποιήση τόσον λαμπρότερον τὸ θαῦμα, ὅσον καθ' ἣν ὥραν ἦτο μάλιστα ἐπικείμενος ὁ κίνδυνος, διὰ ἀπροσδοκίτου εὐτυχοῦς μεταβολῆς ἠκολούθησεν ἡ ποθητὴ ἐλευθέρωσις τοῦ αὐτοῦ φρουρίου, κατεσπευσμένως τῶν πολεμίων ἀρκέντων τὸ στρατόπεδον καὶ ἐγκαταλιπόντων τὸ πυροβολικὸν, τὰ πολεμοφόδια καὶ τὴν ἀποσκευὴν. Πρὸς τὴν ἐνάρξειαν τοσούτου θαύματος, πᾶσα καρδία καὶ πᾶσα διάνοια ὀφείλει νὰ προσπέσῃ προσευχομένη καὶ ἐν ταπεινότητι τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς ἀποδίδουσα, νὰ καταδείξῃ τὸ μέγεθος ἅμα τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ κοινοῦ ὀφειλήματος. Καὶ ἐπειδὴ εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι τὰ ἀποτελέσματα δημοσίας εὐλαβοῦς εὐγνωμοσύνης, κρίνει εὐλογον ἡ ἐξουσία αὕτη, νὰ καθιερώσῃ διηνεκῶς ἐπέτειόν τινα μνημόνευσιν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν εἶδομεν καταβεβλημένας τὰς προσπαθείας, ἐξηυτελισμένην τὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ τοὺς βαρβάρους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ φόβου αὐτῶν τραπέντας εἰς φυγὴν ὅτε μᾶλλον ἤλπιζαν νὰ ἐπιθέσωσι σκληρὸν ζυγὸν εἰς τοὺς λαοὺς τούτους καὶ νὰ ὑπερνικήσωσι φρούριον, ὅπερ ἐξασφαλίζει τὴν Χριστιανοσύνην κατὰ τῶν εἰσβολῶν αὐτῶν. Εἰς δόξαν λοιπὸν Θεοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου ἀντιλήπτορος, δυνάμει τῶν παρόντων καὶ τῆ ἐξουσία τοῦ ἡμετέρου Γενικοῦ Καπιτανάτου ἀποφασίζεται, ὅτι κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν ἀξιομνημόνευτον ἡμέραν τῆς 22 Αὐγούστου ἔ. ν., δηλαδὴ, 11 ἔ. π., μέλλει νὰ ἐκτίθεται τὸ θαυματουργὸν λείψανον τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, καὶ μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς λειτουργίας νὰ φέρηται ἐν λιτανείᾳ κατὰ τὴν πόλιν, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ κλήρου, τῶν δημοσίων παραστατῶν, καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτῆς πόλεως μετὰ τῆς μεγίστης τοῦ λαοῦ ἀκολουθίας, ἵνα πάντες ἐπικαλῶνται διηνεκεῖς τὰς αὐτοῦ εὐλογίας, ὅπως καὶ κατὰ τὸ μέλλον προστατεύσωσι καὶ ὑπερασπίζωσι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἀπίστων, τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον. Πρὸς πλειοτέραν δὲ λαμπρότητα καὶ χαρμοσύνην, πρέπει κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, τὸ Ἅγιον λείψανον νὰ χαιρετᾶται παρὰ

τῶν φρουρίων καὶ παρὰ τῶν τυγχανόντων πλοίων, διὰ τῶν εἰς τὰς ἄλλας λιτανείας τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου συνήθων πυροβολισμῶν, εἰς ἀθάνατον μαρτυρίαν τῆς ἔνεκα τοσοῦτον εὐτυχοῦς συμβάντος δημοσίας εὐγνωμοσύνης.

Ἀφιέρωσεν ἡ ἐξοχωτάτη Σύγκλητος μεγάλην λαμπάδα ἀργυρᾶν, ἵνα ὑπάρχη πάντοτε ἀναμμένη ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου, καὶ πρὸς συντήρησιν θέλει προμηθευθῆ παρὰ τοῦ Δημοσίου, ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος τὸ ἀπαιτούμενον ἔλαιον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἀναγνωρίζοντες ἡμεῖς εὐλογον ἐπίσης τὴν ἐξάσκησιν ἔργου τινὸς ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ὅπερ εἶναι ἢ πράξις ἢ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν, θεσπίζομεν νὰ ληφθῶσι κατ' ἔτος ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ρεάλια ἑκατὸν πεντήκοντα οἰουδήποτε νομίσματος, ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τόσον Λατίνους ὅσον Γραικοὺς, εἰς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπαίτουντας, καὶ εἰς τοὺς μένοντας εἰς τὰς ἑαυτῶν κατοικίας, παραδιδομένου τοῦ ἐνὸς ἡμίσεως τῶν χρημάτων τούτων εἰς τὸν περιφνεστάτον κύριον Ἀρχιεπίσκοπον (*), τοῦ δὲ ἐτέρου εἰς τὸν κύριον Πρωτοπαπᾶν, ἵνα ὁ μὲν πρῶτος ποιήσῃ τὴν διανομὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Λατίνων, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Γραικῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας ἐνώπιον τῶν παραστατῶν (**), ἵνα ἐφελκύσωμεν πάντοτε μᾶλλον τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου, καὶ τὴν μεσίτευσιν τοῦ Θαυματουργοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὄπλων καὶ ὑπὲρ τῆς διηνεκοῦς διασώσεως τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῆς νήσου, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας.

Τῶν παρόντων διατάττομεν τὴν ἐγγραφὴν ὅπου δεῖ, καὶ ἰδίως ἐν

(*) Ἐρροεὶ τὸν Λατινεπίσκοπον.

(**) Δημόσιοι παραστάται, καὶ ἀπλῶς παραστάται ὠρομάζοντο οἱ Βερετοὶ Κυβερνήται, ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὸ κυρίαρχον Κράτος.

τῷ δημοσίῳ τούτῳ Ταμείῳ διὰ τὴν ἐπὶ παντός ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Πρὸς πιστοποιήσιν τούτων, κτλ.

Κέρκυρα τῆ 30 Μαρτίου 1717.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΙΖΑΝΗΣ

Γενικός Καπιτάνος.

Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ περὶ τῆς λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου θέσπισμα τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Καπετάνου. Ἦδη δὲ πρέπον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὰ περὶ τοῦ θαύματος, ὡς ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος. « Τὸ δὲ ἔσχατον, καὶ ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις καὶ πρὸ τῶν ἡμῶν ὀφθαλμῶν ἀξιάκυστον πάνυ καὶ ἀξιάγαστον. Ἐν γὰρ τῷ ἐνεστῶτι ἔτει «χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ, Ἰουλίου εἰκοστῆ τετάρτῃ, μετὰ λυσσώδους ὀρμῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐπίδραμόντων, καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν Κέρκυραν δεινῶς καταπολεμούντων, οἱ πιστοὶ πάντες εἰς τὴν τοῦ κοινῶ Πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην, μετὰ πολλῆς εὐλαβείας κατέφυγον· ἀλλὰ καὶ τοῦ σκοποῦ οὐκ' ἀπέτυχον· ἐπειδὴ ἐξάπινα ὑπὲρ λόγον, καὶ πᾶσαν ἐλπίδα οἱ ἀντίδικοι, καὶ περικληθήμενοι, ὡς ἀστραπαὶ ἠφανίσθησαν, ἐκτρεπόμενοι εἰς ὀξυτάτην φυγὴν κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν Αὐγούστου, μηδενὸς τότε αὐτοὺς διώκοντος, εἰμὴ μόνον τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν δραστηριοτάτων εὐχῶν τοῦ Ἁγίου, ὅθεν καὶ ἡ εὐγνώμων τῶν θεοφρουρήτων ἡμῶν Ἀριστοκρατούντων εὐσέβεια, ἀργυρότευκτον λυχίαν πολύφωτον εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτοῦ ναὸν εὐθέως ἀπέστειλε, καὶ κοινῶ βουλευμάτι διετάξατο Λιτὴν ἐνιαύσιον μετὰ τοῦ θεσπεσιωτάτου «Λειψάνου, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερώσεως γίνεσθαι, καὶ προσέτι 150 ἀργυρᾶ νομίσματα τοῖς πτωχοῖς διανέμεσθαι

«παρά τε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισβυτέρου τῆς πόλεως.»

Τὸ σύντομον μὲν, πλὴν πολλῶν ἐμφαντικῶν χωρίων τοῦτο τοῦ ἀρχαῖζοντος Συναξαρίου, οὕτω πως μεθερμηνεῖται εἰς ἀπλουτέραν φράσιν ὁ κατὰ τὸ 1872 ὀγδόην ἔκδοσιν μετρῶν Βίος τοῦ Ἁγίου.

«Πολέμου καὶ μάχης ὑπαρχούσης μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Ὀθωμανῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν εὐτολίμην τοῦ στρατηγοῦ τῶν δυσσεβῶν Ἀγαρηνῶν, νὰ καταδουλώσῃ καὶ τὴν Κέρκυραν. Ὄθεν κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν δέκατον ἕκτον σωτήριον ἔτος, τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουνίου, ἐπιδραμόντες οἱ σκληροὶ οὗτοι ἐπολιόρκησαν ἐξαίφνης τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ ἤρχισεν ὁ βαρβαρικὸς πόλεμος, μὲ πῦρ καὶ μὲ σίδηρον κατέθλιβον τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας καὶ μετὰ παρέλευσιν πενήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς σφροδραὶ μάχαι εἶχον γίνεσθαι, οἱ βάρβαροι ἐβουλεύθησαν νὰ συγκεντρώσωσι τὰς δυνάμεις τῶν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τὸ τῆς Κερκύρας ἄστυ. Πάντες δὲ οἱ πιστοὶ μὲ στεναγμούς καὶ δάκρυα ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὸν Ἱεράρχην ἰκέτευσαν. Ὄθεν τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στρατεύματα, ἐπανελθόντα ἐπὶ τὸ ἀκρότειχον τῆς πόλεως μετ' ὀλίγον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κακὴν κακῶς ἠφανίσθησαν καὶ διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ Ἱεράρχου διεσκορπίσθησαν. μετὰ τοῦτο δὲ, μαγαλητέραν σκληρότητα καὶ ἀπάνθρωπον φόνον ἐπνεον οἱ βάρβαροι, ἐπαπειλοῦντες τῇ πόλει ἄλλην ἐπιδρομὴν καὶ πανώλεθρον αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον. Αἱ δεήσεις δὲ καὶ αἱ προσευχαὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς δὲν ἔλλειψαν, διὰ τῶν ὁποίων μετὰ πολλῆς εὐλαθείας, ἐπεκαλοῦντο τὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην διὸ καὶ τοῦ σκοποῦ δὲν ἀπέτυχον. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ Κερκυραῖοι περιέμενον τὴν ἐκ τῶν βαρβάρων παντελῆ ἀπώλειαν, φαίνεται ὄρθρου βαθέως πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανοῦ καὶ ἐπέχων εἰς τὴν δε-

ξίαν ἀστραπόμορφον ξίφος, ἐδίωκε μὲ θυμὸν αὐτούς. Τοιοῦτον λοιπὸν παρὰδοξον ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ στρατιῶται, εὐθὺς ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν, καὶ σπρωχόμενοι μεταξύ των ἐφοβοῦντο μήπως ἀοράτως πληγωθῶσιν. Ἐφυγον λοιπὸν καὶ συνετριβήσαν ἀπὸ φόβου, ἄνευ πολέμου, ἢ πυρὸς, ἢ μαχαίρας, ἢ ἄλλου τινος διώκοντος, εἰμὴ μόνης τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν θερμότητων εὐχῶν τοῦ θαυματοουργοῦ Σπυρίδωνος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνεχώρησαν τὰ πεζικὰ καὶ ἵππικὰ τάγματα, ἀπέπλευσε καὶ ὁ στόλος αὐτῶν οὕτως δὲ διέμενεν ἐλευθέρᾳ ἢ Κέρκυρα. Τὸ δὲ πρῶτῳ ἐνῶ περιέμενον οἱ πολῖται τὴν συνήθη μάχην, δὲν εἶδον οὐδένα εἰμὴ σιωπὴν καὶ ἀσχόλειαν. Περιεργοὶ λοιπὸν ἐπελθόντες εἰς τὰς σκηναὶς τῶν ἐχθρῶν, ἐνόησαν τὸ θαῦμα καὶ σκιρτῶντες μετ' εὐφροσύνης, ἠγάλλοντο διὰ τὸ καινὸν καὶ παρὰδοξον, ἐπειδὴ ὄχι μόνον ἔβλεπον τοὺς Ἰσμαηλίτας φυγόντας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐλαφυραγώγησαν οἷτινες καὶ ἐν τῷ φεύγειν ἀναφανδὸν ὠμολόγουν, ὅτι ἀπὸ τινος σιβάσμιον μοναχόν, δηλαδὴ τὸν Σπυρίδωνα, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὸν αἰθέρα μὲ ἐνδόξον στόλον στρατιᾶς οὐρανίου, ἐτρέπησαν εἰς ταχυτάτην φυγὴν. Ἐδραμον δὲ πάντες μετ' εὐλαβείας εἰς τὸν τοῦ Ἀγίου ναὸν δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Ἱεράρχην. Καὶ τοιαῦτα τὰ περὶ τοῦ θαύματος ἔκ τε τοῦ Συναξαρίου καὶ τοῦ Βίου τοῦ Ἀγίου. Νῦν δὲ ἃς διαλάβωμεν περὶ τινῶν ἄλλων σχετιζομένων πρὸς τὴν λιτανεῖαν τῆς 11 Αὐγούστου οὐκ ἀναξίων λόγου ἀντικειμένων, ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὸ τέλος τῶν περὶ Λιτανειῶν κεφαλαίων τῆς παρούσης διηγήσεώς μας, νὰ διαλάβωμεν συντόμως καὶ περὶ τῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας δεινὴν αὐτῆς πολιορκίαν, (ἀπὸ 24 Ἰουνίου — 11 Αὐγούστου) ἐν ἧ καὶ τὸ θαῦμα ἠκολούθησε (1).

(1) Κατὰ τὴν ἐξῆς σημείωσιν ἀληθεύσαν ἐκ τῶν ἐγγράφων

Ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης εἰς τὰς χρονικάς του σημειώσεις μνείαν ποιούμενος τῆς τελεσθείσης τῇ 11 Αὐγούστου 1797 λιτανείας, δηλαδὴ, τέσσαρας περίπου μῆνας μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ τὴν ἔλευσιν τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων ἐν Κερκύρῳ, λέγει

τῆς οἰκογ. Μ. καὶ Α. Θεοτόκη «1716 Ἰουρίου 24, ἦλθε ἡ ἀρμάδα τοῦ Τούρκου εἰς τοὺς Κορφοὺς διὰ τὰ τοὺς πολέμησιν καὶ ἐπολέμησε, ἔκαμε δεσπάρκο καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν ἀραφονίτρα καὶ ἐσταμάτησεν ἕως ταῖς 11 τοῦ Αὐγούστου καὶ ἔφυγε «κακῶς τοῦ κακοῦ». Τοιοῦτου εἶδους χρονογραφικαὶ σημειώσεις, ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι εἰς διάφορα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Ἑκκλησιῶν ἅτινα εὐρίσκονται εἰς τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν μόνον τὰς ἐφεξῆς, ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς Ἑκκλησίας τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ Ἀρσενίου ἐξαχθείσας, γραφείσας δὲ παρὰ τοῦ ἐφημερίου τοῦ αὐτοῦ ραοῦ Πέτρου Ἱερέως Φακιολᾶ. — «3 Αὐγούστου 1716 ἔθαψα διάφορα παιδία ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ καὶ γυναικας, τοὺς ὁποίους δὲν τοὺς ἐνοτάρισα διὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ πολέμου, ἐπειδὴ καὶ τὸ μαγιστράτο ἐσηκώθη καὶ δὲν ἦτο ὑπόψια παρούχλας.—

ΠΕΤΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΦΑΚΙΟΛΑΣ ΕΦΗΜΕΡ».

Ὁ αὐτὸς Ἱερεὺς τὰς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἀποβιώσεις σημειῶν προσθέτει καὶ τὰ ἐξῆς. «Ἦλθεν ὁ Τζάνιμου Χόντζας εἰς τὰς 24 τοῦ Ἰουρίου μὲ ὄλην τὴν ἀρμάδα τοῦ Τούρκου εἰς τὸ κανάλι τῶν Κορυφῶν καὶ ὁ Σερασκιέρης μὲ πλεον παρὰ πενήντα χιλιάδες λαοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς κορφοὺς ἕως εἰς τὰς 11 τοῦ Αὐγούστου, μὰ δὲν ἔκαμαν τίποτα, μάλιστα ἔφυγαν μὲ μεγάλην ἐντροπὴν καὶ ἄφησαν 120 κανόνια, ἄλογα ἀμέτρητα καὶ ἄλλο πρᾶγμα τοῦ πολέμου καὶ φαγητὰ πολλότατα,» προστίθενται δὲ εἰς ταῦτα δι' ἄλλου χαρακτῆρος «καὶ Βουβάλια 500».

αὐτολεξεί τὰ ἐξῆς: «Τῇ δὲ 11 Αὐγούστου ἐτελέσθη ἡ συνήθης λιτανεία τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἄνευ ὅμως τῆς συμμεθέξεως τῶν δημοσίων ἐπαγγελματικῶν».

Ἡ ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1837
ΚΑΙ
Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

Τοῦ λόγου ἤδη ἐξακολουθοῦντος περὶ τῆς ἐνιαυσίου λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου, καταλληλοτάτην νομίζομεν τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐν περιλήψει εἴπωμεν τινὰ καὶ περὶ τοῦ σώματος τῆς ἐγγωρίου μουσικῆς, τουτέστι τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας. Διότι ἐξ ὧλων τυχείου ἐπεισοδίου, συμβάντος ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ 1837 ἔτους, προῆλθον ἡ τε σύστασις τοῦ μοναδικοῦ ἐν Ἑλλάδι Φιλαρμονικοῦ τῆς Κερκύρας καθιδρύματος καὶ ὁ καταρτισμὸς τοῦ σώματος τῆς ἑαυτοῦ μουσικῆς. Αὕτη ἡ λειτανία ἀφετηρία ἐγένετο καὶ ἀρχικὴ αἰτία εἰς τὴν σύστασιν ἀμφοτέρων τούτων. Ἐν ἄλλαις λέξεσι ἀπροιόντα τῆς Λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου 1837 εἶναι ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία καὶ ἡ μουσικὴ αὐτῆς». Ἴδου δὲ τίνι τρόπῳ.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἐν Κερκύρᾳ Κυβέρνησις κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον, ὅπερ ἔνεκα τῆς πολυχρονίας του κατέστη σχεδὸν νόμος, ἐπικρατῆσαν δ' ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν προκατόχων αὐτῆς ξένων Κυβερνήσεων, ἔστειλεν εἰς τὰς ἐτησίως τελουμένας λιτανείας τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, τιμητικὸν λόχον Ἀγγλῶν στρατιωτῶν μετὰ μουσικῆς, ἵνα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου παρακολουθῶνται αὐταὶ ὑπὸ τούτων. Αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον σεβομένη ἡ προρρηθεῖσα Κυβέρνησις, ἐξακολούθησε στέλλουσα τὸν τιμητικὸν λόχον καὶ τὴν μουσικὴν ἕως τοῦ 1837 ἔτους. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, αὕτη, ἐπιταγῇ τῆς Βασιλίσσης, κοινοποιηθεῖσῃ διὰ τοῦ τότε ἐν Ἑπτανήσῳ Ἀντιπροσώπου αὐτῆς Δούγλα τῷ Ἀρχη-

γῶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Μητροπολίτη Χρυσάνθω, κατήργησεν αἴφνης τὸ ἔθιμον τοῦ ν' ἀκολουθῶσιν ὅτε λόχος καὶ ἡ μουσικὴ τὰς ξένων θρησκευμάτων Ἐκκλησιαστικῶς τελετάς. Τὸ ληφθὲν τοῦτο γενικὸν μέτρον ἐπενεγκὸν τὴν ἐκ τῶν Λιτανειῶν ἀναίτιον ἄρσιν τοῦ τε τιμητικοῦ λόχου καὶ τῆς μουσικῆς, μετ' ἀγανακτῆσεως πολλῆς ὑπέμεινε ὁ Κερκυραϊκὸς λαὸς, ὅς τις ἐξέλαβεν αὐτὸ ὡς προσβολὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχῆς, καὶ, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπωμεν, ἀσέβειαν πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ τελετάς τὰς παρ' Ἑνετῶν, Δημοκρατικῶν Γάλλων, Ῥώσων, Τούρκων, Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀγγλων, ἕως τοῦ 1837 ἔτους, τιμηθείσας (1). Πολλῶ δὲ μᾶλλον διότι μετὰ τὸ μέτρον τοῦτο, ἐδέησεν ἵνα ἡ λιτανεῖα τῆς 11 Αὐγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, τελεσθῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς μουσικῆς. Τοῦτο παρώργισεν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς Κερκυραίους, ὥστε κατὰ τὴν ἄνευ μουσικῆς τελεσθεῖσαν τὸ πρῶτον λιτανεῖαν ταύτην, ἀπεφάσισαν, ἵνα ἐκδικούμενοι τὸν Ἀρμοστὴν δηλώσωσι πρὸς αὐτὸν τὴν δυσἀρέσκειάν των ταύτην. Πράγματι δὲ, τινὲς ἐκ τῶν τὴν εἰρημένην λιτανεῖαν ἀκολουθοῦντων, ἐνωθέντες μετὰ τινῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, προσεπάθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν αὐτῆς ὑπὸ τὸ καλάτιον τοῦ Ἀρμοστοῦ, ὅπως μὴ γίνωσιν αἱ συνήθεις καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀσκεποῦς ἱσταμένου ἐν τῷ ἐξώστῃ τοῦ Ἀρμοστείου δεήσεις, ὑπὲρ τῆς προστατευούσης Ἀνάσσης,

(1) Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Ἐξουσία καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἑπταήσῳ διαμονῆς αὐτῆς, ἀπέδιδε τῷ Ἀγίῳ τὰς διὰ χαροβολισμῶν τιμὰς αἵτινες καὶ σήμερον ἀπορέονται. Μόνον δὲ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἀπῆρτησεν αὕτη παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, τὴν ἄρσιν τοῦ ἤδη ἐκτεθειμένου ἐν τῷ ναῷ Αὐτοκρατορικοῦ τῆς Ῥωσσίας στέμματος, ἣτις καὶ ἐνηργήθη.

καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἀλλὰ διχογνωμίας ἐπελθούσης ὡς πρὸς τὸ διάβημα τοῦτο, μεταξὺ μερικῶν μὴ ὁμοφωνούντων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων τοιούτων φιλελευθερωτέρων, οἵτινες εἶχον συνηγόρους πολλοὺς ἐκ τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἡ λιτανεία ἐπροχώρει ὑπὸ τὸ παλάτιον εἰς τῷ ὁποίου τὸν ἐξώσῃν ἔστατο ἀσκεπῆς ὁ Ἄρμος ἤσ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἠναγκάσθησαν ἐπιδεικτικώτατα νὰ ἀπέλθωσι τῆς λιτανείας, ἀφοῦ ὀργισθέντες ἔρριψαν ὑψηλὰ καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἄρμοστοῦ τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας. Ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ ἐν λόγῳ ἐπεισοδίου ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ ἔνεκα τούτου τιμωρία τῶν ταραξάντων διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των τὴν λιτὴν ὑπαλλήλων, ἀπολυθέντων τῶν θέσεών των ἀφ' ἐτέρου, γενικὴν ἐντύπωσιν προξενήσασαι τότε, ἤγειρον δικαίως πρὸς τῇ ἀγανακτῆσει καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐννεὰ ἐκ Κερκύρας φιλομούσων νέων, ταχθέντων ὑπὲρ τῶν παυθέντων ὑπαλλήλων μεθ' ὧν διὰ συγγενείας συνεδέοντο, οἵτινες νέοι συνέλαβον αὐθωρεῖ τὴν ἰδέαν περὶ τῆς ὅσον τάχιστα συστάσεως συνεταιρισμοῦ πρὸς καταρτισμὸν μουσικῆς διὰ τὰς τελετὰς καὶ πανηγύρεις τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος (1). Ἐκτοτε δὲ κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον

(1) Ὁ πρῶτος συλλαβὼν τὴν ἰδέαν ταύτην ἦτο ὁ Λουκιανὸς Καλογεράς, τῆς μουσικῆς τέχνης ζηλωτῆς καὶ μέχρις ἐσχάτων τοῦ βίου του μουσικοδιδάσκαλος ἱκανός. Οὗτος μετέδωκεν αὐτὴν εἰς ἐννεὰ νέους οἵτινες ἐρασιτέχναι καὶ ζηλωταὶ τῆς θείας ταύτης τέχνης καὶ ἐπιστήμης ὄντες, προθύμως ἀπεδέχθησαν τὴν ἰδέαν, καὶ αὐτὴν ταύτην τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ των μετ' ὀλίγων ἐπραγμάτωσαν, προσλαβόντες κατόπιν (μετὰ τὴν 12 76βρίου 1840) καὶ ἄλλους διαπρεπεῖς συμπολίτας καὶ ἰδίως τὸν κλειρὸν Μάρτζαρον, εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ἰσόβιος προεδρεία ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνικοῦ τμήματος τῆς Ἑταιρίας, τὸν Φραγκῆσχορ Ριδέλην ἐκλεχθέντα Γραμματεὰ καὶ τὸν Ἰωσήφ Λιβεράλην ἀναλεχθέντα

μετὰ ζήλου συνεργασθέντες, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος (1838-1840) καὶ ἄλλους συνεργάτας καὶ ἀρωγούς προσλαβόντες οὗτοι, συνέστησαν τὴν γνωστὴν Φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν, ἣτις κατώρθωσε μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου τοῦ 1841 ἔτους, νὰ καταρτίσῃ καὶ ἰδίαν μουσικὴν. Καὶ τοῦ Καθιδρύματος αἱ μὲν θύραι ἠνεόχθησαν τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1840, ἀξιομνημόνευτον ἡμέραν καθ' ἣν κατεβλήθησαν ἐπισήμως τὰ θεμέλια αὐτῆς, ἡ δὲ μουσικὴ ἐντελέστατα καταρτισθεῖσα ἠκολούθησε πανηγυρικώτατα καὶ ἐν τῇ γενικῇ τῶν πολιτῶν εὐφροσύνῃ, πρώτην φορὰν, τὴν πλήρη καινουργῆ ἱστολίαν αὐτῆς φέρουσα, τὴν λιτανεῖαν τῆς 2[14 Νοεμβρίου 1841, (1) καὶ ἀπὸ τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἕως τέλους τοῦ Ὀκτωβρίου 1840 τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν εἰρημένων ἐννέα νέων, προσυπεγράφησαν ὡς ἑταῖροι εἰς τὸ ἐν λόγῳ καθίδρυμα, 212, ἕκαστος τῶν ὁποίων ὑπεχρεοῦτο νὰ συνεισφέρῃ μηνιαίως τάλλ. ἐν ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἐνεκα δὲ πάντων τούτων τό τε Κατάστημα τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ ἡ μουσικὴ, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν σκέπῃ καὶ προστασίᾳ τοῦ Θαυματουργοῦ καὶ Προστάτου Κερκύρας, εἰς οὐ τινος τὰς ἐνιαυσίους τελετάς, καὶ πανηγύρεις δωρεὰν προσέρχεται ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος μουσικῆ. Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν τῆς Προστασίας, ἡ ἀστικὴ χωροφυλακὴ τῆς τότε ὑψηλῆς Ἀστυνομίας μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν

μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὸν καταρτισμὸν τῆς μουσικῆς. Οἱ κυρίως ἐννέα πρόωτοι θεμελιωταὶ εἰσὶν οἱ ἑξῆς: Σπυρίδων Ξύνδας — Στάμος Ῥαμαρδάς — Νικόλαος Καβάσιλας — ὁ καθηγητὴς Ἀρδρέας Μαυρομάτης (ὁ ἐλληνιστὴς καὶ μαθηματικὸς) — Ἰωάννης Φραγκοῦλης — Γουλιέλμος Μέξας — Νικόλαος Μακρῆς — Ἀρτῶριος Λιβεράλης καὶ ὁ καθ. Πέτρος Καρτάνος ὁ καὶ πρῶτος ἐκλεχθεὶς πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας.

(1) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων χρονικῶν σημειώσεων Σπυρ. Πορφύρη.

αὐτῆς καὶ ἔνοπλος ἐν ἐρρυθμισμένῳ βήματι—προπορευομένης τῆς μουσικῆς παινιζούσης τὸ ἔθνικόν ᾄσμα «Μὴν φοβείσθε Γραικοί», ἀπάντων δὲ φερόντων τὰς παρεμφερεῖς στολάς των ἐκ χρωμάτων τοῦ στέμματος, τῆς σημαίας καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ συστηθείσης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀ' ἑλληνικῆς αὐτονόμου ἐπικρατείας ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑπτανήσου Πολιτείας—ἐπορεύετο ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου τῶν κατοίκων ἐνθουσιασμοῦ, εἰς τὰς ἑσπέρους τοῦ Ἁγίου τελετᾶς(1).

Ἡ ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1858
ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

Ἐκτὸς τοῦ περιγραφέντος ἐπεισοδίου καὶ ἕτερον τοιοῦτον συνέβη κατὰ τὴν λιτανεῖαν τῆς 11 Αὐγούστου 1858, οὐκ ἀνάξιον μνηίας, ὅπερ, ζήτημα ὑψίστης πολιτικῆς σημασίας γενόμενον, ἔσχον κατέχει θέσιν εἰς τὴν περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἀποστολῆς τοῦ Γλαδστωνος ἐπίσημον διακοίνωσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀποικιῶν Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας Βουλβερτ Λύττων, ὡς μία τῶν πρωτίστων αἰτιῶν αἵτινες προε-

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ λιτανεῖα τῆς 11 Αὐγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ ἐκείνης τῆς 11 Αὐγούστου 1841, ἐτελέσθησαν ἄνευ μουσικῆς. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελευταίας ταύτης λιτανείας, ἐνῶ ἦτο κατηγτισμένη ἡ μουσικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν λιτανεῖαν ἀρέτοιμος οὖσα κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν, ἐπαιάνισεν ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ καταστήματος αὐτῆς καθ' ἣν στιγμὴν διήρχετο ἡ λιτανεῖα ὑπὸ τὸ κατάστημα. Τότε δὲ ἠκούσθησαν πρώτην φωνὰν αἱ μέλεις τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς.

πέλεισαν, ἤθελον, τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ἔκτακτον ἐκείνην ἀποστολὴν, ἐνῶ
ἢ καταλήξασα εἰς τὸ νὰ ἐνώσῃ τὴν Ἑπτανήστον μετὰ τῆς Ἑλλάδος
πολιτικῆ τοῦ Γλάδστωνος ἀποστολῆ, κυρίως ἐσκόπει τὴν τότε βελτίω-
σιν τῶν μεταξὺ προστάτιδος καὶ προστατευομένου Ἑπτανησίου λαοῦ
πολιτικῶν δεσμῶν. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ὁ σεβαστὸς γέρον καὶ ἀρ-
χαῖος τοῦ πρῶην Ἰονίου Κράτους πολιτευτῆς Ἰππότης Ἀντώνιος
Λευκόκοιλος Δούσμηνης, ἐν τῷ περισπουδάζῳ αὐτοῦ πονήματι «Πε-
ρὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἀποστολῆς τοῦ ἐντιμωτάτου Οὐίλλιαμ
Ἐνὰρτ Γλάδστωνος», οὕτω πως ἐξιστορεῖ. (σελ. 36 -37 καὶ ἐφεξῆς.)
«Πέντε Ἐπαρχιακοὶ Σύμβουλοι Κερκύρας, στερηθέντες ἐπιταγῇ τῆς
»Γερουσίας τῆς θέσεως ἢν κατὰ τὰς ἐπίσημους θρησκευτικὰς λιτα-
νείας πάντοτε κατεῖχον, καὶ εἰς τὴν ἐφρόνουσι ὅτι εἶχον δικαίωμα,
»κατὰ τὴν 11-23 Αὐγούστου 1858, τελευταῖοι καὶ ὡς ἰδιωτεύοντες
»πολιταὶ ἠκολούθουν ἐπίσημον τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος
»λιτανεῖαν, ἥτις κατ' ἔτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τελεῖται ἐν Κερκύρᾳ.
»Ἐνῶ ἡ λιτανεῖα ἴστατο ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ
»καὶ Γεωργίου, οἱ πέντε ἐκεῖνοι ἀνεχώρησαν σιωπηλῶς καὶ ἡσύχως.

Ἄπεχώρησαν τῆς λιτανεῖας δυσαρεστηθέντες διότι εἶδον τινὰς
εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ παλατίου, ὅπου ὁ Ἄρμωστής καὶ ἄλλοι Ἁγ-
γλοὶ εὐρίσκοντο, λίαν ἀτημελῶς ἐνδεδυμένους, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ
βλέπωσιν ἰστάμενον ὑπὸ τοὺς πόδας θνητῶν τὸ ἱερὸν λειψάνον, τὸ ὁ-
ποῖον ἐπίσημως ἐν λιτανεῖᾳ περιεφέρετο, μὴ ὑποφέροντες ν' ἀκούωσι
πρόσκαγομένας δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστὸν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην
ὑπὲρ ἀνθρώπων, οὔτινας, οὔτε τὴν γλώσσαν ἠννούουν διὰ τῆς ὁποίας αἱ
δεήσεις ἐγίνοντο, οὔτε εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ λειψάνου ἐπίστευον. Κα-
ταφθάνουσι οἱ Ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν λιτανεῖαν
καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς ἐκεῖ τελουμένας δεήσεις ὑπὲρ τῆς προ-
στάτιδος ἀνάσσης, τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀντιπροσώπου αὐτῆς καὶ τῆς
Ἰονίου Κυβερνήσεως. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, τῇ συναινέσει

τοῦ Ἄρμοστοῦ καὶ τῆς Γερουσίας δι' Ἀρχιεπισκοπικῆς διαταγῆς ὠρίζετο, ὅπως μὴ ἴστανται εἰς τὸ ἐξῆς αἱ θρησκευτικαὶ λιτανεῖαι ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα, αἱ δὲ ἐπίσημοι δεήσεις γίνωνται μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἄρμοστὴς καὶ Γερουσία εἶχον ἀνακαλύψει, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὕβριν κατὰ τῆς Α. Μ. τῆς προστάτιδος ἀνάσσης παρὰ τῶν πέντε τούτων Ἐπαρχιακῶν συμβούλων ἀπειθουθεῖσαν, διὸ ἡ Γερουσία αὐστηρῶς ἐπέτιμῃσεν αὐτούς. Δι' ἠτιολογημένων ἐκκλήσεων παρεπονοῦντο οὗτοι ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀποικιῶν Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δικάζων οὐδεμίαν εὐρεν ὕβριν ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν συμβούλων. Τὴν ἀπὸ τῆς λιτανείας ἀποχώρησιν τούτων, ἐθεώρει ὁ Ὑπουργὸς ὡς ἀπρομελέτητον στιγμασίαν ἐπίδειξιν «κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας, τῆς ἀποστερησάσης αὐτούς τῆς προσηκούσης τῇ ἀξιοπρεπείᾳ τοῦ ἐπισήμου χαρακτῆρός των θέσεως, καὶ κατὰ τῆς παρημελημένης ἐθιμοταξίας ἐκείνων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἄρμοστοῦ ἴσταντο εἰς τὸν ἐξώστην, ὡς ἐνδεδυμένων εἰς τρόπον οὐδόλως ἀρμόζοντα πρὸς τὴν ἐπίσημον φύσιν τῆς τελετῆς, ἧς ἐκεῖθεν ἐγένοντο θεαταί». Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι παρευρέθησαν εἰς τὰς δεήσεις αἵτινες ὑπὲρ τῆς προστάτιδος ἀνάσσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένοντο, ὡς ἐκ τούτου καὶ ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκκλήσεως αὐτῶν, ὁ Ὑπουργὸς οὔτε κἂν σκιάν προσβολῆς κατὰ τῆς Ἀνάσσης ἀνεύρισκεν.— «Ἐὰν δὲ ἄλλως ἤθελε μοὶ προκύψει», ἔλεγε προσέτι ὁ ὕπουργός—«οὐδὲν ἄλλο θὰ μοὶ ἀπέμενε νὰ πράξω, εἰμὴ νὰ ἐκδώσω τὴν αὐστηροτέραν ἀπόφασιν ἣν τὸ σύνταγμα ἤθελε μοὶ ἐξουσιοδοτήσῃ νὰ ἐκφέρω». Καὶ τοιαύτη ἡ τοῦ ἐπεισοδίου ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου 1858 ἐξιστόρησις, ἦν ἐκθέτομεν ἀρυόμενοι ἐκ τοῦ προειρημένου συγγράμματος (1).

(1) Α. Α. Δούμαρη. Ἡ ἐν ταῖς Ἰορ. Νήσοις ἀποστολὴ τοῦ ἐντιμ. οὐ Οὐίλλιαμ Ε. Γλάδστοντος σελ. 36, 37, 38. Κέρκυρα. Τυπ. Ναχαμούλη 1875.

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Η ΠΗΣ Α΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ.

Τετάρτη καὶ τελευταία, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, τῶν ἐνιαυσίων λιτανειῶν τοῦ Ἀγίου καὶ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος εἶνε, ἡ ἀνά πᾶσαν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τελουμένη. Καθιερώθη δὲ αὕτη τῷ 1673 δι' ἀποφάσεως τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἐνετικῆς διοικήσεως ὑπὸ χρονολογίαν 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διὰ τὴν ἀντιλήψει τοῦ θαυματουργοῦ καὶ προστάτου τῆς νήσου Ἀγίου Σπυρίδωνος ἐκ νέου ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ταύτης ἐκ τῆς πανώλους, (θανατικοῦ), ἧτις δις εἶχεν ἐνσκήψει κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος. Ἴδου δὲ τί διαλαμβάνει περὶ τοῦ θαύματος τούτου τὸ Συναξάριον τοῦ Ἀγίου. «Ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις χρόνοις, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ ἡμετέρῳ ἔτει, λοιμώδους πάλιν μιάσματος ἀγροῦς καὶ πόλιν καὶ κώμης λελυμασμένου, ὥστε πᾶσιν ἀφεύκτως ὤμον ἐπικρέμασθαι θάνατον σχεδόν τε πᾶσαν ἀπολωλέναι τὴν νῆσον (Καὶ ταῦτα γε δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος τὴν νόσον ἴασατο, ἐξ ἀσθενείας ὡς πτάχις ἀπάντας ἀναλαβὼν ἄρθην τε ἀνερωσθαι ποιήσας. Καὶ μέγα ἦν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν τῷ τυφλῷ Θεοδώρῳ γεγονότος ὑπὸ τοῦ Ἀγίου θαύματος, δεκάτῃ τρίτῃ Ἰουλίου τοὺς ἤδη ἡμιθανεῖς ἡμηκέτι λοιμώττοντας ἐν ἀκαρεῖ κατιθεῖν καὶ τὸ δεύτερον αὐτῇ τῇ πτῶν Βαίων ἡμέρᾳ, τῆς ἐτησίου Λιτῆς τοῦ μεγάλου Σπυρίδωνος, πεπαυμένον ἤδη θεάσασθαι, ὦ τοῦ θαύματος, τὸν λοιμόν.» Καὶ τοῦ ἀποσπασματίου τούτου ἡ εἰς ἀπλουστέραν φράσιν μεταβολὴ εἶνε ἡ ἐπομένη. «Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας κατὰ τὸ 1673 τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἔτος, ἐνῶ πάλιν θανατηφόρον μίασμα (θανατικόν) ἠφάνιζε καὶ χωρία καὶ πόλιν καὶ προάστεια, εἰς τρόπον ὥστε πάντες ἐκινδύνευον ἀφεύκτως ν' ἀποθάνωσιν ἐκ σκληροῦ θανάτου καὶ παρ' ὀλίγον ν' ἀ-

κολουθήση καταστροφή εἰς ὀλόκληρον τὴν νῆσον, (καὶ τοῦτο δύο φορές κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος, (δηλ. ὁ Σπυρίδων) ἐθεράπευσε τὴν ἀσθένειαν καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς ἐξ αὐτῆς προσβληθέντας διὰ μιᾶς ν' ἀναλάβωσι καὶ ἰατρευθῶσι. Καὶ πράγματι μέγα ἦτο τὸ θαῦμα τῆς ἡμέρας τῆς πανηγύρεως διὰ τὸ γενόμενον θαῦμα τῆς ὀμμάτωνώσεως τοῦ τυφλοῦ Θεοδώρου, τῆς 13 Ἰουλίου (δηλ. 1673) νὰ ἴδῃ τις τοὺς ἡμιαποθαμμένους, διὰ μιᾶς μὴ μεμιασμένους· καὶ ἐκ δευτέρου κατ' αὐτὴν τῶν Βαίων τὴν ἡμέραν, τῆς ἐτησίου λιτανείας τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ὃ τοῦ θαύματος, εἶδον πάλιν οἱ ἄνθρωποι πεπαυμένην τὴν ἀσθένειαν». Τοιοῦτον δὲ καὶ οὐχὶ ἄλλο τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος διὰ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἡ τῆς πρώτης Κυριακῆς ἐκάστου Νοεμβρίου λιτανεία τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου.

ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΝΕΤΩΝ.

Ὁ εἰς τὸ πάνσεπτον λειψάνον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος σεβασμὸς τῶν κατὰ καιροὺς ἐν Κερκύρα Ἐνετῶν κυβερνητῶν καὶ λοιπῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἦν μέγας. Πλεῖστα τεκμήρια τοῦ σεβασμοῦ τούτου ὑπάρχουσι μέχρι τεῦθε ἐντὸς τοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου τιμωμένου ναοῦ.

Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Κερκύρας Α. Βαλιέρος, διὰ θεσπίσματός του τῆς 9 Ἀπριλίου 1675, ἐχορήγησε τῷ Ἁγίῳ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐτησίου ἀπαλλαγῆς ἐκ τῶν δεσμῶν δύο καταδίκων προνόμιον, ἐφ' ὧρα τῆς ἐκ μέρους τούτων προσφοράς εἰς τὸν Ἁγιον 100 λιτρῶν κηρίου. Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Φρ. Γριμάνης, ἠνάγκασε δι' εἰδικοῦ διατάγματος 16 Μαΐου 1707 τοὺς ἐν τέλει, νὰ φέρωσιν εἰς τὰς Λιτανείας τοῦ Ἁγίου τὴν Οὐρανίαν, ἐπὶ ποινῇ προστίμου 5 Ἀργυρῶν δουκάτων δι' ἐκάστην φοράν. Ἡ Ἐνετικὴ Γερουσία τῷ 1727 ἀφίερωσεν εἰς τὸν Ἁγιον, ὡς εὐχαριστήριον ἀνάθημα, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ διάσωσιν τῆς Κερ-

κύρας ἐκ τῆς ἐν ἔτει 1716 ἀπειλουμένης Τουρκικῆς ἀλώσεως, ἐπτά-
φωτον ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ Γενικός Προβλεπτής Κουερίνης τῷ
1772 ἐδῶρσεν ἐπίσης ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ἡ ἐν Κερκύρα Ἐνε-
τικὴ Διοίκησις ἀφιέρωσε τῷ Ἁγίῳ, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ ἀ-
πόκρουσιν τῶν κατὰ τὸ 1716 ἐπὶ 22 ἡμέρας πολιορκούντων τὴν
νῆσον Τούρκων, μεγάλην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κατὰ
τὴν πολιορκίαν ταύτην στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τῆς
Ἐνετικῆς Δημοκρατίας Α. Πιζάνης, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ἁ-
γιον κινούμενος, ἐδῶρσεν ἐκ μέρους τοῦ Ἐνετικοῦ στόλου, με-
γίστην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὡρισε δὲ εἰς τὸ Δημόσιον, τὴν ἐτη-
σίαν χορηγίαν τοῦ σχετικοῦ ἐλαίου ὅπως διατηρεῖται αὕτη ἀ-
κοίμητος.

Πλὴν τῶν εἰρημένων ἀφιερωμάτων καὶ ἕτερα Ἐνετικὰ θεσπί-
σματα ἀφορῶντα τὸ θαυματουργὸν τοῦ Ἁγίου Λείψανον, καὶ δει-
κνύοντα τὸν πρὸς τοῦτο σεβασμὸν τῶν Ἐνετῶν, ἀναφέρει ἡ κατὰ
τὸ 1880 ἐν Ἐνετίᾳ ἀνατυπωθεῖσα «Ἀληθῆς Ἐκθεσις κτλ.», ἐξ ἧς ἀρ-
κούσας τῶν ἤδη ἐκτεθεισῶν εἰδήσεων ἠρύσθημεν. Ταῦτα παραλεί-
ποντες, κρίνομεν ἀναγκαιότερον νὰ προσθῶμεν ἄλλας τινὰς ἀγνώστους
μέχρι τοῦδε εἰδήσεις, ἀφορώσας εἰς τὸν ἐξωτερικευθέντα πρὸς τὸν ἅγιον
σεβασμὸν ἄλλων περιφανῶν προσώπων.

Ὁ Ἐνετὸς Χρονογράφος Ἀλέξανδρος Λοκατέλλης, ὁ διηγη-
θεὶς τὰς ἐναντίον τῶν Τούρκων νίκας τοῦ γενικοῦ στρατάρχου Φραγ-
κίσκου Μοροζίνη εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμους, (*Racconto
storico della Veneta guerra in Levante*. Τόμ. Α'. σελ. 104
105—6, 180—192 καὶ 317) ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Νοεμ-
βρίῳ τοῦ 1685 τρίτην ἔλευσιν τοῦ εἰρημένου Στρατάρχου εἰς Κέρ-
κυραν, πρώτη τούτου φροντίς ἤμ' ἀποβιβασθέντος τοῦ πλοίου
ὑπῆρξεν ἐκείνη τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ πολιοῦχου Κερκύ-
ρας Ἁγίου, ἕνεκεν ἰδιαιτέρας πρὸς τὸ ἱερὸν λείψανον εὐλαβείας. Ἡ-

κοληύθητε δὲ οὗτος καὶ τὴν τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου λιτανείαν, ἧς εἶποντο καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἐνετοὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς νήσου, καὶ ἐπίσημως παρέστη μετὰ τούτων, εἰς τὴν ἐν Δεκεμβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου ἀκολουθίαν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

Ἐπίσημον τεκμήριον τοῦ πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἅγιον σεβασμοῦ τῆς Ἐνετικῆς Κυβερνήσεως, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ αὐτὴ ἡ μεταξὺ τῶν πλοίων τοῦ Ἐνετικοῦ στόλου διαρκῆς ὑπαρξίς, πλοίου τινος φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ «Ἁγίου Σπυρίδωνος.»

Διηγεῖται, πρὸς τούτοις, ὁ ῥηθεὶς Χρονογράφος, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐκάστοτε τελουμένων λιτανειῶν τοῦ Ἁγίου, τὰ μὲν πλοῖα τοῦ Ἐνετικοῦ στόλου, μετακινούμενα ἐκ τοῦ λιμένος Γουβίου, ἐνθα ἠγκυροβολημένα διεχέιμαζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν καιρῷ εἰρήνης, προέβαινον μέχρι τοῦ παλαιοῦ φρουρίου, ὡς συνοδία, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Λιτανείας καὶ πολὺ πλησίον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως διερχόμενα, ἐπυροβόλουν συγχρόνως μετὰ πάντων τῶν φρουρίων. Ὁ δὲ στρατὸς τῆς ξηρᾶς παρατασσόμενος ἐν τῇ πλατείᾳ, ἀπέδιδεν ἐπίσης διὰ πυροβολισμῶν τὰς προσηκούσας εἰς τὸν Ἅγιον τιμὰς.

Εἰς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα προσθετέον καὶ τὸ ἐφεξῆς περιεργον ἔγγραφον, δι' οὗ μαρτυρεῖται καὶ ἡ τοῦ ἐν Κερκύρα Λατινεπισκόπου Κουϊρίνη ἐξωτερικευθεῖσα πρὸς τὸ Ἅγιον Λεῖψανον εὐλάβεια. Τὸ πρωτόγραφον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγγράφου, ὑπάρχει εἰς φύλλ. 36-38 τῆς «Δέσμης Πρωτοπαπαδικῶν θεσπισμάτων καὶ ἄλλων» τοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχιεπισκοπικεῖν σωζομένου Τόμου, ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιγραφὴν, N.º 8 Spiridion Primo Bulgari Grande Protopapà di Corsù, Filza Diversorum dal 1715 al 1725.

Δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ.

• αψκδ' Δεκεμβρίου 16'. ἔ. π. Τυχόντος ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμ-

μένου ιερογραφείως τῆς πρωτοπαπαδικῆς ἀξίας, κεκλημένου πρὸς τοῦ ἑορτάζοντος τὴν μνήμην τοῦ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, ὡς ψάλτου εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν, ἔτυχε (καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ὡς γραφεὺς καὶ ὡς ψάλτης ἔχω), νὰ γένω καὶ ἀκροατὴς καὶ θεατῆς τῆς παρατάξεως ὅπου εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ἔγινεν· ὅθεν εἰς ἀεῖδιον τοῦ πράγματος μνήμην, ἠθέλησα φιλαλήθως νὰ τὴν περιγράψω, διατὶ τὸ ἔκρινα ὡς χρέος μου μερικόν».

« Ἀρχιερατεύοντος τῶν ἐν Κερκύρα Λατίνων τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου κ.οὐ κ.οὐ Ἀγγέλου Μαρία Κουερίνου, Σοφωτάτου οὐ μόνον ἐν ἀμοφτέραις ταῖς διαλέκτοις. Ἑλληνικῆς δηλονότι καὶ Λατινικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Γαλλῶν καὶ Ἑβραϊκὴν ἀκριβῶς ἐπισταμένου διάλεκτον, ἠθέλησε, καὶ ὡς εὐλαβούμενος τὸ Θαυματουργικώτατον ἅγιον Λειψκνον, καὶ ὡς τῷ ὄντι φιλέλλην, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. ταύτην τὴν εὐλαθητικὴν του ἐπιθυμίαν φανερὰν ποιήσας, οὐ μόνον εἰς πολλοὺς καὶ ἱερωμένους καὶ τῶν εὐγενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παναιθεσιμώτατον ἡμέτερον αὐθέντην καὶ Μέγα Πρωτοπαπᾶ κ.οὐ κ.οὐ Σπυρίδωνα τὸν Βούλγαρι, δὲν ἐφάνη δυσάρεστος· ἐπειδὴ καὶ ὡς ποιμαίνων τοὺς λατίνους μόνους, δὲν ἔδιδε καμίαν οὔτε ἐλάττωσιν, οὔτε ἐνόχλησιν τοῦ ἡμετέρου ποιμένος, οὔτε εἰς τὰ τῆς ἀξίας, οὔτε εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, μάλιστα διάγωσιν ἀδελφικὴν ἀγάπην, ὡς καθὼς εἰς πολλοὺς τὸ εἶπεν ὁ αὐτὸς φιλέλλην ἀρχιερεὺς Λατίνος, καὶ τὸ ἤκουσα καὶ ἐγὼ, τὸ ἔδειξε μὲ τὸ ἔργον, διατὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ ἐπιτατικῶς νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν πρωτοπαπαδικὴν Καθέδραν, ὡς καθὼς (ἐκ παραδόσεως ἔχω) ὁ τε πανιερώτατος Λάβιας, ὅστις ἤρχετο μὲ ἔνδυμα ἴσχυροῦ Κανονικοῦ καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ προεδρικὸν στασίδιον ἦτε θρόνον· ἀλλ' αὐτὸς ἔστησεν ὑποκάτωθεν τοῦ ὄμβωνος, ἀντικρυ τοῦ ὑψηλοτάτου Γενεράλ Κορράρου, ἓνα ὅμοιον Baldachin μὲ ἐκείνου τοῦ Γενεράλ, ἀπὸ Δαμάσκο ἄσπρον, διὰ νὰ μὴν δῶσῃ (λογιάζω) ἐνόχλησιν οὔτε κἂν τῶν ψαλλόντων εἰς τὸν δεῦτερον χορὸν· ἔτσι μὲ ἀ-

γάπην ἐστάθησαν τὰ πρὸ τοῦ ἐρχομοῦ του εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ με εἰρη-
νικὴν κατὰστασιν.

Ἡ ἑβδομάς τῆς ἐφημερίας τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἔτιχε τοῦ ρηθέν-
τος παναιδεσιμωτάτου Βούλγαρι, ὁ ὁποῖος θέλωντας νὰ λειτουργήσῃ,
ὡς καθὼς καὶ ἄλλην φορὰν ὅπου ἦτον ἡ ἑβδομάδα του, με τὴν πα-
ράταξιν τῆς ἀξίας του, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ὑποπτεύσῃ οἱ συνεφημέ-
ριοι καὶ ἰουσπατρονάτοι, πῶς τοῦτο θέλει γένη νόμος, ὅτι οἱ κατὰ
καιρὸν πρωτοπαπᾶδες νὰ λειτουργῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου. Τοῦτο
ἔκαμε καὶ τὸν ἴδιον πρωτοπαπᾶ νὰ στέκη ἀμφίβολος νὰ λειτουργήσῃ·
ὕστερα ὅμως σκεψάμενοι ἐσυμφώνησαν, ὅτι νὰ λειτουργήσῃ ὁ παναιδε-
σιμώτατος πρωτοπαπᾶς, καθὼς ἑβδομαδάριος Βούλγαρις, με τὴν πα-
ράταξιν τῆς ἀξίας του, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ νὰ εἶναι ἡ ἑβδομάδα του·
ἦτον ὅμως συλλειτουργοὶ οἱ λογιώτατοι ἐφημέριοι καὶ ἰουσπατρονάτοι
κ.ος Ἰωάννης Βούλγαρις ὁ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Σκακελλαρίου, καὶ κ.ος
Χριστόδουλος Βούλγαρις, ὅστις εἶχε καὶ τὰ δεξιὰ ἀπὸ τὸν κ.ον Ἰωάν-
νην, ὡς ἐνεργεῖα ἐφημέριος, ἐπειδὴ καὶ ὁ προρρηθεὶς κ.ος Ἰωάννης
ἀγκαλὰ καὶ προχειροτονημένος ἱερεὺς καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάγματος, μ'
ὄλον τοῦτο κατὰ τὴν τάξιν ὅπου ἔχουν εἰς τὸν ἅγιον, ὅτι ζῶντος ἐ-
φημερίου τοῦ πατρὸς, ὁ υἱὸς νὰ μὴν ἔχῃ ἑβδομάδα, ἀγκαλὰ καὶ ἱε-
ρεὺς, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου ἐφυλάχθη με ἀκρίβειαν τὸ αὐτὸ ἰεὺς,
χωρὶς καμίαν ἐναντιότητα. Ἦτον καὶ δύο ἱεροδιάκονοι ὁ ἓνας ὁ τοῦ
παναιδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ κὺρ Ἰάκωβος Χοῦμνος, καὶ ὁ ἄλλος
κῆποιος Στέφανος Παριζῶτος, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσυμφωνήθη τὸ συλ-
λείτουργον. Τὸ ἑσπερινὸν ἐψάλλθη κατὰ τὴν τάξιν ὡς πάντοτε· ἦτον ὁ
ὑψηλότατος Γγενεράλ καὶ οἱ αὐθένται καὶ ἡ σύγκλητος, μὰ ὁ Μητρο-
πολίτης δὲν ἦλθεν· ἐγιναν ὕστερα αἱ συνήθεις φῆμαι παρὰ τοῦ Ἀρ-
χιμανδρίτου κ. ου Γρηγορίου Φλώρου, τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρα-
τείας καὶ τοῦ Γαληνοτάτου Δουκὸς, τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου προβλεπτοῦ Γγενεράλ, καὶ ἀκολούθως τῶν ἐξοχω-

τάτων αὐθεντῶν γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ταῦτα ἔγιναν τὸ βράδυ εἰς τὸν ἑσπερινόν.

Τὸ ταχὺ ὅταν ἐσίμωνεν ὁ καιρὸς τῆς λειτουργίας, λαβόντες καιρὸν οἱ ῥηθέντες ἐφημέριοι καὶ διάκονοι ἀπὸ τὸν πρωτοπαπᾶ, ἐμβῆκαν καὶ ἔκαμαν τὴν συνήθη προσκομιδὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔφθασαν ὁ ὑψηλότατος, Γενεράλ Κορράρος σμίγωντας μετὰ τοῦ πανιερωτάτου Κουερίνου, καὶ τοὺς συνώδευον οἱ γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντες καὶ ἡ σύγκλητος, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη ὁ παναιδεσιμώτατος Μέγ. πρωτοπαπᾶς εἰς τὸν διατεταγμένον παλαιόθεν τόπον, ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν διορισμένον του θρόνον· ὁ Μητροπολίτης Λατίνος ὁ ῥηθείς, ἦλθεν ἐνδεδυμένος μὲ Rochetin καὶ μὲ Cappa Magna, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, ἔξω ἀπὸ τὸ Calotin ἐβάστα καὶ τὴν Quadrata. Τοῦ ἐβάστα καὶ ἕνας κληρικὸς λατίνος τὸν σταυρὸν ὁποῦ προπορεύεται ὅταν περιπατῆ, καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸ ῥηθὲν Baldachin δὲν ἔστησε τὸν σταυρὸν ὡς κάνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, ἀλλὰ τὸν ἔθεσαν ἐκεῖ εἰς ἕνα μέρος τοῦ Baldachin ἀποθωμένον. ἦτον πλῆθος πολὺ ἀναρίθμητον Ῥωμαίων καὶ Λατίνων· καὶ εὐθύς γονατίζοντες ὁ Ἀρχιερεὺς Λατίνος καὶ ὁ αὐθέντης ὁ Γενεράλ, ἐπροσηύχοντο, ἦτον σιμὰ τοῦ Ἀρχιερέως ὁ λογιώτατος ἱεροδιδάσκαλος Κλαπατζαράς, ὅστις τοῦ ἀπεκρίνατο εἰς ὅσα εἰς διαφόρους καιροὺς τῆς ἱερᾶς λειτουργίας τὸν ἠρώτα ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ ὁποῖος εἶχεν εἰς χεῖράς του τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου ἑλληνικὴν, καὶ ἔβλεπεν εὐλαβῶς τὰς τάξεις μας, ὁμοίως καὶ ὁ ὑψηλότατος Γενεράλ τὴν εἶχε γραικολατίναν.

Καὶ εὐθύς ἐξῆλθον οἱ ἱεροδιάκονοι ἐνδεδυμένοι τὰς ἱεροδιακονικὰς ἱερὰς στολὰς, κρατοῦντες ὁ μὲν δικήριον, ὁ δὲ τρικήριον καὶ ἀμφοτέροισι θυμιατὰ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς φορεμένοι, οἱ συλλειτουργοί, καὶ ἐνδυσαν μὲ ἀρχιερατικὴν τάξιν τὸν παναιδεσιμώτατον Πρωτοπαπᾶν ἀρχὴ τὸ στοιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνην, ἐπιμάνικα, φαιλώνιον, ἐπιγονάτιον, τὴν ἐν κεφαλῇ χρυσοκεντημένην περικεφαλίαν ἐρυθρὰν, ἥτε

περιστερὰν ὁποῦ ἡ μεγάλη Ἐκκλησία ἐχάρισε τῆς ἀξίας, ἔπειτα τοῦ ἐδόθη ἡ ποιμαντικὴ ῥάβδος τὴν ὁποίαν δίδωντάς την ἐνὸς τῶν συλλειτουργῶν, ἔλαβεν εἰς χεῖράς του τὸ δικήριον καὶ τρικήριον καὶ εὐλογῶν ἔκαμε μικρὸν σχῆμα προσκυνήματος εἰς τὸν πανιερώτατον λατίνον Μητροπολίτην, καὶ αὐτὸς εὐθύς, εὐγάνωντας τὴν Quadrata ὁποῦ ἐβάστα εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸν ἀντεπροσκύνει μικρὸν, καὶ οὕτως εὐλόγα πάντοτε εἰς τοὺς διωρισμένους καιροὺς ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς, ψάλλοντες ἡμεῖς «Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα».

Ἄρχισεν ἡ ἱερὰ Λειτουργία προφωνήσαντος κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἱεροδιακόνου Ἰακώβου καὶ ἐκφωνήσαντος τὸ «Εὐλογημένη κτλ.» τοῦ λογιωτάτου Χριστοδούλου, τὰ δὲ δικήρια καὶ τρικήρια τὰ ἐκρατοῦσαν οἱ ἱεροδιάκονοι καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς στέκοντας εἰς τὸν θρόνον του, ἀνεγίνωσκεν εὐλαβῶς καὶ μυστικῶς, τὰς τῶν ἀντιφώνων εὐχὰς, παρασταμένου τοῦ λογιωτάτου Ἰωάννου μετὰ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. Εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον ἦλθον ὅλοι οἱ συλλειτουργοὶ, καὶ κλίναντες τὰς κεφαλὰς, εἶπεν ὁ παναιδεσιμώτατος τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου καὶ ἀσπασάμενος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἐξεφωνήθη τὸ «Σοφία ὀρθή,» καὶ ψάλλων ὁ πρωτοπαπᾶς τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς,» εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, καὶ ἐψάλλθη ἡ φῆμη τοῦ παναγιωτάτου αὐθέντου καὶ δεσπότου ἡμῶν Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ παναιδεσιμωτάτου αὐθέντου ἡμῶν πρωτοπαπᾶ, ὡς ἡ τάξις καὶ εἰς τὸ «Ὅτι ἅγιος καὶ τὰ ἐξῆς» εὐλόγησεν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου, ὡς ἐπροέγραψα, καὶ εἰς τὸ «Δύναμις,» σταθεὶς εἰς τὴν θύραν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου εἶπε τὸ «Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εἰς τὸ ὕστερον τῆς εὐλογίας, τοῦ ἐψάλαμεν «Εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς» εἰς τὸν ἀπόστολον εἶπε τὸ «Εἰρήνη πᾶσιν» ὁ πρωτοπαπᾶς ἀφοῦ ἀνεγνώσθη τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν ἱεροδιακόνον ἐψάλλθη τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς,» εὐλογοῦντος τοῦ παναιδεσιμωτάτου, ὡς ἐγράφη τὸ ἠσπάσθη πρῶτος ὁ Ἄρχιερεὺς, δεύ-

τερος ὁ αὐθέντης Γγενεράλ καὶ τρίτος ὁ παναιδεσιμώτατος τοῦ ὁποίου ἠσπάζατο τὴν χεῖρα ὁ διάκονος. Εἰς τὴν μεγάλην Ἐξοδον ἐδέχθη τὰ ἅγια ὁ πρωτοπαπᾶς εἰς τὸ "Ἁγιον βῆμα, καὶ ἐξεφώνησαν οἱ συλλειτουργοὶ τὸ «Πάντων ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς,» καὶ τὸ «τῆς ἱεράς Προεδρίας σου» μόνον, καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς δεξάμενος τὸ ἱερόν στοκάριον καὶ ὑψώνοντάς το ἐξεφώνησε «Τῆς ἱερωσύνης ὑμῶν καὶ τὰ ἐξῆς»· ἔπειτα, τὸ Ποτήριον λαβῶν, ἐξεφώνησε τὸ «Μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν κτλ.» Εἰς τὴν τελείωσιν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων ἔμεινεν ἀσκεπῆς ὁ παναιδεσιμώτατος ἕως τέλους, καθὼς λέγει ἡ πατριαρχικὴ του ἔκδοσις. «Ἐν πρώτοις» εἶπεν ὁ πρωτοπαπᾶς «τοῦ Οἰκουμενικοῦ» καὶ οἱ συνεφημέριοι «Ἐν πρώτοις τοῦ Ἀρχιεπιστοπάρχου ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εὐθύς ὁ διάκονος, τὰ δίπτυχα τοῦ οἰκουμενικοῦ, τῶν ἐτέρων τριῶν πατριαρχῶν καὶ τοῦ πρωτοπαπᾶ. Καὶ εἰς τὸ «Μετὰ φόβου καὶ τὰ ἐξῆς» ὁ πρωτοπαπᾶς εἶπε, «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς,» καὶ εὐλόγησε χωρὶς δικήρια, καὶ ἀφοῦ ἀποθώθησαν τὰ ἅγια εἰς τὴν πρόθεσιν, ἔβαλε πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν περιστεράν καὶ ὅταν ἔλεγεν ὁ ἐφημέριος τὴν ὀπισθάμβωνον, εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς μὲ τὴν τάξιν ὁποῦ ἐπροέγραψα, μετὰ δικηροτρικηρίου. ὅταν πάλιν ἔλεγε τὴν ἀπόλυσιν εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς λέγοντες ἡμεῖς τὸ, «τὸν παναιδεσιμώτατον καὶ τὰ ἐξῆς»· τὸ Ἀντίδωρον ἐστάλη μὲ ἓνα ἐφημέριον καὶ τὸν ἱεροδιάκονον κρατῶντας ὁ Ἀναγνώστης τὸ Ἀντίδωρον, καὶ ἐπῆρεν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Γγενεράλ, οἱ αὐθένται καὶ μετ' αὐτοὺς ἡ σύγκλητος ἀπὸ τὸ χεῖρι τοῦ ἱερέως, εἰς τὸ μεταξὺ ἀναβαίνωντας ὁ παναιδεσιμώτατος εἰς τὸ στασίδιόν του φορεμένος, ἀντεπροσκύνει μικρὸν τὸν Μητροπολίτην καὶ τοὺς αὐθέντας ὁποῦ ἤρχοντο καὶ ἐπροσκύνουν τὸ ἅγιον Λεῖψκνον, καὶ ἀπελθόντων τούτων, ἦλθον οἱ ἐφημέριοι καὶ ἔγδυσαν εἰς τὸ στασίδιόν του πάλιν τὸν προεστῶτα.— Καὶ πάλιν. Τὸ ἀπόγευμα, ἐλθὼν ὁ πανιερώτατος Ἀρχιερεὺς κεκλημένος ἀπὸ τὸν λογιώτατον ἱεροδιδάσκalon Κλαπατζαρά, ὅστις ὕστερον τοῦ ἐ-

καμιν ἓνα ἑλληνικὸν ἐγκώμιον, ἐψάλλθη ὁ ἑσπερινὸς μὲ τὴν τάξιν ὁποῦ ψάλλομεν ὅταν εἶναι παρῶν ὁ πρωτοπαπᾶς· τὸ θυμίαμα ἐδόθη πρῶτον τοῦ Ἀρχιερέως, (καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτον οἱ αὐθένται) δεύτερον τοῦ πρωτοπαπᾶ καὶ ὕστερον τῆς συγκλήτου. Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸν ἐγινεν ὁ ῥηθεὶς λόγος, καὶ μετὰ τοῦτον συνοδεύσας ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς τὸν Ἀρχιερέα ἕως μέσα εἰς τὴν πόρτα τῆς Ἐκκλησίας, ἐχωρίσθησαν ἐν εἰρήνῃ.

Ταύτης τῆς παρατάξεως ὡς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος γεγονῶς, ἠθέλησα νὰ τῆς γένω καὶ συγγραφεύς, διὰ νὰ εὑρίσκηται εἰς τὸ ἐξῆς καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες μνημονεύετε τοῦ ταπεινοῦ ὑμῶν ἀδελφοῦ καὶ πρεσβυτέρου Νικολάου τοῦ Λαζαρέως, Ἱερογράφους τῆς πρωτοπαπαδικῆς ἀξίας.

αψκδ'. Δεκεμβ.ου ιδ'.»

«Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ».

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ.

Ἡ κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1700, μετὰ τὴν εἰς Κάρλοβιτζ σύνοδον, ὑπογραφεῖσα εἰς Ἑνετιαν εἰρήνην τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Τουρκίας, ἦτο πεπωμένον νὰ διαρρηχθῇ τῷ 1715. Ἡ Τουρκία, μὴ δυναμένη παντάπασιν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Ἀνατολικῶν νήσων, ἅτινα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον οἱ Ἑνετοὶ εἶχον κυριεύσει, κακοπίστως δὲ ἔχουσα πρὸς τὴν Δημοκρατίαν μ' ὄλον ὅτι οὐδεμίαν ὑπῆρχε τότε αἰτία πολέμου, τὴν 7 Δεκεμβρίου τοῦ 1715, διὰ τοῦ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Δημοκρατίας ἐκήρυξεν εἰς αὐτὴν ἐπίσημως τὸν πόλεμον (1). Διὸ μετ' ὀλίγον

(1) Καὶ μ' ὅλα ταῦτα εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περιήγη-

(Μάϊον 1715) αὐτὸς ὁ Μέγας Βεζύρης Ἄλῃς, ἐπὶ κεφαλῆς 100,000 ἀνδρείων μυχητῶν καὶ ὁ Καπετὰν Πασσᾶς, ἦτοι Στόλαρχος, Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα (Σουλτάνες) καὶ πλῆθος μικροτέρων καὶ ἄλλων φορτηγίδων, ἀφοῦ εἰσῆλθεν ὁ μὲν εἰς μὲ χερσαῖον στρατὸν διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ εἰς τὸν Μωρέαν, ὁ δὲ ἕτερος ἐπολιόρκησε διὰ θαλάσσης Ναύπλιον, Μονεμβασίαν, Κορώνην, Μεθώνην, Πάτρας, καὶ Κύθηρα, κατέκτησαν ὁλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ μέγα μέρος τῆς Κρήτης. Μάτην ἡ Ἐνετικὴ Δημοκρατία ἕνεκα τοῦ ὀλιγίστου καὶ ἀσυντάκτου στρατοῦ τῆς καὶ τῆς ἐν γένει καταπτώσεως καὶ ἀδυναμίας αὐτῆς, προσεπάθει ν' ἀντισταθῆ ἑναντίον τοῦ πολυχρίθμου καὶ ἐμπειροπολέμου Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ἀπειλούντων νὰ κυριεύσωσι τὰς εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος Ἐνετικὰς κτήσεις καὶ ἰδίως τὴν Κέρκυραν. Ὄκτῳ χιλιάδαι στρατοῦ ὑπῆρχον τότε ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Μωρέα καὶ ἐκ τούτων μέγα μέρος ἡσθενισμένον. Τὴν δὲ Κέρκυραν ἐφρούρου 2442 στρατιῶται συμπεριλαμβανομένων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν, αὐλητῶν καὶ τυμπανιστῶν. Εἶχε πλέαν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παρχμασία τότε ἡ Ἐνετικὴ Δημοκρατία. Ὁ εἰκοσιπενταετῆς πόλεμος τῆς Κρήτης, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς τὴν πολιτείαν 120 ἑκατομμύρια χρυσῶν δουκάτων, τουτέστι 390 ἑκατομμύρια καὶ 600 χιλιάδας φράγκων, καὶ εἰς ὄν ἐχάθησαν πλείονες τῶν 200 χι-

σιν τοῦ Αὐστριακοῦ Διαδόχου Ῥοδόλφου, «Die Orientreise des Kronprinzen Rudolph» λέγεται, ὅτι εἰς τὴν κατὰ τὸ 1716 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας προέβη ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Κότζας, πρὸς ἐμπαιθῆ ἐρωτικὴν ἐκδίκησιν Κερκυραίου τινος «Πάριδος». Τὸ γορίμου φαντασίας περιέργων τοῦτο προῖον, ὅπερ πρῶτος Γερμανιστὴς ἐδημοσλευσεν ὁ πρῶν ἐνταῦθα Αὐστριακὸς πρόξενος Κ. Βάρσβεργ, εἰς τὰ «Ὀδυσσειακὰ» αὐτοῦ «τοπία», ἐξελληνισθὲν κατεχωρίσθη εἰς τὴν «Ἐστία» (Ἄρ. 508-509 76βριου 1885).

λιάδων ψυχῶν καὶ αἱ ἄλλαι πολεμικαὶ περιπέτειαι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, σφόδρα συνετέλεσαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάρπτωσιν αὐτῆς μὴ δυναμένης ἔκτοτε, ἢ μετὰ πλείστων καὶ ἐπαισθητῶν θυσιῶν, μόλις νὰ συντηρῇ τὰ εἰς τὰς κτήσεις της ἤδη παντελῶς ἡμελημένα καὶ ἔλλιπῆ τῶν ἀναγκαίων στρατοῦ καὶ πολεμοφοδίων φρούρια.

Ἄμ. ἐγνώσθη εἰς Ἑνετίαν, ὅτι ὁ Σερρασκιέρης Καρᾶ Μουσταφᾶ Πασσᾶς ἐπὶ κεφαλῆς 30,000 πεζοῦ στρατοῦ καὶ 3,000 ἰππέων, μὲ πλῆθος πυροβόλων, πολεμικῶν μηχανῶν καὶ ἀπείρων προμηθειῶν πολέμου καὶ τροφῶν, καὶ ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα, ἐκτὸς ἄλλων μεσαιῶν καὶ τινων μεταγωγικῶν, ἐσκόπουν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῆς Κερκύρας, ἢ Ἑνετικὴ δημοκρατία στρατολογήσασα Ἰταλούς τινας καὶ Γερμανούς στρατιώτας καὶ προσκαλέσασα ὡς ἀρχηγὸν τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ στρατιωτικῶν δυνάμεων της, τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἰκανὸν Σάξονα στρατηγὸν Ἰωάννην Ματθίαν Κόμη-τα Σχούλεμβουργ, (55 ἐτῶν τότε ὄντα) μὲ ἐτήσιον μισθὸν 10,000 χρυσίνων, (Τζεκίνια) τοὺς μὲν στρατιώτας κατεγίνετο νὰ ἐκγυμνάσῃ, τὸν δὲ Σχούλεμβουργ ἐπεμψεν εἰς Κέρκυραν. Φθάσας ἐνταῦθα ὁ Στρατάρχης κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1716, δηλαδὴ 4 σχεδὸν μῆνας πρὸ τῆς πολιορκίας, ἐταράχθη σφόδρα, διότι ἐπιθεωρήσας τὰ φρούρια εὔρε ταῦτα ἡμελημένα καὶ ἔλλιπῆ ὄλων τῶν πρὸς ἄμυναν ἀναγκαίων μέσων, καὶ μὲ μόνην φρουρὰν 2442 στρατιωτῶν. Ὁ τότε ἀντισυνταγματάρχης εἰς τὸν Ἑνετικὸν στρατὸν καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ, Ἀντώνιος Στρατηγὸς ἐκ Κερκύρας, (1) εἰς ἐκτετα-

(1) Οὗτος ἦν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Στρατάρχου κατὰ τὴν πολιορκίαν· Εἶλκε τὸ γένος ἐκ Κρητικῆς οἰκογενείας ἀποκαταστάσης εἰς Κέρκυραν πρὸ τοῦ πολέμου τῆς Κρήτης. Οἱ πρόγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες εἰς Μαρδοῦκιον, προσεπωνυμοῦντο «Τζέντιλόμμοι» πρὸς διάκρισιν ἄλλων τινῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας διακλαδώσεων, μία

μένην ἐπιστολιμκίαν ἔκθεσίν του, σταλεῖσαν πρὸς τὸν δῆθεν Ἐνετὸν Ἱστοριογράφον καὶ τότε Γερουσιαστὴν Πέτρον Γαργάνην (1), (οὐχὶ Γαρτζώνη, διότι οὗτος δὲν εἶχε τότε), εἰς τὴν ὁποίαν διηγεῖται τὰ

τῶν ὁποίων ἐπιλεγομένη «τοῦ Λάζου,» (ἦτοι τοῦ Λαζάρου), εἶχε κτητορικὸν δικαίωμα ἐπὶ ἐν Μαρδουκίῳ ραοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὅστις ραὸς καὶ σήμερον ἐπονομάζεται «τοῦ Λάζου». Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἢ τούτου οἰκογένεια μετόκησεν ἐκ Μαρδουλίου εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶτα εἰς τὸ παλ. φρούριον.

(1) Τὴν ἔκθεσιν ταύτην, συνταχθεῖσαν 12 ἔτη μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τυπωθεῖσαν τῷ 1846 ἐνταῦθα, ὁ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἔγραψε βοηθούμενος ἐκ τῶν χρονολογικῶν σημειώσεων ἄς ἐτήρει ὁ Στρατάρχης. Τὸ ἐπιθετὸν «Γαργάνης» εἶναι φαντασίας ἐπιρρήσεις. Ὁ οὐκ ἀμερολήπτως περιγράφας τὴν πολιορκίαν συμπολιτῆς μας οὗτος, ὄχι μόνον ἐκ τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα Κερκυραίων (οὓς μέχρι τοῦδε ἀνιχνεύσαμεν, ἐνῶ ἦσαν πλείονες) συνδραμόντων μὲ τὴν ζῶην καὶ τὰ χρήματά των τότε τοὺς Ἐρετοὺς, οὐδ' ἔνα ἀναφέρει ὀνομαστὶ, ἀλλὰ περὶ τούτων, οὓς μὲ μαῦρα χρώματα ζωγραφίσας δὲν ἠθέλησεν οὔτε νὰ παραβάλῃ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, λέγει «ὅτι αἱ ἐπαρειλημμένα φωναί, παρακλήσεις καὶ ἰκεταὶ τῶν Ἐρετῶν ἀρχηγῶν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους, ὅπως συνδράμωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα, μόλις εὔρον ἠχώ εἰς τὰ ὦτα μόνων τῶν Ἑβραίων, οἷτινες, ἐπὶ τέλους, ἐνδῶσαντες προσῆλθοι». Εὐτυχῶς ὅμως ταῦτα πάντα διαψεύδονται ἐπισημότατα ἐκ πολυαριθμῶν γραπτῶν πιστοποιήσεων, (ἐκτός ἄλλων ἐγγράφων) ἀπάντων τῶν τότε ἀρχηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Στρατάρχου. Αἱ πιστοποιήσεις αὗται ἐδίδοντο εἰς τοὺς λαβόντας μέρος καὶ διακριθέντας εἰς τὴν πολιορκίαν. Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν τούτων πιστοποιήσεων, συνελέξαμεν μετὰ κόπον καὶ δαπάν-

περὶ πολιορκίας Κερκύρας, ῥητῶς ὁμολογεῖ τὴν τότε κατὰστασιν τῶν

νης, ἐπέκεινα τῶν 200 ἐπασχοληθέντες εἰς τὴν συλλογὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ 1870. (Ἰδὲ Α'. Τόμ. ἡμετέρων Βιογραφικῶν Σχεδαρῶν εἰς σελ. 101 στίχ. 12, σελ. 104 στίχ. 15 καὶ 16 καὶ σελ. 127). Καὶ πολλὰ μὲν ἀντίγραφα καὶ πρωτότυπα εὑρομεν ἐξετάσαντες τὰ ἀρχεῖα τῶν οἰκογενειῶν. Περικλ. Τριβῶλη, Ἱερ. Κ. Βουλγάρεως, Μαρτζάρου, Βλατᾶ, Μαρίου Πιέρη, Λέσση, Κόμ. Γεωργ. Τζαγκαρόλ, (παρὰ τῷ Ἀναγνώστῃ Μπαρλικά ποτὲ σωζομένω), Γορέμη, Γ. Κάποδιστρίου Σούρη, Νικολάου Βασιλᾶ (Πέλεκα), Δόκτ. Ποῦάγου, κληρονομίας Μπαρμπάτη, κληρ. Δημ. Ῥίκκη, οἰκογ. Γιαλλινᾶ, Ῥοδοστάμου Νικ. κληρ. Γιουστιριάνη, Βερεδ. Λάρδου, Μιχ. Ῥίκκη, Βασιλ. Μυλοροπούλου, Σπυρίδ. Ῥίκκη, Δρ. Ι. Πιέρη Χαλικιοπούλου, Ἀλεξ. καὶ Μάρκου Θεοτόκη, Στεφ. Θεοτόκη Ἀνδροντιέση, Μάρκου Δραζίνου, Ἀρτ. Μαρ. Κάποδιστρίου, Ἀλεξ. Τριβῶλη, Δημ. Σπαροπούλου, Σπυρ. Κ. Μπρυνάκου. Ἄλλα δὲ οὐκ ὀλίγα εὑρομεν εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Τόμους τῶν διαφόρων πράξεων τῆς πόλεως, καὶ ἰδίως εἰς τὸ αὐτόθι σωζόμενον καὶ οὕτω πως Ἰταλιστὶ ἐπιγεγραμμένον Βιβλίον. «Βιβλίον προωρισμένον διὰ τὰ καταγραφῶσι τὰ πιστοποιητικὰ τῶν «Κερκυραίων, τὰ ἀπαφεθέντα εἰς μαρτυρίαν τῆς ἑαυτῶν πίστεως ἐνδειχθείσης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιορκηθείσης πόλεως ὑπὸ τοῦ «βαρβάρου ὀθωμανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κανάλιον τὴν 24 «Ἰουνίου 1716 καὶ μὲ ἰσχυρὸν στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐπολέμησεν «ἕως τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ εἰρημένου ἔτους, ἡμέραν τῆς κατὰ θαῦμα ἀπολυτρώσεως, καὶ συλλεγόντα παρ' ἐμοῦ Βερεδικίου Τριβῶλη Γραμματέως τῆς πόλεως, διὰ τὰ φυλάσσονται εἰς παρτοτικὴν μνήμην.» Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πιστοποιήσεις, ἐξελέγχουσαι ψευδέστατα τὰ ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἐκθέσει τοῦ Συναγματάρχου Δ. Στρατηγοῦ ἱστοροῦμενα ὡς πρὸς τὸν παρικὸν φόβον καὶ τὴν μὴ συμμε-

Κερκυραϊκῶν φρουρίων διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «Ἐσπάνιζον ταῦτα τῶν ἀναγκάων πρὸς ἄμυναν πολεμοφοδίων, τροφίμων, πολεμικῶν μηχανῶν, ἀνδρῶν καὶ γενναιότητος. Ἄνοικται ἦσαν αἱ θύραι τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσματος (Ἄθαντζάδας). Τὰ πυροβόλα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ἀνευ κραββάτων καὶ χρωιδῶν ἐπίπλων. Τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἔργα, ἦσαν τοσοῦτον ἀτελῆ καὶ προσβατὰ, ὥστε κεντρικῶς ἠδύνατό τις νὰ διέλθῃ ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Πούντας Περγέας, τοῦ Σκάρπωνος (Κρημνοῦ) (1) καὶ τῆς Πόρτας Ραϊμόνδου

τοχὴν τῶν Κερκυραίων ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ῥητῶς ἀποδεικνύουσιν ὅλας τὰς διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἐκείνης, προσωπικὰς καὶ χρηματικὰς αὐτῶν τούτων θυσίας. Ὑπὲρ τῶν Κερκυραίων συνηγορεῖ ἀρκούντως καὶ ἡ ἐν ἰταλικῷ χειρογράφῳ ἐπισημοῦται σωζομένη «Εὐρεῖα περιγραφή τῆς πολιορκίας τῆς Κερκύρας, ἐν εἰδει ἐπιστολῆς πρὸς ἀνώνυμον φίλον σταλείσα, παρ' ἀνώνυμου ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ τυχόντος τότε ἐν Κερκύρᾳ», ἣτις, πλὴν μικρῶν ἐνιαχοῦ ὑπερβολῶν καὶ τιμῶν χρονολογικῶν ἀρακριβειῶν, εἶναι κατὰ τὰ λοιπὰ ἀξία πίστεως. Αὕτη δὲ, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, γραφεῖσα τῷ 1716 παρὰ τινα Κερκυραίου καλυφθέντος μὲν τὸν τίτλον τοῦ ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ, χρησιμεύει ὡς ἀντίρροπος εἰς μερικὰ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἐκθέσει τοῦ Δημ. Στρατηγοῦ γραφομένων, ἧς ἐκθέσεως, ἀνεκδότου τότε οὔσης, ἔγμεν ἢ πόλις ἀντιγράφων ἐν χειρογράφοις. Τῆς εἰρημένης τοῦ ξένου περιηγητοῦ «ἐπιστολῆς,» διάφορα ὑπάρχουσιν ἀντιγράφα. Καὶ ἐν μὲν σώζεται παρὰ τῷ Γυμνασιάρχῃ κ. Ρωμανῷ, ἄλλο δὲ διασώζει ὁ Κ. Ι. Πιέρης Χαλικιόπουλος Δικηγόρος, ἕτερον κατέχεται παρὰ τοῦ Δικηγ. Βασιλ. Μυλοροπούλου καὶ ἕτερον εὑρίσκεται παρ' ἡμῶν.

(1) Ὁ ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ Πτωχοκομείου μέγας προμαχῶν τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τοῦ νέου φρουρίου.

καὶ οὕτω καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ Ἀντικρήνου καὶ τῆς διπλῆς τάφρου». Συστήσας δὲ ὁ Στρατάρχης εἰς τὸν τότε Γενικὸν Καπετάνιον τῆς νήσου Δολφίνον τὰ δέοντα, πρὸς τὴν ὅσῃ δυνατὸν ταχύτεραν προπαρασκευὴν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων, ἐπορεύθη εἰς Πάργαν καὶ Ζάκυνθον ἵνα ἐπιθεωρήσῃ καὶ τὰ ἐκεῖ φρούρια. Πλήν ἡ ἐκτέλεσις ἀπάντων τῶν ἔργων τούτων ἀρξάμενη διεκόπη αἴφνης, ὅτε κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, διαταγῇ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας, τὸν ἐν Κερκύρᾳ Γενικὸν Καπετάνιον Δολφίνον ἀντικατέστησεν ὁ Ἀνδρέας Πιζάνης, ὅστις ἐξ ἀνασκοπῆς πρὸς ἐκεῖνον μὴ ἀναχωρήσαντα εὐθὺς ἐκ Κερκύρας, προσέβαλεν εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν παραίτησίν του.

Ἀπὸ τῆς 24-25 Ἰουνίου ἔ. π. παρετήρουν οἱ ἐν Κερκύρᾳ, κίνησιν τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς πολεμικὴν κατὰ τῆς νήσου προπαρασκευὴν εἰς τὰ τῆς ἀπέναντι Ἡπείρου μέρη τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Σαγιαδος. Τῇ δὲ 30 Ἰουνίου ὁ Στρατάρχης ἐπανῆλθεν ἐκ Ζακύνθου εἰς Κέρκυραν. "Ἄμα τῇ ἐνταῦθα ἀφίξει του ἐνασχολήσας οὐκ ὀλίγους ἐντοπίους παρεσκεύασεν, ἐφ' ὅσον ἐπέτρεπον ἡ βία καὶ αἱ τότε οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι, τὰ ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικὰ τῆς πόλεως μέσα. Ἔως οὐδὲ φθάσωσιν αἱ ἀναμενόμεναι ἐπικουρίαι, διαίρέσας εἰς σώματα τὴν τότε ὑπάρχουσαν ἀνεπαρκῆ στρατιωτικὴν δύναμιν τῶν Ἑνετῶν, ἀποτελουμένην ἐκ 1030 Γερμανῶν, 393 Ἰταλῶν, 726 Δαλματῶν (Nazionali) καὶ 293 καλῶς συντεταγμένων Ἑλλήνων, ἐτοποθέτησεν αὐτὴν ὡς ἐνόμισε καταλληλότερον, ἀσφαλίσας τὸν περίβολον τοῦ τείχους μὲ πυροβόλα, δοκοὺς καὶ λίθους. Κατεβύθισε δὲ πλοῖα καὶ πασσάλους πλησίον τῶν παραλίων τῆς Σπηλαίας, ὅπως ἀντὶ προχωμάτων χρησιμεύσωσι πρὸς κώλυσιν ἐνδεχομένης Τουρκικῆς ἀποβάσεως, καὶ οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ κινδύνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀπαιτουμένων πραγμάτων παρημέλησε. Ταῦτα δὲ πάντα ἔπραττεν εἰς τὴν ἀβεβαιότητά τῶν ἐχθρικῶν προθέσεων, μὴ γνωστοῦ εἰσέτι ὄντος ἐκ τῶν κινήματων αὐτῶν, ἐὰν ἢ κατὰ τῆς νήσου προσβολὴ ἔμελλε νὰ γίνῃ διὰ ξηρᾶς

ἢ διὰ θαλάσσης, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκαζε τὸν Στρατάρχη νὰ διαθέτῃ τὰ πράγματα κατὰ γενικὴν, οὕτως εἰπεῖν, μέθοδον ἀμύνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Στρατάρχης δραστηρίως ἠσχολεῖτο εἰς ταῦτα, περὶ τὰς 4 μ. μ. ὥρας τῆς 5 Ἰουλίου ἔτους π. ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰσελθὼν τὸν Δυτικὸν πορθμὸν τῆς νήσου, παρετάχθη ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ ἐκ Βουθρωτοῦ κατὰ πλάτος τοῦ πορθμοῦ ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς Ἠπείρου, πρὸς ἐπιβίβασιν τῆς διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς νήσου ὀρισθείσης στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣτις συνέκειτο, ὡς ἐρρήθη, ἐκ 33 χιλιάδων ἐμπειροπολέμων ἀνδρῶν. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ὁ τῶν κατοίκων καὶ τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως φόβος ἦν ἀπερίγραπτος. Ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἐνετῶν, κατὰ πολὺ τῆς Τουρκικῆς ἀσθενεστέρα, διηρείτο εἰς ἐλαφρὸν στόλον (λιανὴν ἀρμάδα) συγκεῖμενον ἐκ 15 νηῶν, 2 τριήρων καὶ τινων μικροτέρων πλοίων καὶ ἀρχηγούμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καὶ εἰς βαρὺν στόλον (χονδρὴν ἀρμάδα) ἐκ 35 μικρῶν καὶ μεγάλων πλοίων τῆς γραμμῆς ἀποτελούμενον, καὶ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Κορνάρου ὅστις ἀνυπομόνως περιεμένετο ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Ὁ ὑπὸ τὸν Πιζάνην στόλος, ἀποφάσει τοῦ Στρατηγικοῦ Συμβουλίου, ἐγκαταλιπὼν τὸν λιμένα καθ' ἣν ἡμέραν ἐφάνη εἰς τὸν πορθμὸν ὁ ἐχθρικὸς στόλος, κατηυθύνθη εἰς τὰς νήσους Μερλέρας, ὅπως συναντῶν τὸν ὑπὸ τὸν Κορνάρου στόλον ἐπανερχόμενον ἐκ Ζακύνθου καὶ ἐξῶ τῆς νήσου πλέοντα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μετὰ προμηθειῶν ἐξ 80,000 φλωρίων, 1,000 στρατιωτῶν καὶ 1,000,000 παξιμαθῶν ἀναμενομένου πλοίου «Λεαίνης», ἀναγγεῖλη αὐτῷ τὴν ἐντὸς τοῦ Κερκυραϊκοῦ πορθμοῦ ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ τὸν ὡς ἐκ τούτου κίνδυνον ὃν διέτρεχε τὸ πλεῖον τοῦτο, ἐὰν πλησίστιον ἔβαινεν ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ ἐλαφροῦ στόλου καταλιποῦσα ἔρημον τὸν λιμένα, ἐπὶ τοσοῦτον ἠύξησε τὸν φόβον, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῆς Πόλεως, τοῦ Ποταμοῦ, τοῦ Μανδουκίου, τῆς Γαρίτζης καὶ τοῦ Ἀγίου Ρόκου, ἐντρομοί

κατέφυγον πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ παλαιὸν φρούριον. Καὶ δικαίως ἀπηλπίσθησαν βλέποντες τὴν ἔλεεινήν τῶν φρουρίων κατάστασιν, ἔλλειπῶν ὄντων ζωοτροφιῶν, πολεμοφοδίων καὶ τῶν ἀναγκαίων μέσων ἀμύνης, τὸν πενιχρὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν πολυαριθμότερον, ἐμπειροπόλεμον καὶ ἀείποτε νικηφόρον ἀλλαχοῦ ἀναδεικνυόμενον ἐχθρικὸν στρατὸν, τὴν ἀβεβαιότητα τῆς παρὰ τῶν συμμάχων ὑποσχεθείσης βοηθείας, καὶ ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐν Ναυπλίῳ σφραγὰς διαρκοῦντος τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ πολέμου καὶ τὴν ἔνεκεν ἀβελτηρίας τῶν Ἑνετῶν ἀρχηγῶν αἰχμαλωσίαν 20-25,000 Κερκυραίων κατὰ τὴν ὑπὸ Μπαρμπάρσα (1537) πολιορκίαν τῆς νήσου, καὶ ἐν τέλει τὰς πρὸς ἀπελπιστικὴν σωτηρίαν προτροπὰς ἐνὸς τῶν τότε Ἑνετῶν Διοικητικῶν συμβούλων, δημοσίᾳ κραυγάζοντος «πᾶς ὁ δυνάμενος, ἄς σωθῆ», καὶ τὸν Σχούλεμβουργ. ὅστις ἐν ἀκρατήτῳ ἀπογνώσει ῥίπτω βιαίως ἐπὶ τῶν ὤμων του λευκὸν μανδύλιον, ἐκραύγαζεν «Ἐδολοφονήθη, Ἐδολοφονήθη, πλὴν γνώτω νὰ διαφυλάξῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν μου» (1). Τὴν περὶ τῆς 8 Ἰουλίου, οἱ Τοῦρκοι, τῇ βοήθειᾳ τοῦ στόλου, ἤρχισαν ν' ἀποβιβάζωσι τὸ πεζικὸν καὶ ἵππικὸν αὐτῶν μετὰ

(1) Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Στρατάρχης μετὰ τὴν ἐκ Ζακύνθου ἐπιστροφὴν του, ἐν ἀγαρακτῆσει, διότι συστήσας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ἀμυντὰν προπαρασκευαστικῶν ἔργων εἰς τὸν Δολφῖνον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, οὐδὲν εὔρε τετελεσμένον κατὰ τὴν εἰς Κέρκυραν ἐπάροδόν του, ὄχι μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ πραγματωθείσας τὰς ἐκ μέρους τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, περὶ ἀποστολῆς τοῦ διὰ τὴν ἀμυντὰν ἀναγκαίου στρατοῦ, πρὸς αὐτὸν ὑποσχέσεις της, ὅτε οὗτος ἀρεδέχθη τὴν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Κερκύρας εὐθύνην. Διὸ γνωρίσας τὴν κατάστασιν τῆς νήσου οὐδεμίαν μόνος του ἠθέλησε ν' ἀναδεχθῆ ἀρχηγίαν, ἀπεκδυθεὶς πάσης διὰ τὴν ἐκβασιν εὐθύνης. (Ἐκ τῆς τοῦ ξέρου περιηγητοῦ ἀνεκδότου ἐπιστολῆς).

τηλεβόλων, ὄλμων, ζωοτροφιῶν εἰς τοὺς ὄρμους τοῦ Γουβίου καὶ Ὑ-
ου βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως κειμένων καὶ δύο ἥμισυ περίπου λεύγας
ἀπ' αὐτῆς ἀπεχόντων. Ἔσπευσαν δ' ἐκεῖ τότε ἀθορμητῶς πολλοὶ
Κερκυραῖοι, ὅπως δυνηθῶσιν ἂν οὐχὶ νὰ ἐμποδίσωσι, τοῦλάχιστον νὰ
παρενοχλῶσι τοὺς ἀποβιβαζομένους. Μεταξὺ δὲ τούτων ἀναφέρονται
εἰς πιστοποιητικά, οἱ Νικόλαος Βούλγαρις υἱὸς τοῦ πρωτοπαπᾶ Σπυρί-
δωνος, Σπυρίδων Κοτζιλιάνος πτ. Καπ. Νικολάου λεγόμε. Βοηλᾶς καὶ
οἱ προὔχοντες Ποταμοῦ Ἰερώνυμος Ἀρμένης, Ἀντώνιος Μιυρμουρά-
κης πτ. Ῥαλλῆ καὶ Ἀναστάσιος Μουχλιανίτης, ἕκαστος τούτων ἀκο-
λουθούμενος παρ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐνόπλων ἀνδρῶν ἕκ τε τῆς πόλεως
τοῦ Ποταμοῦ καὶ πάντων τῶν πέριξ μερῶν, οἵτινες ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας
δαπάνης ὀπλισθέντες καὶ μέχρι τέλους τῆς πολιορκίας συντηρηθέντες
μετὰ καρτερίας ἠγωνίσθησαν (1). Δι' ἀρχαίου δὲ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
τῃ ἀποβιβάσεως τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Τζανούμ
Μεχμέτ Κότζας ἔπεμπε δι' ἀκατίου κήρυκα κομίζοντα πρὸς τὸν Ἐνε-
τὸν Προβλεπτὴν καὶ Καπετάνον Δαμόστον ἐπιστολὴν, δι' ἧς οὗτος
τὸν προσεκάλει νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἄνευ αἵματοχυ-

(1) Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἀρχιεπιτολῶν Βιβλίῳ «Libro destinato per registrare li attestati de' Corfiotti rilasciati in testimonia della loro fedeltà, nel tempo dell' attaccata piazza dal barbaro Ottomano, raccolti da me Benetto Trivoli Cancellier della città. Ὁ Κοτζιλιάνος, κατὰ τινα ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1716, πιστοποιήσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ὀπλῶν Προβλεπτοῦ Ἰωάνν. Γαλιέττῶν, διέσωσεν ἐκ τῶν ἐχθρικῶν χειρῶν δύο φορτηγὰ ζῶα μὲ σάκκους πλήρεις σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, καταληφθέντα ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων κατὰ τινα ἐν Ἰγῶν ὑποχώρησιν τῶν. Κατ' ἄλλην δὲ τοῦ Δαμόστον πιστοποιήσιν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1716, ὁ αὐτὸς ἀλλοχῶ μαχόμενος ἐπληρώθη ὑπὸ ἐχθρικῆς βολῆς εἰς τὸν βραχίονα.

σίας τήν τε πόλιν καί τὰ φρούρια. Ἄλλ' ὁ Δαμόστος δι' ἀλαζονικῆς καί ἀπειλητικῆς ἐπιστολῆς του ἀπήντα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὅτι ταυτά εἰσιν ἔτοιμοι νά ὑπερασπισθῶσι γενναϊότατα διὰ πυρός καί αἵματος οἱ ὑπήκοοι τοῦ ἰσχυροῦ λέοντος, ὅστις θά καταπνίξῃ αὐτούς ἐπιμέ-
νοντας.

Ἐν προχωρημένη δὲ ὥρᾳ τοῦ ἀπογεύματος τῆς αὐτῆς ἡμέρας (8 Ἰουλίου) εἰσέπλευσεν ἐντός τοῦ πορθμοῦ ὁ ὑπὸ τὸν Κορνάρου στόλος, ὅστις διερχόμενος τὸν εἰς Κασσιώπην ναὸν τῆς Υ. Θ., ἔρριψεν, ὡς ἦτο ἔθιμον, τοὺς πρὸς τιμὴν τῆς εἰκόνος κανονοβολισμούς. Ὁ τουρκικός στόλος ὅστις ἐπεβοήθει εἰς τὴν ἀπόβασιν, ἐννοήσας τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἑνετικοῦ ἐκ τῶν κανονοβολισμῶν, ἀνέστειλε τὴν ἀπόβασιν. Προχωρήσας δὲ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον διήρχετο ὁ Ἑνετικός στόλος ἀπώθησε τούτον. Καί τὰ μὲν ἐλαφρὰ τουρκικὰ πλοῖα κατηυθύνθησαν πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Βουθρωτοῦ, ὅπως παραπλεύρως ἐπιτεθῶσι τῶν Ἑνετικῶν, αἱ δὲ Σουλτάναι παρετάχθησαν πρὸς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ λιμένος, ὅπως κατὰ μέτωπον ἀντιτασσόμεναι, ἀποκλείσωσι τὴν ἐκ τοῦ πορθμοῦ διάβασιν. Μὴ ἐκτελεσθεῖσῶν ὅμως τῶν δοθεισῶν διαταγῶν καὶ ἀνέμου βοηθητικοῦ εἰς τὰ ἐνετικὰ πλοῖα πνεύσαντος, ταῦτα προφθάντα διήλθον τὸν πορθμὸν ἔνθα, ἕνεκα τοῦ πλησιάζου ἀμφοτέρων τῶν στόλων, συνήφθη ναυμαχία ἧς τὸ σύνθημα ἔδωκεν ἡ πρώτη συμπλακεῖσα καὶ ὑπὸ τὸν Ἑνετὸν Φλαγγίνην διοικουμένη ναῦς, ἧτις περιεκυκλώθη ὑπὸ πέντε ἐχθρικῶν πλοίων. Τρομερῶς, τὰ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν Διέδου καὶ Κωνσταντῆ κυβερνώμενα πλοῖα, ἐκεραυνοβόλουν τὰ τουρκικὰ, ἅτινα ἐπίσης ζωηρῶς ἀντεπυροβόλουν. Ἐπὶ δύο ὥρας διήρκεσεν ἡ ναυμαχία καθ' ἣν ἀλλεπαλλήλως προσήρχοντο νέα πλοῖα. Αἱ σφαῖραι τῶν Ἑνετικῶν πλοίων, τῶν ἐπάλλξεων καὶ ὀχυρωμάτων διασταυρούμεναι μετὰ τῶν ἐχθρικῶν καθίστανον πεισματωδέστεραν τὴν μάχην κλίνουσαν ὑπὲρ τῶν Τούρκων. Ἄλλ' ὅτε οἱ τῶν μεγαλητέρων πλοίων κυβερνήται Δολφῖνος καὶ Κορνάρου προχωρήσαντες ἐτέθησαν μεταξύ τοῦ πλοίου τοῦ

Φλαγγίνη καὶ τῶν περικυκλωσάντων αὐτὸ 5 τουρκικῶν καὶ ἤρχισαν διὰ ζωηροτάτου πυρὸς νὰ προσβάλωσι τὰ ἐχθρικά, ἡ νίκη ἐστράφη μᾶλλον ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, ἐξ ὧν ἐφονεύθησαν μὲν 60, ἐπληρώθησαν δὲ 130, ἐπαισθητὰς ὑποσάντων ζημίας καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ Βενετοὶ ἀφαιρέσαντες ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν τὴν κυριότητα τοῦ καναλίου καὶ διευκολύναντες οὕτω τὴν εἰς αὐτὸ διάβασιν τῶν πλοίων αὐτῶν, ἔκτοτε ἠδύνατο ν' ἀποβιβάσῃσι στρατὸν καὶ πᾶν ὅ,τι ἦν αὐτοῖς ἀναγκαῖον. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἐνεψύχωσεν ἀρκετὰ μὲν τὴν ἀποδειλιάσασαν φρουρὰν, ὑπὲρ τὸ δέον δὲ τοὺς κατ'ἀρχάς, οὐχὶ παραδόξως ἴσως, τρομάξαντας Κερκυραίους, ἐκ τῶν ὁποίων 2,000 ὡς ἐγγιστα γνωστοὶ, (καὶ τοσοῦτοι οἱ μέχρι τοῦδε ἐξευρεθέντες, πλην τῶν ἐμίσθως ὑπηρετούντων εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον ἀγνώστων) ἔκτοτε λαβόντες εἰς χεῖρας τὰ ὄπλα καὶ μολονότι ἐλλιπεῖς ἄρτου, ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων, μετὰ παραδειγματικῆς γενναιότητος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας πολεμήσαντες, ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, διεκρίθησαν, ὡς ὁμολογοῦσι τὰ πιστοποιητικὰ ἄτινα πάντες οἱ Ἑνετοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ Στρατάρχου, ἀπάφινον εἰς τοὺς διακριθέντας. Οἱ Τούρκοι ἀπὸ τῆς 9 Ἰουλίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἐπανελάβον ἐν πρωΐᾳ τὴν εἰς Ἰψὸν διακοπεῖσαν ἀπόβασίν των, ἐν μέτρῳ τῆς 18 καθ' ἣν ἐξηκολούθουν ἀποβιβαζόμενοι, οὐδὲν ἐπεχείρησαν πολεμικὸν ἔργον κατὰ τῆς νήσου, ἀλλ' ὑψώσαντες ἐκεῖ προχώματα, καὶ στήσαντες πυροβόλα προσέβαλον πλοῖον Ἑνετικὸν ὅπερ ἐκεῖ ἠγκυροβολημένον ἐζημίου αὐτούς, διευκολύνοντες οὕτω τὴν μετακόμισιν τοῦ ὕλικου των. Ὀφελούμενος δὲ ὁ Στρατάρχης ἐκ τῆς χρονοτριβῆς τῶν Τούρκων, ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ στρατοῦ, κατεσκεύαζε προχώματα καὶ ὀρηκτῆρια καὶ εἰς ἄλλα κατεγίνετο ἀναγκαῖα ἔργα, κατακλείων τὰς ἀνοικτὰς ἄκρας τῆς Περπέτουας διὰ βαρελίωι χώματος καὶ ἐπιμελούμενος τὸ νέον φρούριον. Μολονότι δὲ ὁ συνταγματάρχης Στρατηγὸς λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του,

ὅτι ἐκ τῶν ἐγχωρίων, μόνον οἱ Ἑβραῖοι συνέδραμον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ὑλικοῦ κτλ. τῶν λοιπῶν Κερκυραίων ἀρνηθέντων τὴν συνδρομὴν των εἰς τὰς ἀγχαρείας ταύτας, ὅ τε Στρατάρχης ὅμως καὶ οἱ λοιποὶ ἀνώτεροι Ἑνετοὶ ἀξιομαχτικοὶ, ὁμολογοῦσι διὰ τῶν πιστοποιήσεών των τὰ ἀντίθετα.

Ἐν τούτοις ἡ φρουρὰ Κερκύρας ἐνισχύθη διὰ 1,000 στρατιωτῶν ἀπὸ 3 μηνῶν συλλεγέντων καὶ τῇ 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφικθέντων διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Βαλμαράνχην διοικουμένου πλοίου, ὅπερ παρεκλούθησαν δύο ἕτερα πλοῖα μετὰ διπύρου (μπισκότου) καὶ χρημάτων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης, καθ' ἣν εἶχον ἀποδιβασθῆ 2,000 περίπου Τούρκοι, ἐξακολουθοῦσας τῆς ἀποδιβάσεως, ἕως τῆς 30 Ἰουλίου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἐψῷ καὶ Γουβίοις Τούρκων εἶχε φθάσει τοὺς 30,000, ἐξ ὧν 3,000 ἱππεῖς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ Γουβίον καὶ ὁ Ἐψὸς καθίσταντο τουρκικὸν στρατοπέδον καὶ κέντρον ἐνεργείας ὅπερ ἐκεῖθεν μετεφέρθη εἰς Ποταμόν. Τὴν 19 Ἰουλίου καὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου προφυλακκαὶ ἐφθασαν ὑπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ Ἀθραμίου καὶ τοῦ Σωτήρος, ἀφοῦ προχωροῦσαι καὶ μὲ φρουροὺς διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης φυλάττουσαι τὰς μετὰ τοῦ Γουβίου καὶ τοῦ Ἐψοῦ συγκοινωνίας των, ἔφερον εἰς Ἐψον, Γουβίον, Ποταμόν καὶ εἰς τινα μέρη τοῦ Γύρου καταστροφὴν, ἕνεκα τῆς ὁπρίας οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων, ἐλλειπεῖς τῶν μέσων τῆς ἀμύνης, κατέφυγον εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ παρὰ τῇ Παλαιοκαστριτίσῃ φρούριον τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου. Πλὴν τινὲς τῶν ἐγχωρίων, οἱ θαρραλεώτεροι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἑβραῖοι (1), ἀντιμετωπίσαντες τοὺς ἐχθροὺς, μετὰ συνεχεῖς συμπλοκάς, τινὰς μὲν ἐφόνευσαν ἄλλους δ' ἐπλήγησαν.

(1) Θὰ φανῆ ἴσως παράδοξον ὅτι κατοικοῦν τότε εἰς Ποταμόν ὀλίγοι Ἑβραῖοι. Μάλιστα δὲ ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἔκπαλαι, συνοικία ὀνομαζομένη «Στὰ Ἑβραϊκά», ἣν βλέπομεν ἀναφερομένην εἰς τινα συμβόλαια τῆς 15'. ἑκατοστιαστῆριδος.

Ὁ Στρατάρχης ἀπέστειλε τότε 400 Ἑλληνας μετὰ λόχου Σκλαβού-
νων οἵτινες καίπερ γενναίως ἀντισταθέντες, ἐν τέλει ἀπεκρούσθησαν παρὰ
200 ἰππέων.

Τὴν 20 Ἰουλίου οἱ Τούρκοι ἔδρυσαν πυροβολοστάσια ἐπὶ τοῦ λόφου
τῶν Ἐλαιῶνων (Ὀλιβέτου), ἄνωθεν τοῦ Μανδουκίου. Τὴν 21 κατελή-
φθη ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν προφυλακῶν, ἐκτὸς τοῦ εἰς Μανδούκιον ἀνω-
τέρω λόφου, καὶ ἡ Γαρίτζα, μετ' ἐπανειλημμένους πυροβολισμούς ἀν-
ταλλασσομένους πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων. Πλοῖα δέ τινα τοῦ Ἐνετι-
κοῦ στόλου πηρηνώχλου ἀυτάς (1). Ἐν τέλει ὁ Σερασκιέρης στρατοπε-
δεύσας εἰς Ποταμόν καὶ τὴν παράλληλον τῶν προφυλακῶν αὐτοῦ ἐκ-
τείνας ἕως εἰς Κεφαλομάνδουκον, ἔστησεν ἐκεῖ 5 μεγάλα πυροβόλα, τῶν
ὁποίων αἱ βολαὶ ἐπαισθητῶς παρέβλαπτον μὲν τὸν ἠγκυροβολημένον
μεταξὺ νέου φρουρίου καὶ Βίδου Ἐνετικὸν στόλον, ἀναγκασθέντα ἐν
τέλει ν' ἀποσυρθῆ, προσέβαλον δὲ καιρῶς τὴν πόλιν, τὴν δεξιὰν πτέ-
ρυγα τοῦ νέου φρουρίου μετὰ τοῦ παραλίου αὐτοῦ περιφράγματος, τὴν
Κορρακοφωλεάν, τὴν Πούνταν Περπέτουζν καὶ τὸν Σκάρπωνα, οὕτως
ᾧστε εἰς ἅπαντα τὰ μέρη ταῦτα σπουδαῖα ἐπηνέγκοντο βλάβαι. Τὴν
29 Ἰουλίου οἱ πολέμιοι εἰσβαλόντες εἰς τὸ προάστειον Μανδουκίου ἐ-

(1) Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔφθασεν ὁ συμμαχικὸς στόλος τῆς
Με.λιτης ἀποτελούμενος ἀπὸ 4 νῆας (ναυί)· μετὰ δὲ παρέλευσιν
δύο ἡμερῶν ἀφίχθησαν τέσσαρες νῆες καὶ τέσσαρες γαλέαι Παπι-
καί, 2 πλοῖα τῆς Γένοβας, τρία τῆς Τοσκάνης καὶ μοῖρα ἐκ πέντε
κατέργων τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου, ὅστις ἐν συνόλῳ συνέκειτο ἐξ ἑν-
δεκα μεγάλων κατέργων, τῶν λοιπῶν ἐξ αὐτῶν φθασάντων ὁμοῦ
μὲ τὰ Πορτογαλλικὰ πλοῖα κατὰ τὸ τέλος τῆς πολιορκίας. Συνέλα-
βον δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας οἱ Τούρκοι καὶ Ἐνετικὸν πλοῖον
ὁπερ ἐκόμιζεν ὄπλα, πολεμφοδία, 200 στρατιώτας καὶ ἄλλα χρειώ-
δη τοῦ πολέμου.

βιάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν νὰ ἐξέλθωσιν. Ἄλλ' ἐκείνους ἐπανερχομένους μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως πεζῶν καὶ ἰππέων καὶ διατρέχοντας τὴν ὑπὸ τὸν βουνὸν Ἀβράμη κοιλάδα, συνήνητσε καὶ καρτερῶς ἀν' ἀντέκρουσε σῶμα ἐμπροσθοφυλακῆς ἐξ ἐγχωρίων, ὑποστηρίζομενον παρὰ 400 Σκλαβούνων ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Σάλαν. Ἐπιπεσόντων δὲ κατ' αὐτῶν μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ ὀρμῆς ἀπάντων τούτων, τέλος ἐξεδιώχθησαν παντελῶς τραπέντες εἰς φυγὴν. Καὶ Τοῦρκοι μὲν ἐφονεύθησαν πολλοί, ἐκ δὲ τῶν Σκλαβούνων καὶ ἐγχωρίων ἐξ ἕως ἐπτά. Ὁ Στρατάρχης Σχοῦλεμβουργ ἔπεμψε τότε τὰς προφυλακὰς του, ἐπὶ τῶν δύο θέσεων Ἀβραμίου καὶ Σωτῆρος (1) καὶ εἰσῆσας τέσσαρα μὲν τηλεβόλα εἰς τὴν μίαν, δύο δὲ εἰς τὴν ἄλλην, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῶν βουνῶν περιφράξας, ἔθηκεν εἰς τὰς ὑπονόμους (μίνας), βομβίδας καὶ ἄλλα ἐμπρηστικά. Καταλαβὼν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ προαστείου Σαρρόκου καὶ ταύτην ὀχυρώσας μὲ 2 μεγάλα πυροβόλα, ὅπως καλλίτερον ὑποστηρίζων τὰ δύο ἐκεῖνα ὑψώματα, ἐξασφαλίσῃ τοὺς πρόποδας αὐτῶν, κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ παράλληλον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς θαλάσσης ἕως τοῦ ἄλλου, ἀπέναντι τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τῆς πόλεως. Καὶ ταῦτα μέχρι τῆς 1 καὶ 2 Αὐγούστου ἔ. π. ὅτε οἱ Τοῦρκοι φανέντες περιχαρακωμένοι κατὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον καὶ τοὺς πλησίον καὶ πέριξ λόφους, καὶ προφυλακτικῶς κατελθόντες εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, προσεπάθουν ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν παράλληλον καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν ὀφιοειδεῖς γραμμὰς, ὅπως πλησιάζοντες τοὺς δύο βουνούς ἐφορμήσωσι κατ' αὐτῶν. Τέλος ἐκτείναντες τὴν παράλληλόν των ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ Μανδουκίου ἕως τοῦ πρὸς τὰς ἀλυκὰς ἄκρου τῆς Γαρίτζης, τρεῖς ἐφώρμησαν κατὰ τῶν βουνῶν,

(1) Δηλαδή, τὸ τοῦ Παρτοκράτορος, ἢ ἄλλως τοῦ Σωτῆρος, ὑψηλὸν μέρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν αἱ σωφρονιστικαὶ φυλακαὶ καὶ τὸ νοσοκομεῖον.

τοῦ Ἀβραμίου ἀμυνομένου ὑπὸ 300 Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Σκλαβούων, τοῦ Σωτῆρος ὑποστηριζομένου ἐκ 200, καὶ τοῦ εἰς Σαρρόκον ὑψώματος ἀμυνομένου ὑπὸ 100, πλὴν ἐπικουρικοῦ τινος σώματος ἐκ 250 Γρανατιέρων, ὅπισθεν τοῦ Ἀβραμίου ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου τοποθετηθέντος, ἀπάντων δὲ σπανιζόντων τροφῶν. Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι θέσαντες κανονοστοιχίαν εἰς τὸ πλησίον τοῦ βουνοῦ Ἀβραμίου ὑψωμα, σφοδρότερον παρέβλαπτον τὰ ὑπὸ τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ κατεχόμενα μέρη καὶ ἰδίως τὴν σφῆνα τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, εἰς τρόπον ὥστε ἐπικρατήσαντες τῶν Ἐνετῶν, ἠνάγκασαν τούτους ν' ἀποσυρθῶσιν εἰσχωσῆσαντες εἰς τὰ πλείω μέρη τοῦ Μανδουκίου. Μολονότι δὲ ὁ Στρατάρχης ἔστησεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σωτῆρος 2 τηλεβόλα, καὶ ἐκ τῶν ἐνόνητων προσπαθῶν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τῶν στρατιωτῶν διὰ τε τῶν ἐγγυφίων καὶ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ἀπεβίβασεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ 300, οὓς πολλαχοῦ ἐτοποθέτησε, πέμφας καὶ εἰς τὸν Σαρρόκον ἐπικουρίαν ἐκ 200 ἀνδρῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἐχθροὺς ὧν τὰς συνεχεῖς ἐπιθέσεις γενναϊότατα ἀντέκρουε, καὶ οὔτινες τὴν 3 Αὐγούστου κατέλαβον τὴν Γαρίτζαν, τὸν Σαρρόκον καὶ τὸ Μανδούκιον

Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν 12,000 Γιανίτζαροι καὶ Σπαχίδες μετὰ κραυγῶν καὶ μεγάλης ὀρμῆς ἐπιπεσόντες κατὰ τῆς ἀδυνατοῦ ἐνετικῆς στρατιᾶς, μετὰ σφοδρὰν καὶ μανιωδὴ πάλην, ἥτις διήρκεσεν ἐφ' ἡμίσειαν ὥραν, ἐξεδίωξαν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὄρους Ἀβράμη καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σωτῆρος ὅπερ οἱ φρουροῦντες Γερμανοὶ δειλῶς ἐγκατέλειψαν φυγόντες. Εἰς τὴν πάλην ταύτην ἐφρονεύθησαν μὲν 60 ἐκ τοῦ ἠρωϊκώτατα ἀντισταθέντος στρατοῦ τῆς Ἐνετίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀνδρείος Ἐνετὸς Συνταγματάρχης Μαΐνας, ὅστις μετὰ τοῦ Κομπάτη καὶ 300 εὐόπλων ἀνδρῶν, εἶχεν ἀποβιβασθῆ ἐκ τῶν πλοίων, ἐπληρώθησαν δὲ πλεῖστοι. Σπουδαιότατας ζημίας ὑπέστησαν οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ συνεχοῦς καὶ ζωηροῦ πυρὸς τῶν ἀγτιθέτων καὶ ἰδίως ἐκ

τῆς ἀναφλέξεως μερικῶν ὑπονόμων τὰς ὁποίας οὗτοι φεύγοντες ἤναψαν. Πλείστοι δὲ ἐγγώριοι λαβόντες μέρος εἰς τὴν ἀντίκρουσιν τῶν τριῶν ἀρχικῶν τῶν ἐχθρῶν ἐφορμήσεων καὶ τῆς τελευταίας ταύτης, διεκρίθησαν (1). Μεταξὺ αὐτῶν διάφορα πιστοποιητικὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ καὶ Σόλου, Λορεδάνου, Δα-Ρίβα, Δαμόσου, Πιζάνη, Ἀλδερμαν, Κομπάτη, Σόρα καὶ αὐτοῦ ἐτι τοῦ Στρατάρχου, ἀναφέρουσι τοὺς ἀδελφοὺς Γεώργιον καὶ Ἰωάννην Σκορδύλας μὲ ἀρκετὴν ἀκολουθίαν ἀνδρῶν ἰδίοις ἀναλώμασιν ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, Κόμ. Βίκτορα Καποδίστριαν (ἐκ τοῦ κλάδου τῆς οἰογ. τοῦ Κυβερνήτου) μὲ ἀκολουθίαν 50 ἀνδρῶν, Φραγκίσκον Καποδίστριαν, Χριστόδουλον Λουκάνην μὲ ἀκολουθίαν ἰκανὴν (ὅστις ἐπληρώθη κατὰ τὸ μέτωπον), Συμεῶνα Μπούαν καὶ Σπυρίδωνα υἱὸν του, Ἀλοΐσιον Μπενεβίτην (μὲ ἀκολουθίαν 200 ἀνδρῶν), ὅστις εἶχε διασώσει ἐν ἔτει 1657 τὴν Πάργαν ἧς ἦτο πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς Διοικητὴς καὶ Πέτρον Μιχαήλ (μετὰ τοῦ υἱοῦ του, τοῦ ἀνεψιοῦ του πληρωθέντος καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του φονευθέντος).

Οἱ Τούρκοι, διαρκούντος τοῦ πυρός τῶν ἀντιθέτων, τὰς μὲν κυριευθείσας θέσεις ὀχυρώσαντες, τὴν δὲ παράλληλον αὐτῶν διπλῆν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τοῦ ἄλλου βουνοῦ σχηματίσαντες, προητοιμάζοντο εἰς τὴν κυρίαν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν προτειχισμῶν τοῦ Νέου φρουρίου ἐπίθεσιν. Διὸ ὁ Στρατάρχης ἐξησφάλισεν ὅλας τὰς περὶ τὴν τάφρον γωνίας καὶ τὰς ἄκρας τῆς πόρτας Ραιμόνδου, δι' ὀπλων, λίθων, καὶ στρατοῦ, διασκάψας ὑπονόμους καὶ λακώματα συγκοινωνούντα μὲ τοὺς ἐξω διαδρόμους. Ἐνίσχυσε μὲ 200 ἐκλεκτοὺς Κερκυραίους τὸν Σκάρπωνα, ἀφοῦ ὤπλισε καὶ διώρισε νὰ ὑψωθῶσι περικόμματα (tagliate) ὅπως προφυλάττηται ἡ ἔφοδος καὶ διέταξε τὸν ὑποταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Σόραν, ὅπως παρασκευάσῃ καὶ ἔχῃ ἑτοιμὰ τὰ χρειώδη, πυροτεχνήματα, πεπυρακτωμένας σφαίρας, γρανάτας κλπ.

(1) Ἴδὲ τὸν ἐν τέλει Κατάλογον.

Δὲν προέβαινον ἤδη οἱ Τοῦρκοι εἰς γενικὴν ἔφοδον, ἀλλὰ προσέβαλλον διὰ πυροβολισμῶν ἀπαύστων τὰ τείχη καὶ ἰδίως τὸν Σκάρπωνα, παρηνώχλουν τὴν Τάφρον καὶ πρὸς ταῦτα ἐπλησίαζον τὴν νέαν αὐτῶν διπλὴν παράλληλον, τὴν ὁποίαν ἐπέξέτεινον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τῆς θαλάσσης μέρους ἕως τοῦ ἄλλου, προσπαθοῦντες νὰ παραβλάπτωσι, διὰ τῶν τηλεβόλων τῶν βουνῶν, τὰ εἰς Μανδούκιον φρουροῦντα καὶ ἀπαύστως παρενοχλοῦντα τοὺς βουνούς δὺο ἐνετικὰ κάτεργα. Ἐν τούτοις ὁ Στρατάρχης τοποθετήσας στρατιωτικούς τινας σταθμούς καὶ σκοπούς, ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ὑποταγματάρχας Γέγγερ καὶ Σάλαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπαγρύπνησιν, αὐτὸς συνεχῶς ἐποφθαλμιῶν τὰ γενόμενα ὑπὸ τὸ διαρκές ἐχθρικὸν πῦρ, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σταθμὸν ποιήσας τότε τὴν Βασιλικὴν Πύλην.

Τῇ 4 Αὐγούστου ἔ. π. ὁ Ἐνετικὸς στόλος ἀπεπειράθη νὰ προσβάλη τὸν Τουρκικὸν ἄλλ' ἠμποδίσθη ὑπὸ τοῦ σφοδρῶς πνέοντος ἐναντίου ἀνέμου. Αἱ κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας (4-5 Αὐγούστου) ἀφίχθῆσαι εἰς τὸ ἐνετικὸν στρατόπεδον νέαι ἐκ 1,500 στρατιωτῶν (ἐξ ὧν οἱ 300 ἀσθενεῖς), καὶ 50 Παργίων ἐπικουρίαί, ἐνεθάρρουν ἐπὶ τοσοῦτον τὸν Στρατάρχην Σχούλεμβουργ, ὥστε ἀπεφάσισε γενικὴν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον κατὰ τῶν πολεμίων. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ (τῇ 5 Αὐγούστου) ὁ Σερασκιέρης ἀπέστειλε διὰ τινος τῶν ἑαυτοῦ διερμηνέων ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐνετὸν Γενικὸν προβλεπτὴν Ἀντώνιον Λορεδάνσον, δι' ἧς παρεκίνει αὐτὸν νὰ τῷ παραδώσῃ τὰ φρούρια. Ληφθεῖσης τῆς ἐπιστολῆς, κατάλληλον ἐκρίθη, ὅπως δοθῇ τῷ ἐπιστείλαντι ἡ ἀρμόζουσα ἀπάντησις προφορικῶς, ὡς καὶ ἐγένετο, ἐπιταγέντος ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ, ἀκολουθουμένου ὑπὸ τινος διερμηνέως, νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸν Σερασκιέρην Καρᾶ Μουσταφᾶν, ὅτι Φρούρια ὡς τὰ Κερκυραϊκὰ δὲν παραδίδονται μετ' ἀπειλᾶς, καὶ ὅτι ὀφείλουσιν οἱ Χριστιανοὶ νὰ κυλισθῶσιν εἰς τὸ αἷμα πρὶν ἢ τὰ παραδώσωσιν. «Ἐκ δὲ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ διερμηνέως πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς

ἄρχηγούς, ἔμαθον οὗτοι, ὅτι τὸ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν βουνῶν τοῦ Ἀβράμη καὶ τοῦ Σωτῆρος Τουρκικὸν στρατόπεδον, ἀπετελεῖτο ἐκ 1000 ἰππέων καὶ 20,000 πεζῶν. Ἡ δὲ οἱ Τοῦρκοι καταβάντες ἐκ τῶν βουνῶν τοῦ Ἀβράμη καὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀφήσαντες τὸ τῆς Ἀγίας Ἰουστίνης νοσοκομεῖον, καὶ νέαν σχηματίσαντες παράλληλον περιχαρακώματος γραμμὴν, κατέλαβον ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν Βασιλικὴν πύλην καὶ τὴν πύλην Ῥαϊμόνδου οἰκήματα, ἅτινα διαταγῇ τοῦ Στρατάρχου οἱ ἡμέτεροι ἔκαιον, κλείσαντες καὶ τὰ ἄκρα τοῦ Φρουρίου. Ἐπιτιθέμενοι δὲ καὶ ῥίπτοντες γρανάτας — αἵτινες ἦναψαν δύο ἐνετικὰς ὑπονόμους ἐκτιναξάσας κατ' αὐτῶν βροχὴν λίθων — ἐφθασαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους ἕως τῆς Κορακοφωλεᾶς, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ἕως κάτωθεν τοῦ Σκάρπωνος καὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον κέρατος. Συγκρούσεως δ' ἐπελθούσης τότε μεταξὺ Τοῦρκων καὶ Χριστιανῶν, ἐφρονεύθησαν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων 42. Ταύτης δ' ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπαναληφθείσης μετὰ μείζονος ἐπιτάσεως, ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν Χριστιανῶν 500 καὶ 30 ἀνδρεῖοι ἀξιωματικοί. Καὶ τοιαῦτα τὰ ἀπὸ τῆς 5 ἕως τῆς 7.ης Αὐγούστου συμβάντα. Ὅθεν ὁ Στρατάρχης λαβὼν πάντα τὰ πρὸς τὴν μελετωμένην κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐξοδὸν του ἀρμόζοντα μέτρα, ἀνέμενε τὴν κατὰλληλον εὐκαιρίαν.

Μίαν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 7.ης πρὸς τὴν 8.ην Αὐγούστου ἔ.π. ἐξεληθόντες ἐκ μὲν τῆς θύρας τοῦ Σκάρπωνος 200 Γερμανοὶ καὶ 200 Σκλαβοῦνοι, ἐκ δὲ τῆς Βασιλικῆς Πύλης καὶ τῆς Πύλης Ῥαϊμόνδου ἕτεροι 400, (τὴν ἐνίσχυσιν ἔχοντες καὶ ἄλλων ἔτι 200) ἐν ὅλῳ 800 (πλὴν τῆς ἐνίσχύσεως) καὶ μετ' ἀπεριγράφτου γενναιότητος ἐφορμήσαντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀπώθησαν αὐτούς ἐκ τῶν οἰκείων περιχαρακωμάτων, ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἀβράμη, καὶ κατέλαβον τὰ παρ' αὐτῶν κατεχόμενα μέρη. Ἐφορμούντων δὲ τούτων, ἀδιάκοπον καὶ ζωηρότατον πῦρ ἔβαλλον ἅπασαι αἱ κανονοσοιχίαι τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τοῦ Βίδου, τὰ πυροβόλα τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων ἐκου-

σίως προσδραμόντων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας δαπάνης πολεμοῦντων ἐγχωρίων, καὶ δύο σειρῶν κατέργων, τῆς μὲν ἠγκυροβολημένης εἰς Μανδουκίον, τῆς δὲ πρὸς τὴν Γαριτζαν. Τὴν γενικὴν χαρὰν, διὰ τὴν νικην ἣτις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα, μετέβαλεν αἴφνης εἰς ὑπερβολικὴν θλίψιν, ἀπαίσιον συμβᾶν ὅπερ ἠκολούθησε τότε. Οἱ Γερμανοὶ, οἵτινες κατόπιν τῶν Σκλαβούνων ἤρχοντο ὡς ἐπικουρικὸν σῶμα, ἔνεκα τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς, τοῦ θάμβους τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ γενικοῦ ἀλαλαγμοῦ, ἀπατηθέντες ἐξέλαβον τοὺς τελευταίους τούτους ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐξ αὐτῶν, οὓς προσέβαλον ἐκ τῶν πλευρῶν, ἐθανάτωσαν 200 ἐκτὸς ἄλλων 60 στρατιωτῶν φονευθέντων κατὰ τὴν ἐμφύρησιν. Ἡ ἐξοδος αὕτη ὀλιγώτερον τῶν Ἑνετῶν ζημιώσασα τοὺς Τούρκους, παρεκίνησε τοὺς τοὺς νὰ ἐπιχειρήσωσι νέας πεισματωδέστερας ἐχθροπραξίας. Διὸ ἐτοιμαζόμενοι εἰς γενικὴν τινα καὶ ἀποφασιστικωτέραν, οὕτως εἰπεῖν, ἐφοδον, καὶ ἕτερον ἀπεβίβασαν στρατὸν, βέβαιοι ὄντες, ὅτι καίριον ἤθελον ἐπενέγκει κατὰ τῆς Χριστιανωσύνης τραῦμα. Περὶ τὸ λυκχυγές λοιπὸν τῆς 8 Αὐγούστου ἔ. π. (19 ἰδίου ἔ. ν.) οἱ Τοῦρκοι λυσσῶδῶς ἀλαλάζοντες, μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τῶν Φρουρίων, ὥστε μ' ὄλον τὸ ἀδιάκοπον καὶ ζωηρὸν πῦρ τῶν Χριστιανῶν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν, τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς φυγομάχους καὶ ἀδεξίους Γερμανοὺς ἐκ τῶν πρώτων ἀμυντικῶν θέσεών των, καὶ ἀπωθήσαντες ἐκ τῆς Περπέτουας, τῆς Κορακοφωλεᾶς καὶ τοῦ Σκάρπωνος τοὺς Ἑνετοὺς καὶ τοὺς Σκλαβούνους ἀποσυρθέντας τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως καὶ τοῦ νέου Φρουρίου μέχρι Σπηλαίας, κατέστρεψαν τὰ δρύφακτα καὶ μὲ τὰς σημητάρας, τὰ γιγαταγάνια καὶ τοὺς πελέκει, διαβάντες τὴν τάφρον, ἐκυρίευσαν τὸ ἔμπροσθεν ἀμυντήριον τοῦ κυρτοῦ ὀχυρώματος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Ὑποχωρητικῶς μὲν, ἀλλὰ γενναίως οἱ Ἑνετοὶ, μετὰ τῶν τὰ ὑποσηρίγματα ἀμυνομένων ἐγχωρίων, ἀντέκρουσαν τοὺς ἐχθροὺς ὑπερβαίνοντας αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Οἱ Τοῦρκοι ἀναβάντες εἰς τὸν Σκάρπωνα, ἕστησαν ἐπ' αὐ-

τοῦ ἐπέκεινα τῶν 50 σημαίων καὶ ἔσπευδον ὀρμητικώτατα ν' ἀναβῶσιν ἐκεῖθεν μὲ κλίμακας, σχοινία καὶ μηχανὰς διὰ τῶν χαμηλῶν γωνιῶν εἰς τὸ Νέον Φρούριον, ὅπερ, ἔνεκα τῆς στρατιωτικῆς λειψανδρίας μείναν καὶ τότε μὲ μόνους 60 φρουρούς, ἐδέησε νὰ ἐνισχυθῇ διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου καὶ πλείστων Κερκυραίων. Γενναίως δὲ ὑπερήσπισαν τοῦτο οἱ ἐκεῖ ἀποσταλέντες μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦς πληρωμάτων τῶν σχετικῶν πλοίων, Λούκιος Δα-Ψίβας Ἐνετὸς καὶ Κόμης Γεώργιος Θεοτόκης, ἀρχηγὸς ἀκολουθίας ἐξ ἐπέκεινα τῶν 200 ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις ἦσαν ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέργου του καὶ παρ' αὐτοῦ συνετηροῦντο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ κατέργου τῆς Κερκυραϊκῆς Κοινοτήτος τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὗτος ἐκυβέρνηεν. Ἐδραμον δ' ἐκεῖ τότε καὶ πολεμήσαντες διεκρίθησαν ἐπίσης, οἱ Ἀντώνιος Ἰωάννης Γονέμης ἀντισυνταγματάρχης τῶν ὑπερθαλασσίων, Βίκτωρ καὶ Δημήτριος αὐτάδελφοι Χαλικιόπουλοι, Ματθαῖος Ἀργαλιᾶς ἐκατόνταρχος Γαστουρίου, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. Οὐδέποτε εὐρέθησαν τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα εἰς μεγαλύτερον κίνδυνον ἀπέναντι τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἐφορησάντων Μωαμεθανῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερέβαινε βεβαίως τοὺς 12000 ἄνδρας ἐξ ὧν καὶ πολλοὶ ἱππεῖς, οἱ τυμπανισμοὶ καὶ τὰ σαλπίσματα, οἱ θόρυβοι τῶν ἵππων, οἱ κρότοι τῶν ἐκπυροσχοροῦντων ὄπλων, τηλεβόλων καὶ βομβίδων, οἱ κτύποι τῶν πελέκειων οἵτινες κατεσύντριβον δρύφακτα καὶ θύρας, καθίσανον φρικτὸν καὶ ἀλγεινὸν τὸ θέαμα καὶ ἐπέφερον ἀπελπισίαν καὶ τρόμον. Ἰερεῖς καὶ λαϊκοί, Εὐγενεῖς καὶ ἄστοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάντες σπεύδουσιν ἵνα συνδράμωσι τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰσραηλιταὶ ἔρριπτον κατὰ τῶν ἐφορμούντων ἐχθρῶν ζέον ἔλαιον. Ἐξ ἀπάντων δὲ τούτων ἄλλοι μὲν συνέδραμον διὰ τῶν ὄπλων, ἄλλοι δὲ μεταφέροντες καὶ περιποιούμενοι τοὺς πληγωμένους, καὶ ἄλλοι μετακομίζοντες ὄπλα, πολεμοφόδια, ἐμπρηστικὰς ὕλας καὶ τροφὰς εἰς τοὺς μαχομένους. Εἰς τοσοῦτον κίνδυνον, θαρσάλέως ῥίπτονται ὅτε Στρατάρχης καὶ οἱ λοιποὶ Ἐνετοὶ στρατηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ἐμφυχώσαντες τὰ ἀκολουθοῦντα

αὐτοὺς πλήθη. Ἐπιταγῇ τοῦ Στρατάρχου, νέα στρατιωτικὰ σώματα ἐξ ἄλλων τοῦ φρουρίου μερῶν ἄτινα ἕως τότε διέμενον ἀπρόσβλητα, ἐνίσχυσαν τοὺς ἀμυνομένους, μάτην ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, στίφη τῶν ὁποίων ἀτρομήτως καὶ πάλιν ῥιφθέντα ἐπὶ 600 χριστιανῶν μαχομένων ἐπὶ τῆς Σκεπαστῆς ἡδοῦ, ἔτρεψαν τοὺς εἰς φυγὴν. Οὗτοι δὲ φεύγοντες ἤναψαν τὰς ὑπονόμους, αἵτινες πολυτρόπως ἔβλαψαν τοὺς ἐπιτιθεμένους Τούρκους, καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν κυρίαν Τάφρον.

Ἐν τούτοις, οἱ Τούρκοι προχωροῦντες κυριεύουσι ὅλην τὴν ὄφρὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἀναβαίνουνσι τὸν ἐξωτερικὸν περίβολον, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἐνδοτέρας συγκοινωνίας. Ἐμάχοντο δὲ γενναϊότατα ἐκ τοῦ ἀντιχαρῶματος οἱ χριστιανοὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες εἶχον φθάσει εἰς τὰ ὑποπόδια αὐτοῦ. Ὁ Στρατάρχης Σχούλεμβουργ, ὅπως ἀνακτηθῆ ὁ Σκάρπων, διατάσσει τὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἐνίσχυσιν τῆς διεφραγμένης τάφρου κατὰ τὸν ἐξ ἐγχωρίων φρουροῦμενον προμαχῶνα Σαραντάρη. Ἐνταῦθα, τρεῖς ἐφορμήσαντες οἱ Τούρκοι, ἀπεκρούσθησαν καρτερικώτατα μεγάλας ὑποστάντες ζημίας. Κατὰ δὲ τὰς ἐφορμήσεις ταύτας, ἐκ τῶν πολεμούντων εἰς τὰ τείχη τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, εἰς τὸν προμαχῶνα Σαραντάρη καὶ τὰς ἐπάλλξεις εἰς Τρία Πηγὰδια ἐγχωρίων, διεκρίθησαν, οἱ Ἀλοῖσιος Μπενεβίτης, Ἀναστάσιος, Μάστρακας, Πέτρος Μιχαήλ, Ἱερεὺς Σταματέλος Τζουκιᾶς ἐκ Λευκίμμης, μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ πλήθους ἀνδρῶν καὶ ἄλλοι πολλοί, τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν εἰς τὸν ἐν τέλει τῆς διηγήσεώς μας ἐπισυνημμένον κατάλογον.

Βλέπων ὁ Στρατάρχης, ὅτι ἡ πάλη αὕτη πλέον τῶν ἐξ ὠρῶν παρατεινομένη, ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ πλήρη καταστροφὴν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀλίγους καὶ ἐκ τῶν κόπων καὶ τῆς νηστείας ἤδη ἐξηνητλημένους στρατιώτας, (διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσπᾶνίζον καὶ αἱ τροφαί), προπαρεσκευάζετο εἰς τὴν ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδιώξιν τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνήθροισε τὰς διασκορπισθείσας εἰς τὴν

κυρίαν Τάφρον καὶ τὰς εἰς φυγὴν ἀλλαγῶν τραπέϊσας λοιπὰς φρουράς. Διέταξε τὸν μὲν συνταγματάρχην Πάκμορ, ὄν μετὰ τοῦ Δα-Ρίβα, Θεοτόκη καὶ ἄλλων εἶχε πέμψει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Νέου Φρουρίου, γὰρ ὑποβοηθῆ αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς τὴν προτιθεμένην κατὰ τοῦ Σκάρπωνος ἐπιθέσιν του, ῥίπτων σφαίρας, βομβίδας καὶ ἄλλας ἐμπρηστικὰς ὕλας ἐναντίων τῶν ἐχθρῶν, τοὺς δὲ μηχανικούς του, ἵνα διαπεράσωσι τὴν τάφρον μὲ σειρὰν βυτίων, δοκῶν κτλ. ἀπὸ τοῦ προμαχώνος Σαραντάρη ἕως τοῦ κρουσφυγέτου Γριμάνη, πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένου κινδύνου καθ' ὃν, ἀπωθουμένου αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι ἤθελον καταβῆ ἵνα προφυλαχθῶσιν εἰς τὴν τάφρον. Ἐκέλευσε τὴν ἐξ ἐγγυρῶν φρουρὰν τοῦ προμαχώνος Σαραντάρη — ἣτις διὰ τοῦ εὐσταθοῦς καὶ ζωηροτάτου πυρὸς αὐτῆς, εἶχεν ἐμποδίσῃ τοὺς ἤδη ἀναβάντας εἰς τὸν Σκάρπωνα Τούρκους, γὰρ καταβῶσιν εἰς τὴν τάφρον—ἵνα ὑποστηρίξωσιν αὐτὸν διαρκούσης τῆς πάλης. Ἄφοῦ δὲ ταῦτα πάντα ἐντειλάμενος ὁ Στρατάρχης, ἐπρομηθεύθη ἐκ τῆς πόλεως ἀρκετὰς κλίμακας, προέβη ἕως τοῦ βράχου ἐφ' οὗ κεῖται ὁ Σκάρπων ἀκολουθούμενος ὑπὸ πολυαρίθμου σώματος στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν, ὧν προηγεῖτο Ἰερεὺς βαστάζων σταυρὸν καὶ ἐνθουσιῶν τὰ πλήθη. Ἡδὴ ἀποπειρώμενος τὴν ἀνάβασιν καὶ ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀποκρουόμενος ἐπανελάμβανε ταύτην, ἕως οὗ ὑποβοηθηθεὶς ὑπὸ τοῦ διαρκοῦς καὶ πεισματώδους πυρὸς τῶν Ἐνετικῶν ὀχυρωμάτων καὶ προμαχώνων καὶ ἰδίως τῶν σφαιρῶν τῶν τηλεβόλων, καὶ βομβιδῶν καὶ τῶν ἐμπρηστικῶν ὕλων τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ ὠφελθηεὶς ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ καπνοῦ, ἀνέβη τὸν Σκάρπωνα καὶ κατετρόπωσε τοὺς ἐχθροὺς ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν κατεκερματίσθησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν μαχαιρῶν τῶν Χριστιανῶν, ἄλλοι δὲ κάτω τοῦ Σκάρπωνος ῥιφθέντες ἔμεινον ἢ νεκροὶ ἢ ἡμιθανεῖς, ἢ ἠκρωτηριασμένοι. Κατέστησαν δὲ οἱ Χριστιανοὶ κύριοι πληθους σημαῖων, ὀπλων, πολεμικῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἐφοδίων. Ἡ ἤττα αὕτη τῶν Τούρκων ἐνθαῤῥύνασα τοὺς Ἐγετοὺς φρουροὺς τῶν λοιπῶν

όχυρωμάτων καὶ προμαχώνων, ἐνίσχυσε τὴν ἄμυναν αὐτῶν τούτων τῶν μερῶν καὶ ἰδίως τῶν δεξιῶν τειχῶν τοῦ Νέου φρουρίου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν, διεσώθησαν τὸ ἀμυντήριον τεῖχος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (Revellino), ὁ Ἀντίκρημνος καὶ αἱ Σκεπασταὶ κρύπτραι (Caronere), αἰσχυρῶς καὶ μετὰ μεγάλης ζημίας ἀποδιωχθέντων τῶν Τούρκων καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ὄρμητηρίου (Piazza d'armi) Σαρρόκου καὶ τοῦ ὄρμητηρίου τῶν δύο ἀμυντηρίων Κορνάρου καὶ Γριμάνη. Ἐκ τῶν λαθόντων μέρος εἰς τὰς αἵματηρὰς συμπλοκὰς ταύτας Τούρκων, 4,850 ἐφονεύθησαν καὶ πλείονες τῶν 5,000 ἐπληγώθησαν. Χριστιανοὶ ἐφονεύθησαν μὲν 500, ἐπληγώθησαν δὲ οὐκ ὀλίγοι.

Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι περιχαρακωθέντες, ἤρχισαν πάλιν ἐκ τῶν περιχαρακωμάτων τῶν νὰ κτυπῶσι καὶ παρενοχλῶσι διὰ σφοδρότατου πυρὸς τὰ φρούρια καὶ ἰδίως τὸν προμαχῶνα Ἁγίου Ἀθανασίου μετὰ τοῦ ἀμυντηρίου του καὶ τὴν Πύλην Ῥαϊμόνδου, οὕτως ὥστε ἐφαίνετο, ὅτι προετίθεντο νὰ ἐπιχειρήσωσι νέαν κανονικωτέραν ἔφοδον. Διὸ εἷς τε τὰ ἀμυντικὰ καὶ τὰ ἐπιθετικὰ μέσα προπαρασκευασθεῖς ὁ Στρατάρχης, περιέμενεν ἔκτοτε τὴν ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν.

Τὴν νύκτα τῆς 8.ης πρὸς τὴν 9.ην Αὐγούστου οἱ ἐχθροὶ παρατηρήθησαν κινούμενοι πλέον τοῦ συνήθους, εἰς τὸ μέρος τῆς Γαρίτζης· δὲν ἐφαίνοντο ὅμως, ὡς πρότερον, εἰς τὰ περιχαρακώματα καὶ τὰς τάφρους τῶν. Ἄλλὰ τῇ 9 (ἐν ἡμέρᾳ) ἐφάνησαν πάλιν προχωροῦντες περιχαρακωμένοι καὶ ἐπιμελούμενοι τῶν κανονοστοιχιῶν τῶν. Ἐνῶ οἱ Τούρκοι ἐπραττον ταῦτα, τὴν ἡμέραν ταύτην (9 Αὐγ.) καθ' ἣν γαλήνιος διηύγαζεν ὁ οὐρανὸς τῆς Κερκύρας, αἴφνης περὶ τὴν μεσημβρίαν, σκοτεινὰ νέφη ἐγείρονται εἰς τὸν ὀρίζοντα μὲ ὄρμητικὸν καὶ φοικαλίον ἄνεμον, βραγδαιστὰτη βροχὴ μετὰ βροντῶν, ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν καταπλημμυρεῖ τὰ πάντα καὶ τρομερὰ λαῖλαψ κατασυντρίβει τὰς σκηνὰς καὶ τὰς ἀποθήκας τῶν. Ἐκ τῶν Τούρκων οἱ μὲν εἰς τὸ ὑπαίθρον εὐρεθέντες καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ προφυλαχθῶσιν ἀλλαχοῦ, κατέ-

φυγον εἰς τε τοὺς χάνδακας καὶ τὰ χαρακώματά των πληρωθέντα ὑδάτων, οἱ δὲ πλησίον τῆς θαλάσσης εὐρεθέντες καὶ βιαίως σπεύσαντες ἵνα σωθῶσιν εἰς τὰ πλοῖά των, κατεπνίγησαν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς κακοκκιρίας, ἐνῶ ὁ Στρατάρχης ἐφρόντιζε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν φρουρὰν διὰ τῶν ἀναγκαίων, οἱ πολιορκοῦντες ἤρχισαν τοὺς πυροβολισμοὺς οἵτινες διασταυρούμενοι μετ' ἐκείνων τῶν πολιορκουμένων, ἐξηκολούθησαν μέχρι νυκτός.

Τὴν 10 Αὐγούστου ὁ Στρατάρχης κοὶ ὅλοι οἱ Ἑνετοὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μένοντες εἰς τὴν κυρίαν τάφρον καὶ οἱ στρατιῶται καὶ πολῖται ἔτοιμοι εἰς τὰς θέσεις των, περιέμενον ἀνυπομόνως τὴν στιγμὴν τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως. Πλὴν, παρὰ τὴν κοινὴν προσδοκίαν, οἱ ἐχθροὶ ἐπέχειρησαν νέους πυροβολισμοὺς οἵτινες παύσαντες ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ πάλιν ἐπαναληφθέντες, διήρκεσαν ἐφ' ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ἡμέραν τῆς 11 μὲ τὸ πῦρ τῶν ἐναντίων ἀνταποκρινόμενοι. Ὁ Στρατάρχης μὴ δυνάμενος νὰ ἐννόσῃ τί συμβαίνει εἰς τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον, εἰς πλήρη δὲ ἀνησυχίαν διατελῶν τούτου ἕνεκα, στέλλει δύο οὐλαμοὺς μετ' ἀξιωματικῶν πρὸς κατασκόπευσιν. Καὶ ἓνα μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπεμφεν εἰς τὰ ἐχθρικὰ περιχαρακώματα καὶ τὰς τάφρους, τὸν δὲ ἄλλον ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων. Ὁ τελευταῖος οὗτος οὐλαμὸς προφυλακτικῶς παρατηρήσας πανταχοῦ, δὲν εὗρεν εἰμὴ τινὰς Τούρκους κοιμωμένους, οἵτινες ἐδοκίμασαν νὰ ὑπερασπισθῶσιν ἐγκαταλειφθέντες παρὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων των τραπέντων αἰφνηθίως εἰς φυγὴν καὶ οἵτινες δὲν ἐγίνωσκον οὐδ' αὐτοὶ τὴν αἰτίαν τῆς αἰφνηθίας ταύτης φυγῆς τῶν τὸ ὅλον στρατόπεδον ἀποτελούντων συστρατιωτῶν των. Ἐξ αἰχμαλώτων Τούρκων, τοὺς ὁποίους ἔφερε τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο καὶ ἐκ χωρικῶν μετ' ὀλίγον ἐλθόντων εἰς τὴν πόλιν, ἐγνώσθη, ὅτι τσαῦται ἦσαν ἡ μεγάλη ταραχὴ καὶ ἡ σύγχυσις μὲ τὰς ὁποίας οἱ Τούρκοι ἐπεβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖά των, ὥστε μεταξὺ των ἐφρονέοντο ὅπως προφθάσωσι ταχέως τὴν ἐκ Κασώπης, Γουβίου

καὶ Ὑψου ἐπιβίβασιν ἧτις κατέπνιζεν οὐκ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν. Ἐλέγετο δὲ τότε παρ' ἀπάντων, ὡς αἰτία τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων καὶ παρ' αὐτῶν τούτων φευγόντων ὁμολογουμένη, ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ὅστις τὴν νύκτα πρὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχον ἀποφασίσει οὗτοι γενικὴν ἔφοδον, ἐφάνη ἐν νεφέλαις κρατῶν κηρίον καιόμενον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ σταυρὸν διὰ τῆς ἄλλης καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἀναριθμητῶν ἀγγελικῶν λεγεῶνων, κατεδίωκεν αὐτοὺς ὀργίλως. Ταύτην δ' ἀναγράφει καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ διαρκούσης τῆς πολιορκίας εὐρεθεὶς ἀνώνυμος περιηγητής, εἰς τὴν πρὸς τὸν ἀνώνυμον φίλον του ἐπιστολιμαίαν ἐκθεσίᾳ του περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν (1).

Ὁ Στρατάρχης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐνετοὺς Ἀρχηγούς, τὸ αἴσιον τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων συμβῆν. οὗτοι δὲ ἀμέσως πορευθέντες μετὰ πλήθους λαοῦ πάσης τάξεως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος — οὔτινος ἀντιλήψει ἐσώθη ἡ νῆσος ἐκ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου — ἠὲ χαρίστησαν τὸν Ἅγιον δοξάζοντες τὸν Θεόν. Οἱ Τούρκοι φυγόντες ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν νῆσον μέγα μέρος τῆς ἀποσκευῆς των, ἅπειρα πολεμοφόδια, ἔππους καὶ φορτηγὰ ζῶα, πρὸς δὲ τούτοις 72 πεδινὰ καὶ ὄρεινὰ πυροβόλα χάλκινα συμπεριλαμβανομένων ἐξ ὄλων μετὰ τῶν σκευῶν των (2).

(1) Ἐρῶ δὲ ἔφηνεν ὁ Τουρκικὸς στόλος ἔφθαγεν ἤδη τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ Ἰσπανικοῦ συμμαχικοῦ στόλου, δηλ. 6 μεγάλα κάτεργα, καὶ πολὺ ὑργότερα ὁ Πορτογαλικὸς, ὡς διηγείται ὁ ἀνώνυμος περιηγητής. Ὁ δὲ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἔφθασεν οὗτος μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ λιμένος.

(2) Πολλὴν ἔφερεν ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν Σερασκιέρην καὶ τοὺς Τούρκους ταραχὴν, ματαιώσασαν πᾶν περαιτέρω διάβημα αὐτῶν κατὰ τῆς Κερκύρας, ἢ εἰς ἐκείνους ἀφιχθεῖσα ἀπελλιστικὴ εἶδησις

Ὁ καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῶν κατὰ ξηρὰν ἐνετικῶν δυνάμεων ἔχων τότε Στόλαρχος Ἀνδρέας Πιζάνης, προσήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου μεγάλην ἀργυρᾶν λαμπάδα ἀνάθημα τοῦ στόλου. Ἐτεραι δὲ δύο τοιαῦται κανθῆλαι προσητέχθησαν εἰς τὸν Ἅγιον, μία μὲν ἀνάθημα τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας διὰ τὴν συναρωγῆ αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν τῆς νήσου ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐπιδρομῆς, ἡ δὲ ἄλλη τῆς Κερκυραϊκῆς Συγκλήτου.

Τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας ἔμεινον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν νῆσον ἐπὶ

τῆς μεγάλης καταστροφῆς ἣν ὑπέστη ὁ Ἀλῆ Κουμβουργῆς κατὰ τὴν μάχην τῆς 25 Ἰουλίου 1716 ἔ. π. 5 Αὐγούστου ἔ. ρ. εἰς Πετερ-
 βαρὰδιν, πόλιν τῆς Οὐγγαρίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Εἰς τὴν μά-
 χην ταύτην, ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἀυστριακοῦ στρατοῦ, ὁ Πρίγκιψ
 τῆς Σαβόγιας Γαριγιάου Εὐγένιος, ὅστις πολεμήσας τότε ἐναντίον
 150 χιλιάδων Τοῦρκων, (κατ' ἄλλους δὲ 190 χιλιάδ.) κατερίκησεν
 αὐτοὺς φορεύσας 20 ἕως 30 χιλιάδας, τὸν Μέγαρ Βεζύρην Ἀλῆ
 Κουμβουργῆ καὶ τὸν Ἀγᾶ τῶν Γιαννιτζάρων καὶ κυριεύσας 180
 χάλκυνα πυροβόλα, 50 χιλιάδας σκηνῶν, 2 χιλιάδας καμήλους, τὸ
 στρατιωτικὸν ταμεῖον καὶ τὴν Γραμματείαν (Cantù Stor. Uni-
 versale. Τόμ. 17. Ἔκδοσ. Ταυρίνου σελ. 519 καὶ Νιουο Dizio-
 nar. Storico, ouvero, Storia in Compendio. Napoli 1792.
 Τόμ. 10, εἰς λέξιν «Εὐγένιος Σαβανδίας»).

Τὴν εἶδον τῆς καταστροφῆς ταύτης, ἔμαθον οἱ ἐν Κερκύρᾳ
 Τοῦρκοι μικρὸν πρὸ τῆς γενικῆς αὐτῶν ἐφόδου τῆς 19 Αὐγούστου
 1716 ἔ. ρ. (δηλ. 8 Αὐγούστου ἔ. π.) ἢ ὀλίγον ἔπειτα. Εἰς δὲ τοὺς
 Ἐρετοὺς ἀνήγγειλε ταύτην, κατὰ τὸ χειρόγραφον τοῦ ἀνωτάτου
 περιηγητοῦ, ἐφολκίς (φελ.οῦκα) κομιζουσα ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Ἐ-
 νετικῆς Κυβερνήσεως ἐξ Ὑδροῦντος (Ὁτραρτον) προερχομένη καὶ
 ἐνταῦθα ἀφιχθεῖσα τῇ πρώτῃ τῆς 11 Αὐγούστου ἔ. π.

δὲ 22 ἡμέρας κατεπολέμησαν τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια, καὶ ἀπωλέσθησαν ἐκ τε τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν ἐνσκηψασῶν ἐπιδημικῶν νόσων καὶ τοῦ πολέμου 15,000. Λέγεται ὅτι μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ πάππος τοῦ Ἀλῆ Τεμπελὲν Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, Μουκτάρ, ὃν τινὲς ὀνομάζοντες Μοῦτζο Χούσαν, θεωροῦσι θεῖον τοῦ αὐτοῦ Πασσᾶ. Χριστιανοὶ δὲ ἀπωλέσθησαν ἐν συνόλῳ 3,000, μεταξὺ ξένων στρατιωτῶν, ἐγγυρίων καὶ ἄλλων νησιωτῶν. Οἱ ὑπὸ τὰς σημαίας τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας τότε πολεμήσαντες στρατιῶται καὶ ναῦται, δὲν ὑπερέβησαν τὰς 10,000. Διὸ ἡ τότε ἀπολύτρωσις τῆς νήσου, ἦτο ὄντως ἔργον Θείας προνοίας ὁμολογηθὲν παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν Ἐνετῶν στρατηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς φρουρᾶς καὶ τῶν Κερκυραίων ἀπάντων, δραμόντων εἰς τὰ ὄπλα.

Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας, ἡ Ἐνετικὴ Γερουσία ἵνα τιμήσῃ τὸν Σχούλεμβουργ, ἐνετείλατο εἰς τὸν τότε δόκιμον γλύπτην Ἀντώνιον Κορραδίνην ἐξ Ἔσθης—μαθητὴν τοῦ Τέρσια, ἀποβιώσαντα τὸ 1752 εἰς τὸν ἐν Νεαπόλει οἶκον τοῦ πρίγκηπος Σανσεβερίνου ἔνθα εἰργάζετο—τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ περιβοήτου Στρατάρχου ἐκ μαρμάρου Καρράρας. Κατασκευασθεὶς δ' ἐπὶ ἐνεπιγράφου στυλοβάτου ὁ κολοσσαῖος οὗτος ἀνδριάς καὶ στηθεὶς τότε ἐντὸς τοῦ παλ. φρουρίου, μετηνέχθη, ἐπὶ τῆς Ἀρμωστείας Νούγεντ, εἰς τὴν δενδρόφυτον πλατεῖαν, παρὰ τῇ ἐξωτερικῇ θύρᾳ τοῦ αὐτοῦ φρουρίου ἔνθα νῦν εὐρίσκειται. Ὁ ἐν λόγῳ ἀνδριάς, εἶνε, κατὰ τὰς ὁμολογίας τῶν ἀρμωδίων, ἔργον παραβλητέον πρὸς τοὺς καλλιτέρους τύπους τῆς τέχνης. Παριστάνει δὲ τὸν Στρατάρχην ἐν ἐπιτακτικῇ στάσει, ὄρθιον, ἐστεμμένον τὴν κεφαλὴν διὰ στεφάνου δάφνης, περιβεβλημένον τὴν ποδῆρη Ῥωμαϊκὴν χλαμύδα καὶ θώρακα καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς βαστάζοντα τὴν στραταρχικὴν ῥάβδον τῆς ἐξουσίας, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας στηρίζοντα τὴν χλαμύδα του. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τοῦ στυλοβάτου πλευρᾶς ὑπάρχουσι γεγλυμμένα λατινιστὶ, τὰ ἐξῆς: ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΤΘΙΑ ΚΟΜΗΤΙ ΣΧΟΥ.

ΛΕΜΒΟΥΡΓ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΕΡΚΥ-
ΡΑΣ ΚΑΤΑ ΓΗΝ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΑΙΩ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΗ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, ΖΩΝΤΙ, Η ΕΝΕΤΙΚΗ ΓΕ-
ΡΟΥΣΙΑ—ΤΗ ΙΒ'. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1716. Πλήν τούτου, ἡ Γερου-
σία ἄμα τῇ ἀποβιώσει τοῦ Στρατάρχου (1747) ἐνετείλατο εἰς τὸν
περιώνυμον γλύπτην Ἰωάννην Μαρίαν Μορλάϊτερ καὶ τὴν ἐκ μαρμά-
ρου κατασκευὴν τῆς προτομῆς αὐτοῦ, ἣτις εὑρίσκεται ἔτι τοποθετημέ-
νη ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ἐν Ἐνετίᾳ περιφήμου Ναυπηγείου (Arse-
nale). Ὁ στυλοβάτης τῆς προτομῆς ταύτης φέρει γεγλυμμένα τὰ ἐ-
ξῆς, IOHANNI MATHIÆ S. R. I. C. DE SCHULEMBURG
SUMMO TERRESTRIUM COPIARUM PRÆFECTO SENA-
TUS PRIDIE IDUS MARTII (14 Μαρτίου) MDCCXLVII (1747).
Ἀντημείφθη δὲ ὁ Στρατάρχης ὑπὸ τῆς Γερουσίας εὐθὺς μετὰ τὴν λύ-
σιν τῆς πολιορκίας, μὲ ἰσόβιον ἐτησίαν σύνταξιν ἐκ 5,000 δουκάτων,
λαβὼν παρ' αὐτῆς δῶρον καὶ ἀδαμαντοκόλλητον σπάθην. Ἀντήμειψε
δὲ ἡ Γερουσία δεόντως καὶ πάντας τοὺς εἰς τὴν διάσωσιν τῆς Κερκύ-
ρας συντελέσαντας Ἐνετοὺς στρατιωτικοὺς καὶ λοιποὺς αὐτῆς ὑπη-
κόους.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ,

Συρταχθείς

τῇ βάσει τῶν εἰς αὐτοὺς τούτους ἀπαρεθέρτων πιστοποιητι-
κῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων, ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμ-
βουργ καὶ τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν Ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων
ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, Πιζάνη,
Λορεδάου, Κορνέρ, Δὰ-Μόστου, Δὰ-Ρίβα, Ἐρίτζου, Ἄλ-
δερμαν, Κομπάτη, Σάλα, Σόρα κτλ.

Συλλεγέρτων

ἐκ τε τοῦ Δημ. Ἀρχείου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀρχείων
διαφόρων Κερκυραϊκῶν οἰκογενειῶν.

Α

1 (α) Ἀργαλιῶς Ματθαῖος Ἐκατόνταρχος Γαζουρίου. Οὗτος, κατὰ
τάς πιστοποιήσεις τῶν Στολάρχου Πιζάνη ἀπὸ 21 Δεκεμ. 1716, Δα-
Μόστου 11 Μαΐου 1717 καὶ Δαρίβα 11 Μαΐου 1717, σωζομένης εἰς
τὸ Δ. Ἀρχεῖον (ἐν τῇ Συλλογῇ Βενεδ. Τριβώλη) διαρκούσης τῆς πο-
λιορκίας ἐκουσίως προσδραμῶν εἰς τὰ ὀχυρώματα τοῦ Νέου φρουρίου,
ἔδωκε δείγματα μεγάλης καρτερίας, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν γενικὴν ἐ-
πίθεσιν.

(α) Προσθετέοι εἰς γενικὸν ἄθροισμα, κατ' ἀξίονσαν τάξιν, πάν-
τες οἱ περιγραφόμενοι μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας ἐνὸς ἐκά-
στου, ἂν τυχὸν ἔχη τοιαύτην ὁ περιγραφόμενος.

Ἀρόπουλος Παραγιώτης ὄν διόρθου εἰς Μανόπουλον καὶ ἰδὲ εἰς τὸ ὄνομα Γαϊτάνης.

2 *Ἀρκούδιος Βικέντιος π. Ἰωάννου*. Τελευταῖος ἐπίβιος τῆς εὐγενοῦς οἰκογενείας Ἀρκούδη οὗτος, συμμετέσχε τῆς ἐν τῷ πορθμῷ Κερκύρας ναυμαχίας τῆς 8 Ἰουλίου 1716 εὐρισκόμενος εἰς τὸν στόλον, ἔνθα ὑπηρετῶν ὡς Ἱατροχειρουργὸς μικρὸν μετὰ τὴν πολιορκίαν ἀπέθανεν. (Ἐκ σημ. ληφθείσης ἐκ τοῦ Vol. 56 Arg. Diversi ἀπὸ 1757-58 Filz. 20).

3 *Ἀρμένης Φραγκῖσκος π. Στάμου* προνομιούχος Ποταμοῦ, διεκρίθη πολεμῶν νυχθημερὸν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ (Πιστοποιήσις Δά-Ρίβα 29 Αὐγούστου 1716).

4 *Ἀρμένης Ἰερώνυμος* προεσὼς Ποταμοῦ, προσέδραμε μὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πλησίον χωρίων, εἰς διάφορα μέρη καὶ διεκρίθη ἐπὶ τοῦ προμαχώνος καὶ τοῦ μεσοτείχου (Cortina) τῆς Πύλης Ῥαϊμόνδου γενναίως πολεμῶν. (Πιστοπ. Λορεδάνου 6 Ὀκτωβ. 1716) (Ἰδὲ Μουρμουράκη).

5 *Ἀρμένης Ἰάκωβος* ἐκ Ποταμοῦ, ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ἀνδρῶν, ἦτο διοικητῆς θέσεως ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τειχῶν τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως «Μουράγια». (Ἰδὲ Καρτάνόν Νικόλαον).

B

7 *Βούλγαρις Κόμ. Νικόλαος καὶ Κόμ. Βικτωρ* Ἰερέυς καὶ ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος. Κατὰ 13-15 πιστοποιήσεις ὄλων τῶν Προβλεπτῶν καὶ ἀξιωματικῶν μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν Σχούλεμβουργ καὶ Πιζάνη, σωζομένης παρὰ τῇ οἰκογεν. Ἰερ. Κ. Βουλγάρεως καὶ ἐκδοθείσας εἰς τὸ βιβλίον, Per la famiglia Bulgari κτλ. Al Taglio ὁ μὲν πρῶτος μὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἐγγχωρίων ἠρωϊκώτατα πολεμῶν διεκρίθη εἰς Γουβίον καὶ Ἵψον κατὰ τὴν ἀπόβασιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πάλιν

εἰς τὰ ὀχυρώματα Τριῶν πηγαδίων, Σαρωνάκη, Σκάρπωνος καὶ Νέου Φρουρίου, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἐμψυχῶν τοὺς πολεμοῦντας. Οὗτος σπουδαίως παρέσχε συνδρομὰς εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκίου διὰ τὰ ὀχυρωτικὰ ἔργα ὑλικοῦ καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐκτιθέμενος.

8 *Βούλγαρος Κόμ. Πέτρος Σύνδικος*. Ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρη ἐνεψύχωνε τοὺς πολεμοῦντας ἐγγχωρίου. (Ἴδὲ ἄνω ἔγγραφα).

11 *Βλατᾶς Νικόλαος Ἀντισυνταγματάρχης*, ὅπλισας ἰδίους ἀνκλώμασι καὶ συντηρήσας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας δύο ἄνδρας, ὑπηρέτησε μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐξ Ἑλλήνων λεβεντῶν καὶ Ἰταλῶν τάγμα τοῦ Ζακυνθίου Συνταγμ. Κό. Φραγγίσκου Ῥώμα, ὅπερ ἐπέβη τῆς νηὸς «Θρίαμβος» κυβερνωμένης ὑπὸ τοῦ Μαρκαντωνίου Διέδου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην διακριθείσης εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου. (Πιστοπ. Διέδου 20 Αὐγούστου 1716—Πιζάνη 12 Ἰανουαρ. 1716, Κορνέρ 20 Ἰουλίου 1716, Λορεδάνου 27 Αὐγ. 1717) (πρὸς οἰκογ. Βλατᾶ).

14 *Βασιλᾶς Ἰερὸς Ἀνδροῦτζος* μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἱερέως Βεραμόντε καὶ Ἀρσενίου. Οὗτοι ἐκτιθέμενοι διαρκούσης τῆς πολιορκίας εἰς τὰς ἐπικινδυνωδέστερας θέσεις, διεκρίθησαν πολεμοῦντες καὶ ἄλλας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις παρέχοντες. Ἐνεκα τούτων ἡ Ἐνετικὴ Γερουσία παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς δικαιώματα ἐπὶ τινων γαιῶν εἰς Πέλεκα (Δίπλωμα Δουκικὸν καὶ Πιστοποιήσις Σχοῦλεμβουργ πρῶτότυπος 20 Αὐγούστου 1718, σωζόμενα παρὰ Σπ. Βασιλᾶ).

17 *Βαροῦχα αὐτάδελοιφοὶ Ἰωάννης Ἀντώνιος, καὶ Φραγκῆσκος καὶ Γεώργιος* ἀνεψιὸς των (νεώτατος) μετ' ἀκολουθίας ἐξ οὐκ ὀλλῶν ἀνδρῶν πρὸς αὐτῶν ὀπλισθέντων καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντων, διεκρίθησαν γενναίως πολεμοῦντες ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τειχῶν τῶν φρουρίων. (Πιστοποιήσις

Σχούλεμβ. 10 7ῶριου 1716 καὶ Δορεδάνου 20 8ῶριου 1716 ἐν Τόμ. 57 Arg. Diversi. Δέσμ. 21).

Γ

20 Γερηματῶς Ἰάκωβος, Σπυρίδων καὶ Ἀναστάσιος διεκρίθησαν πελεμοῦντες ἐπὶ τῶν πλοίων. (Ἰδὲ Ἐπιστολὴν Νευάρχου καὶ Γεν. Καπετ. Πιζάνη 7 Μαΐου 1717 πρὸς τὸν Μοίραρχον (Almirante) Λουδ. Φλαγγίνην καὶ πιστοποιήσιν Πέτρου Βουλγάρεως εἰς Βιβλίον «Per la famiglia Bulgari al Taglio».

30 Γαϊτάρης Γεωργάκης διεκρίθη ὁμοῦ μετὰ τοὺς ἐξῆς (ἕκαστος τῶν ὀπίων ἠκολουθεῖτο ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν) Νικόλαον Καρτανον πτ. Γεωργίου, Ἀνδρέαν Γιαννιώτην, Φραγκῆτον Τζιγάλαν, Σπυρ. Κονδόν, Βενέδ. Νόκαν, Παναγιώτην Μυνοπούλον καὶ Δημήτριον, Στάμον καὶ Ἰωάννην Καίσαρη, οἵτινες πρῶτοι ἔδραμον, πρὶν ἢ εἰσπλεύσῃ ὁ ἐχθρικός στόλος ἐντὸς τοῦ λιμένος, ὅπως προσφέρωσι τῇ συνδρομῇ των εἰς τὴν πόλιν. Οὗτοι μετὰ τῆς ἀκολουθίας των, συντηρηθείσης καὶ ὀπλισθείσης ἄνευ ἠημοσίας δαπάνης, ἀναδεχθέντες νὰ φυλάξωσι τὴν Πόρταν Ραῦμόνδου, ὑπερησπίσθησαν αὐτὴν γενναϊότατα, φρονεθέντες ἐκ σφίρας ἐχθρικοῦ τηλεβόλου τοῦ Γιαννιώτου. (Πιστοποιήσις Δορεδάν 20 7ῶριου 1716, παρὰ οἰκογ. Μάρκ. Θεοτόκη).

31 Γιουστινιάρης Κό. Παραγιώτης. Οὗτος μετὰ ἀκολουθίαν ἐκ πολλῶν χωρικῶν ἔτρεξε πρῶτον εἰς Μπενίτζικς διὰ τὴν φρούρησιν τῶν δεξιμενῶν καὶ Ὑδρομύλων, τὰ ὁποῖα οἱ Τούρκοι μάτην προσεπαθον νὰ καταλάβωσι. Κατόπιν προσδραμών εἰς τὰς ἐνετικὰς προφυλακὰς ἠγωνίσθη εἰς ἀπόκρουσιν τῶν τριῶν ἐχθρικῶν ἐφόδων καὶ τέλος εἰς τὰ ἀμυντήρια (Rivellini) καὶ τὴν Παρπέτουαν ἔνθα ἐπληρώθη ἐπικινδύνως ὑπὸ βολῆς ἐχθρικοῦ τηλεβόλου. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ 1 Ὀκτωβρ. 1716—Δορεδάν 1 Μαρτ. 1717 παρὰ οἰκογ. Μαντζάρου).

32 *Γονέμης Ίωάννης Ἀντώνιος Ἀντισυνταγμ.* ὑπὸ τὸν Συνταγμ. Ρεγγίνην ἐπεβιβάσθη μετὰ τοῦ ἐξ Ἑλλήνων (ἐν οἷς καὶ Κερκυραῖοι) τάγματός του εἰς τὸ πλοῖον «Λέων Θριαμβεύων» καὶ ἀκολουθήσας ὅλα τὰ κινήματα τοῦ στόλου, μετέσχε τῆς ναυμαχίας τῆς 8.ης Ἰουλίου, διακριθεὶς ἔτι καὶ ὅτε τὸ πλήρωμα τῆς νηὸς ἧς ἐπέβαινε, διατάχθη νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Νέον Φρούριον. (Πιστοπ. Πιζάνη 13 Αὐγ. 1716 καὶ 22 Μαΐου 1718 ἔντε τῷ Ἀρχ. καὶ τοῖς ἐγγρ. οἰκογ. Γονέμη).

33 *Γονέμης Δημήτριος* ἀδελφὸς τοῦ ἄνω, ἠγωνίσθη ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρα τοῦ Ν. Φρουρίου. (Οἰκογενειακὰ ἐγγραφα. Εἰς αἴτησιν Ἱερ. Ἰακώβου Γονέμη τῇ Γερουσίᾳ, ὅπως διευκολυνθῇ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ εἰς Κονδυλονῆσι ναοῦ).

34 *Γουλιέλμος Χριστόδουλος πτ. Νικολάου Ἐπιλοχίας*, ἦνωσεν ἀριθμὸν ἐγγωρίων καὶ μετὰ τούτων ἀνεκλώμασιν αὐτοῦ συντηρηθέντων, ἐπιβάς τῆς ὑπὸ τὸν Βάλβην διοικουμένης γαλέρας, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν κατόπιν διατάχθη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, νὰ μεταβῇ πρὸς φύλαξιν τῶν ἐν Βενιτζαῖς δεξαμενῶν καὶ ὑδρομύλων, καὶ ἐκεῖ πολλάκις συγκρουσθεὶς μετὰ τῶν τὴν κατάληψιν αὐτῶν πειρωμένων ἐχθρῶν, διεκρίθη ἀποκρούων τούτους. (Πιστοποιήσεις Πιζάνη 26 Αὐγούστου 1716 καὶ 21 Ἰουλίου 1717. Ἀρχεῖον Συλλογὴ Τριβῶλη).

35 *Δετζόρτζης Λεονάρδος* κατὰ πιστοποιήσιν Βίκτορος Δα-Μόστου 20 8βρίου 1717 παρὰ τῇ κληρονομ. τοῦ ἀρτίως ἀποβιώσαντος ὁμωνύμου ἀπογόνου του εὕρισκομένην, ἐκτεθεὶς εἰς ἅπαντας τοὺς διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους διεκρίθη. Ὡς ὑπογραμματεὺς ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ ἂν καὶ διαρκῶς κατεγείνετο εἰς ἐπείγουσας ἕνεκα τῶν περιστάσεων ἐκτάκτους ὑπηρεσίας, ἐξεπλήρου ταύτας ἀμίσθως. Κατεγίνετο δὲ εἰς τὴν περιποίησιν τῶν πληγωμένων καὶ τὴν

ταχειαν ἀντικατάστασιν νέων ἀνδρῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ εἰς τὰ πλοῖα.

36 Θεοτόκης Ἀρτώριος πτ. Ὀκταβιανοῦ εἰς πάντας τοὺς διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους ὑποβαλὼν ἑαυτὸν προσήνεγκε τὴν ὑπηρεσίαν του. (Ἐγγρ. Φρ. Κορέρ Γεν. Προβλ. 31 8βρίου 1726 δι' οὗ ἐπετράπη τούτῳ ἡ διὰ τὴν θέσιν Φρουράρχου Ἀγγελοκάστρου ὑποψηφίότης. Τόμ. 37. Δέσμ. 1 σελ. 53 Arg. Diversi).

39 Θεοτόκαι (Σκλημπούρη) Ἀλέξανδρος, Ἀγουστῖνος καὶ Ἰωάννης αὐτάδε.λοι. Οὗτοι ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ, πανταχοῦ εἰς τοὺς μεγαλητέρους κινδύνους ἐκτιθέμενοι καὶ εἰς τὰς πρὸ τῆς κυρίως πολιορκίας τῶν φρουρῶν ἐφορμήσεις, καὶ κατοπιν εἰς τὰ τεῖχη Ἰενέδου διεκρίθησαν. Ἐνταῦθα δ' ἐπληγώθη ἐξ ἐχθρικῆς βολῆς ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν δεξιὸν πόδα. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 6 8βρίου 1716 παρὰ Θεοτόκη Μ.)

270 Θεοτόκης Κό. Γεώργιος. Οὗτος μὲ τὸ ἐξ 100 καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν πλήρωμα τοῦ Κερκυραϊκοῦ κατέργου, οὐτινος ἦν Κυβερνήτης, μὲ τὸ ἐξ ἰσαριθμῶν ἀνδρῶν πλήρες πλήρωμα τοῦ ἰδίας δαπάναις ὀπλισθέντος καὶ συντηρηθέντος κατέργου του, πρὸς δὲ τούτοις μὲ ἀκολουθίαν ἑτέρων 30 ἀνδρῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἀφ' οὗ διεκρίθη λαβὼν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν, διαταχθεὶς ἔδραμεν, ἐπὶ κεφαλῆς ὧν τῶν ἀνδρῶν τούτων, εἰς τὸ Νέον φρούριον ἔνθα ἐνησχολήθη μετ' αὐτῶν εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων. Μαχόμενος δὲ καὶ ἐνθαρρύνων λόγῳ καὶ ἔργῳ τοὺς συμπολεμοῦντας, ἤμοιβε διὰ χρηματικῶν δώρων τὰς ἀποτελεσματικὰς πυροβολὰς. Σφόδρα διεκρίθη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, ὅτε μαχόμενος καὶ ἐπληγώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. Πλὴν τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέργου του, συνετήρησεν ἄνευ δημοσίας δαπάνης καὶ ἐμισθοδότησε καὶ

τὸ πλήρωμα τῆς Κερκυραϊκῆς τριήρεως, προμηθεύσας ἔτι εἰς τὰ πληρώματα ὄλου τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου 500 βαρέλας οἴνου, 15,000 ἑνετικὰς λίτρας ἔλαιων, 15,000 λίτρας τυροῦ, 80 βώδια, 48,000 σκόροδα, 40 δέσμας ἀλιστῶν (Μπακαλάου), 30 βαρέλια σαρδινῶν ἐν ἄλατι, ζυμαρικά, διαφορα ἄλλα κρέατα, ἔλαιον, αὐγὰ ἀπειρα, 1 βυτίον οἴνοπνεύματος (ράκῆς), 7 βαρέλια χαρίγγων^ο (βέγκαις), ὄξους βυτίον ἐν. (Περὶ τούτων Πιστοπ. 2 Δὲ-Ρίβα 8 Ἰουλιουῖ καὶ 24 Αὐγ. 1716). Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας ἠκολούθησε μετὰ τῶν δύο πλοίων του, ὡς ἐθελοντῆς, τοὺς Πιζάνην καὶ Σχυρὺλεμβουργ πορευθέντας πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Λευκάδος. Ἐπιμήθη μόνος οὗτος ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας μὲ ἀριστεῖον. (Ἐκ 10—12 πιστοποιήσεων ὄλων τῶν ἀρχηγῶν καὶ τοῦ Στρατάρχου καὶ ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων διαφόρων ἐγγράφων παρὰ Μάρκῳ Θεοτόκῃ σωζ. ἰδὲ καὶ Α'. Τόμ. ἡμετέρ. Βιογρ. Σχεδ. σελ. 106 καὶ ἔφεζ.)

271 Θεοτόκης Κόμ. Μάρκος ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου. Οὗτος Κυβερνήτης ὦν τοῦ κατέργου τοῦ ἀδελφοῦ του, διεκρίθη ἐνασχοληθεὶς εἰς τὴν ἐκ Βενιτζίης εἰς τὸ Ν. Φρούριον μεταφορὰν τοῦ ἐλλείποντος ὕδατος, ἐκ τοῦ μέσου τῶν πυρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου διερχόμενος. Τοῦτο δὲ πράττων ἐνίοτε καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ εἰς τὰ συνεχῆ πυρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἐκτιθέμενος, κατάρθωνε νὰ μεταφέρῃ 50 βαρέλας ὕδατος ἀνὰ ἐκάστην ἡμέραν. (Πιστοπ. Δὲ-Ρίβα 26 Αὐγούστου 1716).

272 Θεοτόκης Γεώργιος τοῦ Κωνσταντίνου (Τζαμάρκος) διεκρίθη πολεμῶν εἰς τὰς κινδυνωδεστέρους θέσεις τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ εἰς τὸν Σκάρπωνα κατὰ τὴν ἐκ τούτου ἀποδιώξιν τῶν ἐχθρῶν. (Πιστοπ. Λορεδὰν 4 8βρ. οὐ 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκῃ).

273 Θεοτόκης Κόμ. Νικόλαος Ἀνδρουτζέλης ὁ γενναῖος μαχητῆς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ναυπάκτου, εἰς ἃ μέρη ἐθελοντῆς προσέδραμε μὲ ἀκολουθίαν ἐκ 200 Κερκυραίων δαπάνῃ αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων. Οὗτος ἂν καὶ προέβητικῶς κατὰ τὴν ἡλικίαν, τῷ 1716 ἡ-

γωνίσθη ἐπιβὰς τοῦ πλοίου τοῦ Κόμ. Γ. Θεοτόκη. (Ἀπόσπασμα ἐπι-
στολῆς Πιζάνη, 13 Δεκεμβρίου 1716, πρὸς τὴν Γερουσίαν. Ἰδὲ Ἀ'.
Τόμ. ἡμετέρ. Βιογραφ. Σχεδ. σελ. 135).

I

Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης. Δύο πιστοποιήσεις, ἡ μὲν τοῦ Στρατάρχου
Σχούλεμβούργου 15 Ἰουλίου 1716, ἡ δὲ τοῦ τότε Λατινέπισκόπου Αὐ-
γούστου Ζάκκου 8 Ἰουλίου 1717, μαρτυροῦσι τὰς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ
τῶν Χριστιανῶν συνδρομὰς πολλῶν τῆς Κοινότητος ταύτης μελῶ , ἅ-
τινα διεκρίθησαν οὐ μόνον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ὑλικοῦ πρὸς ὀχύρω-
σιν τῶν φρουρίων πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων θαρραλέως πολεμοῦντα καθ' ἡμέραν καὶ νύ-
κτα καὶ ὑποβαλλόμενα εἰς παντα κίνδυνον πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. (Ἰ-
σραηλιτικὰ Χρονικὰ Ἰανουαρίου 1862 σελ. 87 καὶ Ἀρχ. τῆς Κοινό-
σητος).

K

Κερκυραϊκὴ Κοινότης. Αὕτη, ἅμα τῷ κηρύγματι τοῦ κατὰ τῆς
Ἑνετίας πολέμου, προσήνεγκε (Φεβρουάρι. 1716) εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Ἑ-
νετικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀνακουριζομένη πως αὕτη ἐκ τῶν πολλῶν
δαπανῶν, ἐτοιμασθῆ πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἐκ τυχούσης ἐπιδρομῆς, δου-
κάτα 15,000 πρὸς Λίτρο. 6 ἕκαστον (*). Ἐτέρας δὲ 15,000 προσέφερεν

(*) Ἀνεξαρτήτως τῶν προσφορῶν τούτων ἡ Κοινότης δι' ἐράνων
τῶν Κερκυραίων προσήνεγκε καὶ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἕτερα
ποσὰ χρηματικὰ εἰς τὸ Κράτος. Ὁ Ἄγγελος Ἔμος ἐν τῷ Ἱστο-
ρικῷ Χρονικῷ αὐτοῦ τῶν ἐν τῇ Ἀγατολῇ πολέμων, ἀναφέρει τρεῖς
ἄλλους Κερκυραίους τοὺς Ἀρτώριον Πετρεῖτιον, Ἀρσένιον Παλα-
τιανὸν καὶ Γεώργιον Μιδέην προσεφερόντας κατὰ τινα δι' ἐράνων

αὕτη κατὰ τὴν πολιορκίαν. Διὰ Δουκικοῦ γράμματος τῆς 7 Μαρτίου 1716 ἡ Γερουσία ἐξέφραζε τὰς πρὸς τὴν Ἐγχώριον Διοίκησιν Κερκύρας εὐχαριστίας αὐτῆς διὰ τὴν α'. προσφοράν. Δι' ἐτέρου δὲ ὁμοίου τῆς 7 Μαρτίου 1717 γράμματος καὶ πάλιν διὰ τὴν β. προσφοράν τὰς εὐγνωμοσύνας αὐτῆς ἐκφράζουσα πρὸς τὴν Κέρκυραν, ἐδίδεν ἐντολὴν εἰς τὸν Πιζάνην, ἵνα ἀναγινώσκων οὗτος ἐν ἐπισήμῳ συνεδριάσει τῆς Κερκυραϊκῆς Βουλῆς τὸ Δουκικὸν γράμμα, ἐκφράσῃ ἔτι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς τὴν πλήρη εὐαρέσκεϊαν καὶ εὐγνωμοσύνην τῆς Δημοκρατίας διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν πιστοτάτην τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀφοσίωσιν. (Stampa della Fedelissima Città di Corfù σελ. 233 καὶ 34).

274 *Κασφίκης Σπυρίδωρ ἐκ Γαστουρίου*. Οὗτος διαταγῇ τοῦ Πιζάνη ἀντικατέστησε τὸν παυθέντα ἀξιωματικὸν τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Θεόδωρον Κορδὸν, διότι μεθ' ἐτοιμότητος συνέδραμε τὴν πολιορκουμένην πόλιν ἐκτεθεὶς εἰς διαφόρους κινδύνους. (Ἐπιταγῇ Γεν. Κκαπιτ. Πιζάνη 21 8βρίου 1716 ἐν τῷ Ἀρχεῖφ).

Κορδὸς Σπυρίδωρ πτ. Καπ. Μίχου ἐκ τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Γαϊτάνην).

Καίσαρης Στάμος, Ἰωάννης καὶ Δημήτριος. (Ἰδὲ Γαϊτάνην Γεώργιον).

275 *Καλογεράς Λαυρέντιος*. Οὗτος, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1716 πιστοποιητικοῦ Δα-Ρίβα (σωζ. παρὰ Μαρ. Θεοτόκη), διεκρίθη πολεμῶν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κυρίευσιν αὐτοῦ.

276 *Καμαράτος Παραγιώτης Ἀρχηγὸς συντεχνίας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, παρέσχε τὰς ἀρεστοτέρας ὑπηρεσίας διορισθεὶς εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυροβόλων καὶ ἐπιβλέπων ἀγρύπνως τοὺς εἰς τὰ διάφορα*

προσφορὰν τῆς Κοιρότητος 10,000 δουκάτα. (Ἰδὲ Χιώτου Ἱστορίαν. Τόμ. Γ'. σελ. 116).

μέρη συντρόφους του (Πιστοπ. Λορεδάνου 14 9βρίου 1716 παρὰ Μ Θεοτόκη).

277 Καρύδης Ἀναστάσιος πτ. Ἀλεξίου ἐκ Ψωραρῶν (ἐπιλεγόμενος Καπετάνος) ὑποδηματοποιὸς καὶ κάτοικος ἐν τῇ πόλει. Οὗτος μετ' ἀκολουθίας ἐκ 10 ἀτόμων ἰδίοις ἀναλώμασιν ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἐπιβὰς τοῦ πλοίου «Ἐνετικὸς Τρόμος» καὶ συμμετασχὼν τῆς ναυμαχίας τῆς 8 Ἰουλίου 1716 διεκρίθη. Διεκρίθη δ' ἐπίσης πρᾶσχων καὶ ἄλλας ὠφελίμους ὑπηρεσίας διαρκούσης τῆς πολιορκίας καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς πολεμῆτας. Ἀπεβίωσε τῇ 1 Ἰουλίου 1735 καὶ ἐτάφη ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ Στεφάνου. (Πιστοποιήσις Φρ. Κορὲρ ἀρχηγοῦ μοίρας 8 Δεκεμβρ. 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη καὶ Δέσμην 31. σελ. 1 τοῦ Τόμ. 57 τῶν «Διαφόρων ἀντικειμένων τῆς Κοινότητος» ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

338 Καποδίστριας Κόμ. Βίκτωρ πτ. Ἀρτωνίου (ἐκ τῶν προγόνων τοῦ Κυβερνήτου) με ἀκολουθίαν ἐκ 50 ἀνδρῶν ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, προσδραμῶν εἰς τὰ ὀχυρώματα πρὸ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων καὶ διαμείνας ἐκεῖ καθ' ὅλας τὰς ἐχθρικὰς ἐξόδους, παρέσχεν ὠφελιμωτάτας ὑπηρεσίας. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ 15 Δεκεμβρ. 1722 παρὰ τῷ Ἀρχεῖῳ σωζομένη, ἐν τῇ Συλλογῇ πιστοποιήσεων Τριβῶλη).

339 Καποδίστριας Φραγκῖσκος δραμῶν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ κινδυνωδέστερα τοῦ Ν. Φρουρίου μέρη, παρέσχεν ὠφελίμους ὑπηρεσίας. Κατόπιν με ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν δαπάνη αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων πορευθεὶς εἰς Μπενίτζαις, ἐφρούρει τὰς δεξάμενάς καὶ τοὺς μύλους. (Πιστοποιήσις Λορεδὰν 4 Φεβρουαρίου 1717. (Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Συλλ. Τριβῶλη).

340 Κοτζιλιάνος (ἢ Βοηλᾶς λεγόμε. Κοτζιλιάνος) Νικόλαος πτ. Ιακώβου Καπιτάνου τῶν ψιλῶν Κατέργων. Προσέδραμεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀποβιβάσεως τῶν Τούρκων εἰς Ἰψον, ἐνθα ὑποχωρούντων τῶν

ἐγχωρίων εἰς τὰς διαφόρους ἀψιμαχίας καὶ ἐγκαταλειψάντων 2 φορτηγὰ ζῶα πλήρη σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, διασώσας ταῦτα ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν. Εἶτα ἐδράμεν εἰς τὸ βουνὸν Ἀθράμη, εἰς τὰς Ἀλυκὰς καὶ εἰς ἄλλους προμαχώνας καὶ ἀμυντήρια, ἐνθα πολεμῶν διαρκῶς, ἐπληγώθη εἰς τὸν βραχίονα. Ἐν τέλει δὲ καὶ εἰς τὸν Σκάρπονα παραστάς καὶ πανταχοῦ ὠφελιμώτατος ἀποβὰς, διεκρίθη. (Πιστοποιήσεις Δα-Μόστου 31 10βρίου 1716 καὶ Ἰωάν. Γαλεάτζα Προβλεπτοῦ τῶν ἀρμάτων τῆς πόλεως 31 Αὐγούστου 1716 (Παρά τῷ Ἀρχ. ἐν βιβλίῳ Συλλογῆς Τριβῶλη).

342 *Καλιχιόπουλος Βίκτωρ καὶ Δῆμος υἱὸς του* προσέδραμον εἰς τὰ πλέον ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἐχθρικὰς προσβολὰς μέρη καὶ ἐνασχοληθέντες εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων, ἐφάνησαν χρησιμώτατοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ἰδίως δὲ πολεμήσαντες γενναίως ὑπὸ τὸν Δα-Ρίβαν ἐπὶ τοῦ Σκάρπονος, ἐνθα ἐπληγώθη ὁ Δῆμος ὑπὸ σφαίρας ἐχθρικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσεις Δα-Ρίβα 20 7βρίου 1716. Ἀρχεῖον. Συλλογὴ Τριβῶλη).

746 *Καλιχιόπουλος Στυλιανὸς κάτοχος τοῦ Τιμαρίου Γρίτζιας μετὰ τῶν υἱῶν του Ἀνδρέου, Ἀρσενίου καὶ Αὐγουστίνου.* Οὗτοι σταλέντες παρὰ τῶν Ἐνετῶν Ἀρχηγῶν εἰς Λευκίμμην ὅπως διὰ τῆς ἐπιρροῆς των καταπέισσι τοὺς Λευκιμμαίους, ἀρνούμενους ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων καὶ τῆς γενικῆς ἀπελπισίας νὰ λάβωσι κατ' ἀρχὰς τὰ ὅπλα καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς ἄμυναν τῆς πόλεως, κατώρθωσαν νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν πόλιν πλείονα τῶν 400 ἀνδρείων Λευκιμμαίων. Ἐρχόμενοι δὲ οὗτοι εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν 4 ἐκείνων, συνεκρούσθησαν ἐν Γαρίτζη μὲ Τουρκικὸν σῶμα ἵππικοῦ περικυκλῶσαν αὐτοὺς καὶ γενναίως ἀντικρούσαντες τοῦτο, ἐφόνευσαν 8 καὶ ἠχμαλώτευσαν ἓνα μετ' αἵματηρὰν συμπλοκὴν. Κατόπιν ἀνεδέχθησαν τὴν διαρκούσης τῆς πολιορκίας φύλαξιν, ἄνευ δημοσίας δαπάνης, τοῦ προμαχώνος τῆς Πόρτας Ῥαϊμόνδου ὅπου μετ' ἄλλων πολιτῶν, προα-

στειωτῶν καὶ Στραδιωτῶν πολεμοῦντες, διεκρίθησαν. (Πιστοποιήσις Ἄντ. Λορεδάν 12 Νοεμβρ. 1716. Βιβλ. Τριβῶλη).

749 *Κουρῖνος Δομένικος πτ. Μινότου*. Οὗτος μετὰ τῶν συγγενῶν του Ἄντωνίου καὶ Ἰωάννου Κουρίνων, διεκρίθη ἐκτεθείς εἰς τοὺς μεγαλητέρους διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους. (Πρωτότυπος Πιστοπ. Σχούλεμβουργ 8 Ἰουλίου 1716 ἡμῖν δωρηθεῖσα παρὰ Ἀναστ. Λέσση).

750 *Κυριάκης Στυλιανὸς τοῦ Θεοδώρου*. Ἐκ πιστοποιήσεων τοῦ Ἄρσενίου Χαλκιοπούλου διοικητοῦ θέσεων εἰς Πόρταν Ῥαϋμόνδου καὶ Νικολάου Κορινθίου διοικητοῦ τοῦ μεταπυργίου (Cortina) Ἁγίου Ἀθανασίου μαρτυρεῖται, ὅτι ὁ Κυριάκης οὗτος διεκρίθη παρέχων ἑαυτὸν ὠφελιμώτατον εἰς τὰς εἰρημένας θέσεις. (Ἰδὲ πιστοπ. Δα-Μόστου 1 Σεπτεμβρ. 1716. Συλλ. Τριβῶλη).

754 *Καρτάνος Νικόλαος π. Γεωργίου*. (Ἰδὲ Γαῖτάνην Γεωργάκην). Οὗτος, ἐπιταγῇ τῶν ἀρμοδίων, τοποθετηθεὶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς συντρόφους του τεταγμένων ἀνδρῶν, (ὧν ἄγνωστος ὁ ἀριθμὸς) ὡς διοικητὴς θέσεως εἰς τοὺς προμαχῶνας τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως (Muga), διεκρίθη διὰ τὰς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἐκδουλεύσεις του. (Ἐξ Ἀποφάσεως τοῦ Διοικητηρίου Κερκύρας 28 Ἰουλίου 1716, δι' ἧς εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἐν ταῖς θέσεσι ταύταις, παραχωρεῖ ἡ Κοινότης Κερκύρας 190 μῶδια σίτου, σπανίζοντος τοῦ ἄρτου· σώζεται αὕτη παρὰ Μ. Θεοτόκη). Παρευρίσκετο δὲ οὗτος μετὰ τῶν ἐξῆς, ἕκαστος τῶν ὑποίων διοικητὴς ἦν θέσεως, Ἰωάννου Πιέρη πτ. Στεφάνου, Ἰερωνύμου Λίμα πτ. Νικολάου, Λαυρεντίου Μαντζίνη, Ἰωάννου Λουπινᾶ, Ἀλοῖσιου Μπενεβίτη, Ἰωάννου Σαχλίκη, Ἄρσενίου καὶ Αὐγουστίνου Καλκιοπούλων, Δημ. Καίσαρη, Ἀνδρέου Γιανιότη. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 20 Ἰουλίου 1716. Προστίθεμεν 4 μόνον ἐκ τούτων, τῶν ἄλλων προστεθέντων ἐν ταῖς οἰκείαις θέσεσι).

756 *Καρτάνοι Γεώργιος καὶ Ἀντώνιος ἀντάδελφοι, τοῦ Λουκά*. Οὗτοι, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινος πράξεως ὑπαρχούσης εἰς τὸν 47 Τόμ. τῶν

Διαφ. ἀντικειμ. τῆς Κοινότητος (Δέσμ. 9) διεκρίθησαν προσανεγκόντες καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις.

757 Κουβαρῆς Νικόλαος Συμβολαιογράφος τῆς πόλεως, διεκρίθη πολεμῶν ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας εἰς τὰ ὄχυράματα τοῦ Ν. Φρουρίου ἔνθα ἔχασε τὸν βραχίονά του προσβληθέντα ἐκ βολῆς τουρκικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσις Δα-Ρίβα 31 Αὐγούστου 1716 Ἀρχαιοφυλ.) Εἰς τὰ ἔγγρ. Θεοτόκη οὗτος ἀναγράφεται Γουναρᾶς.

Δ

Αἷμας Ἱερώνυμος πτ. Νικόλαου. Τούτου μνημονεύουσι καὶ αἱ εἰς τὸν Νικόλαον Κόμ. Βούλγαριν ἀφορῶσαι πιστοποιήσεις Λοραδᾶν καὶ Σχούλεμβουργ. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

758 Λουκάνης Χριστόδουλος μὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, λαβῶν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν, διεκρίθη διὰ τὴν γενναϊότητα μεθ' ἧς ἐφόρμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰς ἐφόδους πρὶν ἢ, ἤθελον προχωρεῖ οὔτοι. Καρτερικώτατος ἐπίσης ἐδείχθη πολεμῶν εἰς τὸν προμαχῶνα Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ εἰς τὸν Σκάρπον ἔνθα ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσεις Ἀντ. Σόρα ἀνωτέρου Ἀξιωματικοῦ ἀπὸ 11 7βρίου 1716. Ἀλδερμαν ἀπὸ 20 8βρίου 1716, Δα-Μόστου ἀπὸ 2 7βρίου 1716. Φρ. Κορέρ ἀπὸ 16 9βρίου 1726 καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ 12 8βρίου 1716 σωζόμενοι εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἐν τῇ Συλλ. Τριβώλη).

Μ

Μαρόπουλος Π. (Ἰδὲ Γαϊτάνης).

Μπάκος Νικόλαος ἐπιβίβασθεις τοῦ πλοίου «Ἐνετικὸς Τρόμος» μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀναστασίου Καρύδη καὶ λαβῶν μέρος εἰς τὴν

ναυμαχίαν τῆ 8 'Ιουλίου ἐφρονεῦθη ('Ιδὲ πιστοποιήσιν ἀφορῶσαν 'Αν. Καρυίδην).

959 *Μπενεβίτης 'Αλοΐσιος* ὁ γνωστὸς Γενικὸς Προβλεπτῆς καὶ Καπετάνος Πάργας ὅστις ὀλιγίστην ἔχων φρουρὰν καὶ ἔλλιπῆ τῶν μίσων πρὸς πόλεμον, κατώρθωσε διὰ τε τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ὀξυδερκείας του ν' ἀποκρούσῃ τοὺς Τούρκους κατ'επικράτεια, διασώζων τὸ Φρούριον τῆς Πάργας (1657). Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πατρίδος του, ἀκολουθούμενος ὑπὸ 200 ἐγχωρίων ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, καὶ εἰς πάντα κίνδυνον ἐκτιθέμενος ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ παρέσχε πολυτιμῆτους συνδρομὰς. Διεκρίθη ἰδίως ὅτε σταλαῖς ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀνδρῶν εἰς τε τὸν προμαχῶνα καὶ τὸ μεταπύργιον Ἁγίου Ἀθανασίου, ἐνησχολήθη εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυρὸβόλων, καθ' ἃ μαρτυροῦσι 2 πιστοποιήσεις ἢ μὲν τοῦ Σχούλεμβουργ τῆς 11 'Ιουλίου 1716, ἢ δὲ τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Λορεδᾶν τῆς 8 'Αυγούστου 1716 σωζόμεναι εἰς τὸ Ἄρχ. καὶ εἰς τὰ ἔγγρ. Μ. Θεοτόκη.

960 *Μόρδος Μορδοχαῖος* τοῦ Ἀβραάμ λεγόμενος *Μπαρμπαρέγρας*. Πιστοποιήσεις Ἁντ. Λορεδᾶν τῆς 1 Ὀκτωβρ. 1716, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἰσραηλῆτης οὗτος, ὅχι μόνον ἔδραμε πρῶτος μετὰ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλὰ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὰς ἀγγαρίας ἐνασχοληθεὶς καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς κινδύνους ὑποβλήθει, προσήνεγκαν ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις καὶ διεκρίθη.

961 *Μαμουναῖς Κόμ. Γάσπαρος* πλείστας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν πολιορκίαν παρασχὼν διεκρίθη, ὡς μαρτυρεῖται εἰς διάταγμα ἀφορῶν τὸν προδιδασμὸν τινὸς τῶν ἀπογόνων του εἰς τὸν βαθμὸν Συνταγματάρχου ἐν τῷ στρατῷ τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. (Ἀντίγρ. σχετ. διατάγματος παρ' ἡμῖν).

988 *Μιχαήλ Πέτρος* (Συνήγορος) ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἐξοδελφου του, ἦτο ἀρχηγὸς σώματος πολλῶν ἐγχωρίων, 24 ἐκ τῶν ὁποίων ὤπλισε καὶ συνετήρησε δι' ἐξόδων του καθ'

ὄλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας. "Αμα οἱ Τοῦρκοι ἀποβίβασθέντες εἰς Ὑψόν καὶ Γουβίον προεχώρουν ζημιοῦντες τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, οὗτος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἐδραμεν εἰς τὸ πλησίον τῆς Παλαιοκαστρίτζης Ἀγγελόκαστρον (ἐνθα πολλαὶ τῆς ἐξοχῆς οἰκογένειαι εἶχον καταφύγει) πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ. Ἐκεῖ δὲ πρὸς οἱ ὑπ' αὐτὸν, συγκρουσθέντες μετὰ τουρκικοῦ σώματος ἐφόνευσαν 7 Τοῦρκους. Εἰς ἄλλην δὲ πλησίον τῶν Ἀλυκῶν (Ποταμοῦ) σύγκρουσιν, ἠχμαλώτευσαν ἓνα Σπαχίδην. Καὶ εἰς νέαν παρὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον σύγκρουσιν ἔχασεν ὁ Πέτρος τὸν ἐξάδελφόν του. "Οτε δὲ οἱ Τοῦρκοι ἀναβάντες τὸν Σκάρπωνα προσεπάθουν νὰ κυριεύσωσι τὸ Ν. Φρούριον, πάντες οὗτοι ἐκεῖ δραμόντες, καρτερικῶς ἐπολέμουν. Συνεισέφερε δὲ ὁ Πέτρος εἰς μὲν τὸ Δημόσιον Ταμεῖον τζεκίνικα 20, εἰς δὲ τοὺς ἀγωνιζομένους (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντας νήσταις) ἀρκετὰς ποσότητας ἐλαιῶν, τυροῦ καὶ οἴνου. (Πιστοποιήσις Λορεδάν Γεν. Προβλεπτοῦ τῶν νήσων 15 7βρίου 1716 Συλλογὴ Τριβώλη),

Μαρτζίρης Αὐρέντιος (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

989 *Μαζαράκης Νικόλαος, Κερκυραῖος*. Διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν παρασχῶν πολλὰς ἐκδουλεύσεις ἀναφερομένας ἐν τινι ἀπὸ 7 Ἰουνίου 1726 ἐγγράφῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλ. Φρ. Κορέρ, ὧν ἕνεκα ἐχορηγήθη κατ' αἴτησίν του ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ δικαίωμα ὑποψηφιότητος διὰ τὴν ἀρχηγείαν τοῦ Ἀγγελόκαστρον (Vol. 37 Arg. Diversi 1725-26 Δέσμ. 1 σελ. 34).

990 *Μάστρακας Ἀναστάσιος, Δικαστής*. Ἐκ πιστοποιήσεων Δαμόσου ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1716 καὶ Λορεδάν ἀπὸ 8 8βρίου 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη) ἐξακριβούται, ὅτι οὗτος προσήνεγκεν ὑπηρεσίας εἰς τὴν κατασκευὴν διορυγμάτων καὶ δρυφάκτων, προθύμως τρέχων ὅπουδῆποτε ἦτο ἀνάγκη. Ἐξ ἐτέρας δὲ πιστοποιήσεως 28 Αὐγούστου 1716 τοῦ Σχούλεμβουργ (Vol. 32 Arg. Div. dal 1715-16 Filz. 4 σελ. 4) μανθάνομεν, ὅτι πρῶτος ἐκ τῶν προσφερθέντων νὰ ὑπηρετήσῃ κατὰ

τὴν πολιορκίαν ἦτο ὁ Μάστρακας οὗτος, ἀκολουθούμενος παρ' ἀρκέτων ἀνδρῶν. Ὅτις αὐτοὶ μετὰ τούτων εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ὀχυρωμάτων εἰς Τρία πηγάδια, διεκρίθη, καὶ ὅτι ἐκουσίως ἐδραμεν εἰς τὸν Σχάρποννα ὅτε οἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀναθάντες Τοῦρκοι ἀπεδιώκοντο.

992 Μουρμουράκης Ἀρτῶνιος πτ. Ῥαλλῆ καὶ Μουχλιαρίτης Ἀναστάσιος, ἀμφότεροι προεστῶτες Ποταμοῦ (ὄμοῦ μὲ Ἱερώνυμον Ἀρμένην). Οἱ δύο οὗτοι ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ χωρίων, συντηρουμένων καὶ ὑπλισθέντων ἄνευ δημοσίας δαπάνης, ἐντέστησαν πρῶτοι εἰς τοὺς Τοῦρκους, γενναίως πολεμήσαντες αὐτοὺς ὅτε οὗτοι καταλαβόντες τὰ πέριξ τοῦ Ποταμοῦ μέρη, ἠνάγκαζον τοὺς κατοικοῦντας αὐτὰ νὰ παραδοθῶσιν. Ὅτε δὲ οἱ Τοῦρκοι περιεκύκλωσαν τὰ ὀχυρώματα τῆς πόλεως, οὗτοι δραμόντες εἰς τὸν προμαχῶνα Ῥαῦμόνδου καὶ εἰς τὸ μεσότοιχον αὐτοῦ καὶ ὑποβλήθentes εἰς πολλοὺς κόπους καὶ ἀγρυπνίας, ἐπολέμησαν καρτερικώτατα. (Πιστοποιήσις Λορεδὰν 6 Ὀβρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη).

994 Μπούας Συμεὼν καὶ Σπυρίδων υἱὸς του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς αἰματηρᾶς πολιορκίας εἰς τὰ κινδυνωδέστερα μέρη προθύμως δραμόντες, διεκρίθησαν· ἰδίως δὲ διεκρίθησαν κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἑνετῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ 6 Φεβρ. 1717 ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

IN

1069 Ναῦται. — Μικρὸν πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν τῷ πορθμῷ, ἐπιταγῇ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καταναγκαστικῆς ναυτολογίας γενομένης ὑπὸ τοῦ 3.ου Προβλεπτοῦ Δα-Μόστου πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πληρωμάτων τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, προσελήφθησαν 24 ἐκ Γαρίτζης, 21 ἐκ Μανδουκίου καὶ 30 ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ, ἦτοι ἐν ὅλῳ 75 πλὴν τῶν προῦπη.

ρετούντων εἰς τὸν ἐνετικὸν στόλον Κερκυραίων ναυτῶν. Τούτους ὡς πολεμήσαντας εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἀλλαχοῦ, προσαριθμοῦμεν τοῖς λοιποῖς (Ἰδὲ ἐγγράφον ἐπιταγὴν καὶ ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ναυτῶν εἰς τὸ οἰκογενειακὸν Ἀρχεῖον Θεοτόκη).

Νόκας Βενέδικτος (Ἰδὲ Γαῖτάνην).

II

Πιέρης Ἰωάννης πτ. Στεφάνου. Ἐκ τῆς ἀνεκδότου διηγήσεως τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν συμβάντων τοῦ ἀνωνύμου ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ, λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Πιέρης οὗτος σπουδαίως συνειργάσθη μετὰ τοῦ Στυλιανοῦ Καλικιοπούλου, εἰς τὸ νὰ καταπέισωσι τοὺς Λευκιμμαίους νὰ ἔλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

1471 *Πανδῆς Νικόλαος πτ. Πολυμέρου ἐξ Ἀργυράδων.* Ὅτε ὁ Γενικὸς Καπετάνος τῆς νήσου Πιζάνης, δι' ἐγγράφου του ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1716 προσεκάλει τοὺς ἐγγχωρίους νὰ προσέλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως, ὁ Νικόλαος Πανδῆς, ἔχων τὴν συνδρομὴν τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου, συνάξας 400 ἀνδρείους ἐκ Λευκίμμης καὶ ἄλλων χωρίων δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντας καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντας, ἀνεδέχθη μετὰ τούτων τὴν φύλαξιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ εἰς Πόρταν Ῥαῦμούνδου προμαχῶνος «Κονταρίνου», ὅστις ζωηρότατα προσεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Κατόπιν ἐνωθεὶς μὲ ἄλλο σῶμα Λευκιμμαίων, ἀνεδέχθη τὴν φρούρησιν τῆς κώμης Σταυροῦ καὶ τῶν πέριξ τῶν δεξαμενῶν καὶ μύλων τῆς Μπενίτζης μερῶν, ἅτινα παντὶ σθένει προσεπάθουν οἱ Τοῦρκοι νὰ καταλάβωσι. Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 19 Ἰοβρίου 1716 πιστοποίησιν Βίκτορος Δα-Μόστου Γ'. Προβλεπτοῦ (σωζομένην παρὰ Μ. Θεοτόκη) ὁ Πανδῆς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του ἀκολουθεύμενος, πολλὰς ἐποίησεν ἐκδρομὰς εἰς χωρία ἅτινα εἶχον καταλάβει

οὐ Τούρκοι ὅπου καὶ συγκρουσθεὶς μετ' αὐτῶν ἐφόνευσεν οὐκ ὀλίγους· καὶ ταῦτα ἕως τέλους τῆς πολιορκίας. (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλῃ).

1573 *Πετρετίνης Ἀλέξανδρος καὶ Νικόλαος υἱὸς του.* Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀκολουθούμενος ὑπὸ 40, ὁ δὲ Νικόλαος ὑπὸ 60 Κερκυραίων οὓς οἱ δύο οὗτοι δι' ἐξόδων των ὤπλισαν καὶ συνετήρησαν καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ἐνωθέντες μὲ τοὺς ἐπιλέκτους (Γζέρινιδες) ἐπορεύθησαν εἰς Ἰψον καὶ Γουβίον κατὰ τὴν Τουρκικὴν ἀπόβασιν καὶ παρενοχλοῦντες τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἐπεμψαν πρῶτοι εἰς τὴν πόλιν τὴν πρώτην ἐχθρικὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσεις Λορεδὰν εἰς Vol. Arg. Diversi 52. Filz. 26).

1578 *Προσαλέντης Σπυρίδων μετὰ τῶν υἱῶν του Ἰπολύτου, Βασιλείου, Ἰακώβου καὶ Ὀλιβιέρου.* Πιστοποιήσεις τοῦ Σχούλεμβουργ τῆς 15 Ἰουλίου 1716 σωζομένη εἰς τὸν 52 Τόμον τῶν Διαφόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ 1749-50. Δέσμ. 18) ὁμολογεῖ αὐτολεξεί, ὅτι αἱ οὗτοι καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς αἱματηρᾶς καὶ δυσκόλου πολιορκίας, εἰς ὅλας τὰς κινδυνωδεστέρας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τελευταίαν ἀποφασιστικὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπίθεσιν, κρατερῶς πολεμήσαντες διέπρεψαν.

1579 *Προσαλέντης Ἰππ. Κόμ. Θεόδωρος (Σύνδικος).* Πιστοποιήσεις τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ τῆς 24 Ἰουλίου 1716, ἧς ἡ πρωτότυπος σώζεται παρὰ τῷ Ἰατρῷ κ. Ποιάγω, τοῦ Γεν. Καπ. Πιζάνη 26 Ἰουλίου 1716 (σωζ. ἐν ἀντιγράφῳ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ) καὶ τοῦ Γεν. Προβλ. Λορεδὰν (σωζ. παρὰ Μ. Θεοτόκη) ὁμολογοῦσιν, ὅτι ὁ ζῆλος καὶ τὸ θάρρος μεθ' ὧν ὑποβαλλόμενος οὗτος ἐν παντὶ κινδύνῳ προσέφερε παντοιοτρόπως τὴν ὑπηρεσίαν του ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμη, ἐχρησίμευσαν εἰς πάντας ὡς παράδειγμα. Εὐρεθέντος τοῦ στόλου ἐλλιποῦς οἴνου, κατώρθωσε δι' ἐράνου νὰ συνενώσῃ 200 βαρέλας ἄς, ὡς Σύνδικος, ἔδωκε τῷ στόλῳ ἄνευ δημοσίας δαπάνης. Συνέδραμεν εἰς τὴν μετακόμισιν πασσάλων, ξύλων, πυροβολικῶν μη-

χανῶν, πολεμοφόδιων καὶ ἄλλων, χρησίμων εἰς τὴν κατασκευὴν διορυγμάτων καὶ δρυφάκτων ἐκτιθέμενος εἰς προφανεῖς κινδύνους. Ἐπελθούσης μεγίστης ἀνάγκης βυτίων (βουτζιῶν), κατώρθωσε διὰ τῆς δραστηριότητός του νὰ προμηθεύσῃ ταῦτα εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως τοῦ Δημοσίου. Ὅσακις δ' ἔλειπον εἰς αὐτοὺς αἱ τροφὰι, οὗτος ἐπιμελούμενος ἐπρομήθευεν ἐγκαίρως ταύτας. Τῇ προτάσει αὐτοῦ Συνδίκου ὄντος, ἐπρομηθεύθησάν ποτε οἱ ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ πολεμοῦντες ἐγχώριοι, κατόπιν αἰτήσεώς των, 190 μόδια σίτου ἐκ τῶν δημοσίων σιταποθηκῶν. Διέθηκε τρεῖς ἐκ τῶν οἰκιῶν του, πρὸς στρατωνισμὸν στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν. Δὲν ἔλειψε δὲ τοῦ νὰ παρίσταται εἰς τε τὰ τείχη καὶ τοὺς προμαχῶνας κατὰ τὰς αἱματηρὰς συγκρούσεις καὶ ἐπιθέσεις. Ἐξ ἄλλων ἐγγράφων. (Ἰδέα Ἀρχαιοφ. Κερκύρας) ὑπὸ Βουλγάρους σελ. 14-15) ἐξάγεται, ὅτι προνοία αὐτοῦ διεσώθη τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν λεηλασίας, οἷτινες, καθ' ἃ ἀλλαγῶν ἱστορεῖται, ἐπολέμουν ρίπτοντες ἀσφαίρους βολὰς καὶ ὀσάκις ἔβλεπον σφαίρας πιπτούσας εἰς τὰς ἐλαιαποθήκας τῆς πόλεως, ἔδραμον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συνδρομῆς, καὶ βιάζοντες τὰς θύρας τῶν ἀποθηκῶν, ἐκλεπτον τὸ ἐλαιόλαδον ὅπερ ἐπώλουν ἀντὶ εὐτελεστάτων τιμῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τῇ προτάσει καὶ προνοίᾳ τούτου, ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐξ ἰδιαιτέρων ἐράνων προσήνεγκε τῷ ταμείῳ τῆς Κυβερνήσεως, διαρκούσης τῆς πολιορκίας, 15,000 δουκάτα.

P

1580 *Περγίτης Φραγκῆσκος, Συνταγματάρχης*. Οὗτος προσφερθεὶς συνεκρότησε τάγμα ἐξ ἐγχωρίων Ἑλλήνων μὲ τὸ ὁποῖον πληρώσας, διαταγῇ τοῦ Πιζάνη τὰς ἐνετικὰς νῆας (νάβε) «Valor Incoronato» καὶ Pietro Apostolo, ὧν ἡ κυβέρνησις ἐπετραπή εἰς αὐτὸν, ἔλαβε μέρος καὶ διεκρίθη διὰ τὰς ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας του εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου 1716. Ἡγωνίσθη δὲ εἰς τὰ παρὰ τοῖς ὕδασι

τῆς νήσου Ἰμβρου, παρὰ τῷ Ἁγίῳ ὄρει καὶ τῇ Παγανιᾷ δοθείσαις ναυμαχίαις τῇ 23 καὶ 27 Ἰουνίου καὶ 19 Ἰουλίου 1717, καὶ εἰς τὴν μετὰ τὴν πολιορκίαν Κερκύρας ἀνάκτησιν τῆς Λευκάδος ὑπὸ τῶν Πιζάνη καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ Κερκύρας καταδιωζάντων τὸν Τουρκικὸν στόλον. (Πιστοποιήσεις Πιζάνη ἀπὸ 30 Ἰοβρίου 1717. Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

1581 *Ῥεφε.λέτης Ἰωάννης τοῦ Νικολάου*. Δύο πιστοποιήσεις ἡ μὲν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Λορεδᾶν ἀπὸ 7 Ὀβρίου 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη σωζομένη), ἡ δὲ τοῦ Β'. Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ Ἐρίτζου ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1733 (εἰς τὸν ἐν τῷ Δ. Ἀρχαιοφυλακείῳ τηρούμενον Τόμ. 41 Arg. Diversi. Δέσμ. 25 σελ. 862 σωζομένη), μαρτυροῦσιν, ὅτι οὗτος καίπερ βεβαρυμένος ἐκ τῶν δεινῶν περιπετειῶν τοῦ ἐν τῷ Μωρέᾳ πολέμου ἔνθα εἶχεν αἰχμαλωτευθῆ, συμμετέσχεν ἀπάντων τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας Κερκύρας.

1583 *Ῥοδίτης Γεώργιος πτ. Θεοφίλου*. Οὗτος, ὡς ἀριδῆλως ἐξάγεται ἐκ πιστοποιητικοῦ ἐγγράφου 3 Ἀπριλίου 1720 τοῦ Γεν. Προβλ. Μαρκαντ. Διέδου (Vol. 47. Arg. Diversi. Filza 20) σπουδαίας παρέσχεν ἐκδουλεύσεις κατὰ τὴν πολιορκίαν. Οὐχὶ δὲ ὀλιγωτέρας ἐκδουλεύσεις τούτου παρέσχεν ἔτι τότε καὶ τις τῶν πατρικῶν του θείων, ὅστις αἰχμαλωτισθεὶς ἐγένετο θῦμα τῆς βρβαύρου ὠμότητος τῶν ἐχθρῶν.

1584 *Ῥοδόσταμος Κωνσταντῖνος (Σύνδικος)*. Συνέδραμε πολυτρόπως καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ ὡς Σύνδικος τοὺς ἀγωνιζομένους φροντίζων περὶ τῆς τροφοδοσίας των. Συνέλεξε, μετὰ τοῦ Προσαλένδου ἐνεργῶν, διὰ τὸν στόλον ἐλλιπῆ ὄντα οἶνου, 200 βαρέλας, ἄνευ δημοσίας δαπάνης, πρῶτος συμμετασχὼν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐράνου. Εἰς δὲ τὰς πρὸς ὀχύρωσιν τῶν φρουρῶν ἐργασίας τῶν Ἐνετῶν ἀρχηγῶν καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, παρέσχε τὴν συνδρομὴν του ἰδίως εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου, ἐργασίαν εἰς ἣν ἐνησχολήθησαν πλεῖστοι Κερκυραῖοι εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐκτιθέμενοι. (Πιστο-

ποίησις Ἄντ. Λορεδάνου ἀπὸ 24 8βρίου 1717. Συλλογὴ Τριβώλη καὶ εἰς Vol. 32 Arg. Diversi. Δέσμ. 14. Πιστοποιήσις Ἰακ. Νάνη Γεν. Προβλεπτοῦ 18 Μαΐου 1739).

Σ

1585 *Σαγγρέδος Ἐμμαουήλ τοῦ Βικερτίου*. Κατὰ πιστοποίησην Ἄντ. Λορεδάνου ἀπὸ 4 Νόεμβρ 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη σωζομ.) οὗτος μετὰ θάρρους εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τῆς πόλεως τείχη καὶ εἰς ἄλλα ἐπικίνδυνα μέρη δραμῶν προσήνεγκε τὴν ὑπηρεσίαν του.

1836 *Σαχ.Μιχὴς Κωροσταρτίνοσ πτ. Φωτίου* μετὰ 250 ἐγχωρίων ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ διαρκούσης ὅλης τῆς πολιορκίας συντηρηθέντων, διορισθεὶς εἰς τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἐχθρικὰς προσβολὰς μεταπύργιον (Cortina) Τενέδου, ἀγρύπνως ἐφρούρησε καὶ γενναίως ὑπερήσπισε τοῦτο. Τὸ δὲ ζωηρότατον καὶ διαρκέστατον πῦρ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ πιστοποιοῦντος, σπουδαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποδιώξιν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ Σκάρπωνος. Εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνδρῶν του ὀφείλεται ἡ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν περίπτωσιν εἰς τὸ νέον φρούριον ταχεῖα προμήθεια βομβίδων ὧν ἐλλίπες ἐτύγχανε τοῦτο. (Πιστοποίησης 26 7βρίου 1716 Λορεδάν παρὰ Μ. Θεοτόκη).

1837 *Σκορδίλης Γεώργιος* ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ, ἐξασκηθεὶς ἐπὶ ἐπταετίαν ὡς ὑπασπιστὴς τοῦ ὑποταγματάρχου Κομπάτη καὶ ὡς ὑπαξιωματικὸς λαβὼν μέρος εἰς τὰς πολιορκίας Κερκύρας Πρεβέζης, Βονίτζης καὶ Δουλιτζίου διέπρεψε πολεμῶν, διὸ καὶ ἔτυχε προβιθασμοῦ. (Ἐγγραφοῦ προβιθασμοῦ πρωτότυπον Σχούλεμβουργ 24 Ἰουλίου 1732 παρὰ κληρονομία James W. Taylor.

1839 *Σκορδίλης (Παλατζὸλ) Γεώργιος καὶ Ἰωάννης* ἀντάδελφοὶ υἱοὶ Πέτρου μετ' ἀκολουθίας ἐξ ἐγχωρίων (τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἄγνωστος). Οὗτοι, κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν ἀπὸ 25 Αὐγούστου

1716 σωζομένην ἐν τῷ Ἀρχεῖφ πιστοποιήσιν τοῦ Σχούλεμβουργ, συμμετασχόντες πασῶν τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας καὶ πρὶν ἢ οἱ Τοῦρκοι περικυκλώσωσι τὰ τείχη καὶ ὅτε ἀνέβησαν τὸν Σκάρπωνα, καὶ ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις παρασχόντες, διεκρίθησαν.

1840 *Στρατηγὸς Δημήτριος, Συνταγματάρχης* εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Ὑπῆρξε διαρκούσης τῆς πολιορκίας Κερκύρας Γενικὸς Ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ καὶ δεξιὰ τοῦτου χεῖρ. Μετὰ παρέλευσιν 12 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πολιορκίας, δηλαδὴ τῷ 1728, ἔγραψεν ἰταλιστὴ διήγησιν περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συμβάντων ἐν εἴδει ἐπιστολῆς, σταλείσης δῆθεν πρὸς τὸν Ἱστορικὸν καὶ Γερουσιαστὴν τῆς Ἑνετίας Πέτρον Γαργάνην. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τῷ 1846 εἰς σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἰταλιστὴ ἐν Κερκύρῃ ἐκδιδόμενον. Πλὴν οἱ τοῦ περιοδικοῦ τούτου διευθυνταί, μακρὰν τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος στάντες, καὶ μὴ ἐνοήσαντες ὅτι ὁ Γαργάνης εἶναι ψευδώνυμον, (διότι ὁ διάσημος Ἑνετὸς Ἱστορικὸς καὶ Γερουσιαστὴς Γαρτζώνης Πέτρος εἶχεν ἀποβιώσει περὶ τὸ 1719-1720), μετέτρεψαν τὸ Gargani εἰς Γαρτζώνη. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ διήγησίν του ὁ Στρατηγὸς, οὐδένα ἐκ τῶν λαθόντων ἐνεργῶν μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην Κερκυραίων ἀναφέρει. Εἰς πολλὰς δὲ περιπίπτει ἀντιφάσεις καὶ ὡς πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐπαινῶν ἐννοεῖ νὰ ἐκθειάσῃ.

1841 *Σπίνου.λας Σπυρίδωρ ἐκ Γαστουρίου.* Μαρτυροῦσι δύο πιστοποιήσεις ἢ μία τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ ἀπὸ 1 Μαΐου 1717, καὶ ἡ ἐτέρα τοῦ Γενικοῦ Φρουράρχου τοῦ Νέου Φρουρίου Δά-Ρίβα, (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλῃ), ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν ὁ Σπίνου.λας οὗτος, ἀφ' οὗ διωρίσθη ἀντικαταστάτης τοῦ λοχίου τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Ἰωάννου Καψοκαβάδῃ, προσδραμῶν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοποθετηθεὶς εἰς τὸν προμαχῶνα Ἀγίου Ἀθανασίου, *κατεβασάρισεν ἐαυτὸν* (καθ' ἃ αὐτολεξεῖ ἀναφέρει μία τῶν ῥηθειςῶν πιστοποιήσεων) διαρκῶς ἐνταῦθα παραμεῖνας καὶ πολεμῶν μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ Σκάρ-

πωνος ἀναβάσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν. Διὸ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πιζάνη ἀπὸ 21 10βρίου 1717 (Συλλογὴ πιστοποιήσεων Τριβώλη) διωρίσθη μόνιμος λοχίας τῆς αὐτῆς πολιτοφυλακῆς εἰς τὴν θέσιν τοῦ εἰρημένου Καψοκαβάδη παυθέντος.

Τ

1842 *Τριβώλης Βερέδικτος*. Πιστοποιήσις τῶν Συνδίκων Θεοδ. Κόμ. Προσαλέντη, Ἀνδρέου Βενιέρ καὶ Πέτρου Κόμ. Βουλγάρως 20 7βρίου 1716, διομολογεῖ ὅτι, ὁ εἰρημένος Τριβώλης διὰ τῆς δραστηριότητός του συνέλεγε χρήματα μεθ' ὧν συνεπληρώθησαν ἕτερα ὑπὸ τῶν συνδίκων συλλεγέντα ποσὰ καὶ διὰ τούτων ἠγοράσθη διὰ τὸν στόλον οἶνος, καὶ ὅτι μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του συνέδραμε τοὺς Συνδίκους καταγινομένους περὶ τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων, εἰς ὃ διαρκῶς ἐπιπτον ἐχθρικά καὶ βολαῖ, ἀνακτήσας διὰ τῶν χρημάτων του τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν βιβλίων τούτων περιελθόντων εἰς χεῖρας διαφόρων. (Ἐγγραφα οἰκογενειακά Περ. Τριβώλη καὶ Βουλγάρως Ν. Τ. Περὶ Ἀρχαιοφυλ. Κερκύρας).

1845 *Τζαγκαρόλος Γάσπαρος* μετ' ἄλλων 2 ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων, διεκρίθη πολεμῶν οὐ μόνον εἰς τὰς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἐξόδους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐπ' αὐτοῦ ἐφορήσαντες ἀπεκρούσθησαν μετὰ πολλῆς αὐτῶν βλάβης. Λυθείσης δὲ τῆς πολιορκίας ἐπέβη τῆς ὑπὸ τὸν Πέτρον Ἀγγελον Μάνιον σοπρακόμητον γαλέας, ἀποτελεσάσης μέρος τοῦ ἐν Παγανιᾷ ναυμαχήσαντος στόλου, καὶ ἐνταῦθα πολεμήσας ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ ἐν Documenti Onorifici della famiglia C Zancarol raccolti da A. Mustoxidi. Venezia. 1877).

1846 *Τζαγκαρόλος Πέτρος* πατὴρ τοῦ ἄνω. Διωρισθεὶς οὗτος Καπιτάνος τῶν ἐπιλέκτων τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς, κατὰ τὴν πολιορκίαν, διεκρίθη διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του καὶ τὴν προ-

Θυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἔδραμεν εἰς πάντας τοὺς κινδύνους. (Μουστοξίδου ἐνθ' ἀνωτ.)

1848 *Τζερου.λαι'Αρτώριος καὶ'Ιωάννης αὐτάδε.Ιφιοὶ υἱοὶ Γεωργίου* διεκρίθησαν ἀγωνισθέντες ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῆς 8 'Ιουλίου 1716, ὃ μὲν ὡς Κόμητος (ὑποκυβερνήτης) τοῦ παρὰ Μαρίνου Βαρθάρου διοικουμένου κατέρργου, ὃ δὲ ὡς Κόμητος ἐν τῷ ὑπὸ τὸν Πατσαλιῆγον κατέρργω. Καὶ ἄλλας ἐκδουλεύσεις παρὰσχόντες οὗτοι τῇ Ἑνετικῇ Δημοκρατίᾳ, καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ διατελούση, μνημονεύονται εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτῆς μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀνδρείων καὶ μεγάλωδῶρων» *Strenui e Magnifici*. (Ἐκ γενεθλιακοῦ δένδρου παρ' ἡμῖν καὶ ἔγγράφων παρὰ τοῖς τούτων ἀπογόνοις ἀντισυνταγματάρχαις Νικ. καὶ Σπυρ. ἀδελφ. Τζερουλή).

Τζιγάλας Φραγκῖσκος (Ἰδὲ Γαϊτάνην).

1849 *Τζικόνιας'Ιωάννης* διεκρίθη οὐ μόνον λαβῶν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν ὡς ἀρχιφροντιστῆς τῆς Γαλέας Βικεντίου Καπέλου, ἀλλὰ καὶ πολέμησας εἰς τὸ νέον Φρούριον ἐνθ' αὐτῇ καὶ ἐπληρώθη εἰς τὸ σῆθος. (Πισοποίησης Πιζάνη 1 'Ιανουαρίου 1716. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη).

1853 *Τζουκιᾶς Ἱερεὺς Σταματέλος πτ. Θεοδώρου ἐκ Μελικίων Λευκίμμης.* Οὗτος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του Στεφάνου Ἀλοῖσιου καὶ Γεωργίου καὶ πολυαριθμῶν συγχωρικῶν του ἀκολουθούμενος, ἀφοῦ μὲ τὴν ἐπιρροήν του κατώρθωσε νὰ στείλῃ τοὺς Ἱερεῖς τῆς Λευκίμμης ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ἀνδρῶν εἰς φύλαξιν τῶν «Ἀγίων Δέκα» καὶ τοῦ «Σταυροῦ», ἐμποδίσας οὕτω τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψιν αὐτῶν τούτων, ἔδραμε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὸν προμαχῶνα Πόρτας Ῥαῦμόνδου ἐνθα ἐπολέμησε καρτερικῶς ἰδίως κατὰ τινὰ ἔξοδον τῶν ἡμετέρων. Ἐκ Λευκίμμης ἐρχόμενος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὴν πόλιν συνηντήθη ὑπὸ Τουρκικοῦ σώματος, ὅπερ ἀπέκρουσεν αἰχμαλωτίσας τοὺς Τούρκους. Ἐνεκα δὲ ἄλλων πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐκδουλεύσεων τοῦ Ἱερέως Σταματέλου καὶ ἰδίως διὰ τὴν τῷ 1690 πρὸς τὸ ταμεῖον αὐτῆς δωρεὰν 500 δουκάτων, ἐπιταγῇ δουκιῆ 12 Σεπτεμβ.

1717, ἡ οἰκογένεια Τζουκιᾶ ἐκ μελῶν 11 τότε συγκειμένη, ἐξήρέθη πασῶν τῶν προσωπικῶν ἀγγαριῶν. (Πιστοποιήσις Λορεδᾶν 4 Σεπτεμβρ. 1717. Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλη).

1854 Φουρογιάνης Λίβιος τοῦ Πέτρου Ἀλοῖσιου ἐκ τῆς πόλεως ἀξιοματικὸς τῶν Ὑπερθαλασσίων. Οὗτος ἐξ ἰδίων του ὀπλισθεὶς καὶ ἐπιβὰς τῆς ὑπὸ τὸν Μαρκαντώνιον Διέδον γαλέας «Θρίαμβος», ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς ἐξῆς 7 ναυμαχίας, εἰς τὴν ἐν Κερκύρα τῆς 8 Ἰουλίου 1716, καὶ τὴν εἰς τὰ ὕδατα Ἰμβρου τῆς 12 Ἰουνίου 1717, εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς 2 καὶ τῆς 16 Ἰουνίου 1717 μεταξὺ Ἀγίου Ὀρους καὶ Λήμνου καὶ τῶν εἰς τὸν κόλπον Παγαυιᾶς ναυμαχιῶν 20-21 καὶ 22 Ἰουλίου 1717. (Πιστοποιήσις Μαρκαντ. Διέδου 27 Νοεμβρ. 1718 ἐν τῷ 68 Τόμ. Δέσμ. 44 αἰτῶν Διαφόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1783-84). Ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ Κερκύρας).

Οὗτοι (κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἐρεῦνας μας) οἱ λαθόντες μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ 1716 ἔτους γνωστοὶ Κερκυραῖοι ἀνερχόμενοι ἐν συνόλῳ εἰς 1854. Εἰς δὲ τούτους ὑπολογιστέοι καὶ προσθετέοι ἕτεροι 1200, σύνολον τῶν ἐξ ἀγνώστου ἀριθμοῦ ἀκολουθιῶν 22 ἀνδρῶν, ἑκαστος τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ὑπ' αὐτὸν ὀλιγωτέρους τῶν 50 (*), κατὰ μέσον ὄρον, συνυπολογιζομένων καὶ 100 ἐκ τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος, οἵτινες ὀπωσδήποτε θὰ συνέδραμον τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Ὅθεν, ἐκ τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην ἀγωνισθέντων Κερκυραίων, οἱ εἰς γνῶσιν ἡμῶν μέχρι τοῦδε ἐξ ἀναμφιλέκτων ἐγγράφων περιελθόντες, ἀνέρχονται ἐν γενικῷ συνόλῳ εἰς **3054.**

ΤΕΛΟΣ.

(*) Τῶν Ἀρμένη—Μουρμουράκη καὶ Μουχλιανίτη—ἀδελφῶν Βαρούχα — ἀδελφῶν Σκορδίλη—Κόμ. Νικολ. Βουλγάρεως—Κόμ. Γιουστινιάνη—Γουλιελιοῦ—Καμαράτου—Γαϊτάνη καὶ τῶν 9 συντρόφων του—Λουκάνη—Μάστραχα—Τζουκιᾶ—πλὴν τοῦ Τάγματος Ρεγγίνη. Εἰς τοὺς 3054 Κερκυραίους, προσθετέοι πλὴν ἄλλων Ἑλλήνων 541 Ζακύνθιοι τοῦ Φ. Ρώμα καὶ Καφοκεφάλου, (κατὰ τὰς ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ τῆς Ἱστορίας Χιῶτου ἀναφερομένης πιστοποιήσεως) καὶ 50 Πάργιοι ἐν τῇ τοῦ ἀνωνύμου περιηγητοῦ ἐπιστολῇ ἀναφερόμενοι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000027281